

Casa.
Gab.
Est.
Tab.
N.º

R
10
11

R
10
11

(Hain-Lofing. 8522)
Hain, v.º, 14622

Handwritten text in a medieval script, possibly Gothic or similar, arranged in several lines. The text is significantly faded and difficult to decipher, but appears to be a formal or religious document. The script is dense and uniform in style.

De preceptis generalibus.

De precepto primo.

De precepto secundo.

De precepto tertio.

De precepto quarto.

De precepto quinto.

De precepto sexto.

De precepto septimo.

De precepto octavo.

De precepto nono.

De precepto decimo:

De nouem peccatis alienis:

De septem peccatis mortalibus.

De peccato mortali in communi:

De damnis peccati mortalis.

De damnis peccatorum venialium:

Utrum teneamur penitere de venialibus

Utrum ad remissionem venialium requiratur contritio.

Utrum homo teneatur confiteri venialia peccata.

Utrum peccatum veniale possit remitti sine mortali.

Per quos quatuor modos dimittantur venialia peccata.

De primo vitio scilicet superbia.

De speciebus superbie. Et primo de interiori superbia que habet quatuor species.

De superbia exteriori que multipliciter exercetur.

De damnis que confert superbus ornat.

Quando superbus ornat est peccatum mortale.

Quomodo debent cohibere superbum ornat.

De filiabus superbie. Et primo de iactantia.

De inobedientia.

De hypocrisis.

De pertinacia.

De presumptione nouitatis.

Quomodo superbia occultat se sub triplici specie virtutum.

De sex remedijs contra omnem superbiam.

De secundo vitio scilicet inuidia.

Inuidia quomodo fiat et quando sit peccatum mortale

De filiabus inuidie que sunt quatuor.

Quomodo inuidia occultat se sub triplici specie virtutum.

De tertio vitio quod est ira.

Ira quomodo committatur. et quando sit bona et quando non.

De filiabus ire que sunt sex.

Quomodo occultat se ira sub triplici specie virtutum.

De remedijs contra iram propriam: De remedijs contra iram alienam.

De peccato veniali.

iiij.

v.

vi.

vii.

viii.

ix.

x.

xi.

xii.

xiii.

xiiii.

xv.

xvi.

xvii.

xviii.

xix.

xx.

xxi.

xxii.

xxiii.

xxiiii.

xxv.

xxvi.

xxvii.

xxviii.

xxix.

xxx.

xxxi.

xxxii.

xxxiii.

xxxiiii.

xxxv.

xxxvi.

xxxvii.

xxxviii.

xxxix.

xl.

xli.

xlii.

xliiii.

xliiiii.

xlv.

xlv.

xlv.

xlv.

De quarto vicio qd est accidia.	¶ De filiabus accidie.	xxvi.
Quo accidia palliat se sub triplici specie virtutū.		eodē.
De remedijs contra accidiam.		eodē.
De quinto vicio qd est auaricia.		xxvii.
De filiabus auaricie.		eodē.
Quo auaricia occultat se sub triplici specie virtutū.		eodē.
De remedijs tra oēm auariciā:		eodē.
De sexto vicio qd est gula.		xxviii.
De his q̄ sūt reprehensibilia circa comestione que sunt septem.		eodē.
Quinq; modis p̄t quis peccare in gula.		eodē.
De multiloquio et alijs filiabus gule.		eodē.
Quo gula se occultat sub triplici specie virtutū:		eodē.
De remedijs gule que sunt sex.		eodē.
De luxuria que decem modis comittit sine actu.		xix.
De filiabus luxurie que sunt octo.		eodē.
Quo luxuria palliat se sub triplici specie virtutū.		eodē.
Rephensio illoꝝ qui dicunt se nō posse continere a fornicatione:		eodē.
De remedijs comunib; tra oēm luxuriā.		eodē.
De sex opibus miscōie corporalibus.		xx.
De sex opibus miscōie spūalibus:		eodē.
Expositio oꝝonis dominice.		xxi.
Quo oꝝo dnica excellit oēs alias oꝝones.		eodē.
Expositio sup angelicā salutarōem.		eodē.
Expositio sup symbolū apostoloꝝ:		xxii.
De septem sacramētis in generali.		xxiii.
De p̄mo sacramento scz baptismo.		xxiii.
Pueri moriunt̄ qñq; p̄t culpā parentū.		eodē.
De signis que fiunt ante z post baptismū.		eodē.
De scdo sacramento scz p̄firmatōis.		xxiiii.
De tercio qd est penitencia.		xxv.
Penitencia quō sit op̄s.		eodē.
De p̄ma parte penitentie scz de p̄tritione.		eodē.
Quattuor sunt signa p̄tritiōis.		eodē.
De p̄fessione que est scda ps penitentie.		eodē.
Conditōes que requirunt̄ ad p̄fessionem.		eodē.
De tercia parte penitentie que est satisfactio.		eodē.
Decē ḡna hoīm agūt p̄niam quoz tantū ynū gen̄ verā agit.		eodē.
De sacramento eucharistie.		xxvi.
De his qui indigne cōmunicant. Fructus digne cōmunicantiū.		eodē.
De sacramento extreme vnctionis		xxvii.
Effectus extreme vnctionis.		eodē.
De sacramento ordinis z de dignitate sacerdotū.		xxviii.
De malis sacerdotib; fornicarijs z p̄cubinarijs.		eodē.
De sacramento matrimonij.		xxix.
Quo in matrimonio sit viuendū.		xxix.
De septem donis spū sancti.		xxx.

Tabula pro sermonibus de
tpe et de sanctis ex hoc libro
colligēdis p totū ant circulū

**Dominica prima
aduentus dñi**

Alce rex tuus venit tibi
mansuetus. Math. xxi
Jam p pñti tēpore cele/
bratur aduentus christi
put venit in vterū virgi/
nis marie. z fact⁹ est hō
Circā quē aduētū h tria
sūt dicēda Primo qlit incarnatio xpi fa
cta sit. z qualiter tota trinitas istā incar/
nationē opata sit. hoc qre. 22. H. Se/
cūdo qualiter incarnatio chri specialitē spī
rituisancto attribuit. Et quō solus fili⁹
incarnatus sit. hoc quere. xxi. J. Ter/
cio quare christus natus sit de virgine.
hoc habet. 22. Ik.

De eadē dñica.
C Hora est iam nos de somno surgere.
Rom. xiiij Ubi sciendū q per somnum
pccz itelligit⁹ q surgē debem⁹ si nos ad
aduētū xpi volum⁹ ppare. Un h d dñm
est que damna ipz pccm mortale infert.
habet. 12. f.

Dñica scda aduent⁹ dñi.
C Tunc videbūt filium hoīs veniētem
in nube. Lu. xxi. Iste aduentus fiet in
iudicio: cū dñs ad iudicā dū venerit. vñ
hic tria sunt dicēda. Primo vbi z in q lo
co fiet extremū iudiciū. habetur. 22. P.
Secdo quō citabunt omēs per tubam
z qualiter in celo z in mūdo z in inferno
hec vox audiet. habetur. 22. P. Tertio
q iudiciū extremū timorem nobis incu/
tere debet propter rationem descriptam
quam sumus reddituri de cogitationi/
bus. locutionibz z operibz nostris. habe
tur. 22. Q. Itē de terpalibz rebz quō scz su

mus lucrati. z qualiter expendim⁹. habe
tur. 17. D. Itē gulosi de oibz in crapu
la supflue psumptis. 17. T. Itē de tpe
quō expēdim⁹ illd. 16. A. Exemplū ibidē.

Dñica tēcia aduent⁹ dñi.
C Ecce q mollibz vestiunt in domibz re
gū sunt. Math. xi. Sup q themate fa
sūt dicēda. Primo q vestes culpabiles
sunt. z hoc ppter quattuor. Primo ppter
pcciositatē. scdo ppter molliā. Tertio ppter
extraneitatē. quarto ppter supfluitatē
habet. 13. E. Exemplū ibidē. Secūdo
q supfluitas vestiū in tribz attendit. xiiij.
f. Exemplū ibidē. Tertū quō in vesti
bus hoīs tripliciter peccant mortaliter.
xiiij. A. Exemplū ibidem.

Dñica quarta aduent⁹
C Quid dicit⁹ d tēpo. Ego vox clamā
tis in desertum. Joannis. i. Hic dicen
dum est: q non debemus testimoniū
ferre de nobis ipis nos inaniter iactādo
z cōmendādo. Apl's. Non em̄ qui se/
ipm commendat ille pbat⁹ est. 2c. Un
hic quattuor sunt dicēda. Primū q ia
ctantia detestanda est propter tria. habe
tur. 13. P. Secdo q non debemus testi/
moniū de proximo ferre salz mala com/
mendādo. qz hoc est vñ de peccat⁹ alie
nis. habetur. xi. E. Tertio q falsus te
stis testificās in damnū pximi tria ma/
gna mala cōmittit. habet. 8. A. Quar
to quō testes iniqui puniant⁹ a dō. z quō
qz in pñti. hz: 8. A. z exemplū ibidem.

In natiuitate chri.
C Annuncio vobis gaudium magnū
quia natus est. 2c. Lu. ij. Hic tria dicē
da sunt. Primo q christ⁹ triplici ratio/
ne nasci voluit de virgine: z nō de mulie/
re. habet. 22. Ik. Scdm q marie fili⁹
magister noster est: septem nos docens
bona. 22. f. Tertium est salz q ipse de
bet esse domin⁹ noster. z libent⁹ debem⁹
eum p dño habere propter ei⁹ qnqz cō/
ditōes. habet. 22. B.

Ite in natiuitate chri.
C Annuncio vob gaudium magnū. 2c.

Thematata sermonū

Hoc gaudiū qđ hodie oēs fideles i gra
exūtētes de natiuitate xpī p̄cipiūt valde
magnū est. Un̄ angelus dixit annūcio
vobis gaudiū magnū. Sed h̄ gaudiū
luzores nō p̄cipiūt: q̄ ista nocte sacra vel
alio tpe luserāt Un̄ hic tria sūt dicenda
Primum qđ magnū peccatuz sit ludus
saxillorum qđ in duobus p̄p̄di potest.
Primo in derestatoe saxilli. habef. 7. ii.
Secdo ostendit in hoc qđ in ludo quādo
qđ cōmittunt. i. 8. p̄c̄ca mortalia. vt ha/
bef. 7. kk. Secdo qđ luzores restituere
tenent ea qđ ludēdo lucrātur h̄. 7. nn. et
exemplū ibidē. Tercio qđ lud⁹ ut licitus
ad h̄ q̄tuor requirunt. 8. oo

Dñica infra oct. natiuitat⁹ dñi.

Puer autē p̄fortabat⁹ z crescebat Lu.
ij. ex quo mentio h̄ fit de puero ihu nob
nouit nato. Ex p̄sequenti de puer⁹ hic
duo dicēda sunt. Primo qđ filij tenent
sex suis parentib⁹. 4. A. z exemplū ibidē
Secdo qđ filij qđ pentes suos p̄turbāt qn
tuplici pena a dō puniūt. 4. B. Et ex/
emplū ibidem

En epiphania dñi.

Procedētes adorauerūt eū. Mat. ij
Hic tria dicēda sunt. Primo quō deus
z imagines z crux ch̄i z reliquie sc̄ozuz
sūt adorāde. i. X. Secdo quō calix i ele/
uatōe misse sit adorand⁹. i. S. Tercio
quomodo sacramentum deuote sumen/
dum est. z summe honorandum. 4. X.
Exemplū ibidem

Dñica infra oct. ephie

Ascēdētib⁹ parētib⁹ a hierl̄m remā/
sit puer iesus. Luc. ij. Ex qđ hic mentio
fit de parētib⁹: tūc hic dicēdū ē quomo/
do parentes tenent sex filijs suis. Pr̄o
tenētur eos informare de his qđ spectant
ad deū. 4. L. Secūdo quō se debēt ha/
bere ad p̄ximū. Tercio quō se dñt habe/
re ad seipos. Quarto parentes tenent
p̄bere bonū exemplū filijs suis: hec oīa
q̄re. 4. B. Quinto tenent eos d̄ excessi/
bus corrigere. 4. E. Sexto debent eis
relinquere res iustas. 4. B. Itē qđ sūt

ter pentes peccāt qđ res iniustas filijs sa/
is relinquit. hoc quere. 5. A. z exēpluz
ibidē. Itē habes hoc idē. 7. pp. Et exē/
plum ibidē.

Dñica p̄ma post oct. ephie dñi.

Cuptie facte sūt i chana galilee Job
ij. Hic dicēda sūt tria. Pr̄mū quō de/
multiplicat m̄rimoniū honorauit. 29. A.
Secdū qđ matrimonij cōtrahere volen/
tes debet tria habere. 29. A. Tercium
qđ septem sunt cause quare aliqb⁹ in ma/
trimonio non bene succedit. 29. L.

Itē de eadem

Cuptie facte sunt. Sciendū qđ stat⁹
matrimonij h̄z regulaz vnā qđ habet se/
ptē cap̄la. quā reglam vnusq̄sq̄ in ma/
trimonio p̄stitur⁹ cū diligentia sūma ob/
seruare debet si vult saluari p̄ statuz ma/
trimonij. 29. B.

Dñica sc̄da.

Glade ostēdēte sacerdoti. Mat. 8. na
Hic d̄m est qđ in hoc qđ xp̄s leprosum
mundatū ad sacerdotē misit. in hoc dat
nob exemplū honorādi sacerdotēs. Un̄
hic dicēda sūt q̄tuor. Pr̄mo qđ sacerdos
honorād⁹ ē triplr. hoc q̄re. 4. anteliter/
ram 3: z postea. i. T. Secdū qđ sacer/
dotes habēt nouē p̄uilegia p̄ cūct⁹ hoī/
bus mūdi xxvij. A. Tercio sacerdotib⁹
detrahētēs qđ grauitē deū in hoc offen/
dūt. 4. U. Quarto qđ piculose stāt ma/
li sacerdotēs. sc̄z cōcubinarij. z sūt cōcu/
bine eoz. 28. F. B.

Dñica t̄cia.

Mare z veri obedūt ei. Mat. 8.
Hic dicēda sūt tria. Pr̄o quō q̄libet li/
bent v̄z obedire p̄latis loco xpī Ex qđ ma/
re z vent⁹ obedūt ipi xp̄o. 4. S. Secū/
do qđ inobediētia derestanda ē p̄t̄ q̄tu/
or. 13. H. Tercio v̄z inobediētia sit pec/
catum mortale. 13. H.

Dñica q̄rta

Lū autē creuisset herba: z fructū fecis/
set. Mat. xij. Hic vidēdū ē qđ sit ziza/
nia Zizania sūt filij neq̄s id est iuriosi.
vñ Mat. 6. Si ocl⁹ tu⁹ neq̄ fuerit tot⁹

in corp^o tuū tenebrosū erit. Sic ex^orelli
gū de alijs sensib^o. sic d^o octo. Un^o h^o dū
cēdū ē q^o luxuria sine actu cōmittit decē
mōis. Et qū sit mortalez qū n̄. h^o q^ore. i^o

Dñica in septuagesima **C**B.
Formauit d^os hoies d^o limo t^ore Ben.
ij. Ex q^o legit^o iā liber genesis vbi tractat^o
de creatōe celi z t^ore z oim creaturaru^o Et
de creatōe ipius hois p^o q^o oia crea
ta sūt. Un^o sup illō th^oca dicēda sūt q^ortu
or. P^omo q^o d^os triplicē creaturaz crea
uit. z q^o sit differētia int^o facere z creaē. 22
D. Scdo q^o oēs hoies sunt siles in q^ot
tuor. xxx f. Tercio q^o dignitas hois p^o
cellit aliq^o mō dignitatē angeloz in q^onq^o
xxi. R. Quarto q^o aie p^orie debet q^os ex
hibere sex opa miscōie. xxx L

Frē de eadem
Quid h^o stat^o tota die ociosū. **M**ath.
xx. Hic dicēda sūt tria. P^omo q^o labo
rare debem^o z nō ociosi exēplo ch^osti q^o
sex modis p^o nobis laborauit. i^o6. D.
Scdo quō acadia est homini multum
nocua. i^o6. D. Tercio qū acadia ē pec
catum mortale. i^o6 f

Dñica in septuagesima
Quod aut^o inter spinas cecidit h^o s^o
Luc. 8. Hic x^os compar^o diuitias spi
nis. Un^o hic duo sunt dicēda P^omo quō
diuitie quietē mētis impediunt. z q^omō
talis inq^oretudo est peccatū mortale. i^o7.
D. Scdo q^o b^o modis t^opalium affect^o
est p^occm mortale. i^o7. A

Dñica in q^onquagesima
Ecce ascēdimus hierosolymā z fili^o
hois. Lu. 8. Sciendū q^o ideo in presen
ti dñica passio ch^osti nobis ad memori
am reduc^oat: vt gaudia illicita ipozū mū
danoz z chorizantū temperent^o Un^o hic
tria sūt dicēda. P^omo q^o chorea est ma
gnū p^occm. q^od p^o q^onq^o p^obat. iij. L. Sei
cūdo quō chorizantes rursuz filiū dei cru
cifigūt. iij. H. Tercio q^od signat cantus
chorizantū. iij. A z exemplū ibidē

De eadē dñica
Ecce ascēdū^o hierosolymā **S**acē

dū q^o passio ch^osti que nobis in euāge
lio hodie p^oponit^o docet t^opaniā et absti
nentiam In signū huius tunc ch^ost^o p^o
nobis in cruce bibit acetū cū felle mixtū.
Unde h^o tria dicēda sūt. P^omo q^o ebrī
etas multū periculosa est. iij. P. Exem
plum ibidem. Scdm q^o ebrietas qūq^o
est p^occm mortale: qūq^o veniale. z mors
in ebrietate periculosissima est. i^o8. f.
Tercio qualiter in futurum ebriosi pu
niantur. z quis eorum potus erit. i^o8 R
Exemplum ibidem

In capite ieiunij
Cōuertimini ad me in toto corde vel
stro **J**oh^oel. ij. Ex quo est iam t^ops penē
tentie: tunc ille sermo cōmunis frequen
ter cōicari potest illo t^ope sacro. scilz q^o de
cem genera hominū agunt penitēciam
z nouē genera hoim illoz agūt falsaz pe
nitentiā. Et iō eis nullū dimittit^o p^occm.
Sed decimū gen^o verā. 25. A. z p^osequen
ter Exemplū ibidem

Dñica in q^odragesima
Et cū ieiunasset quadraginta dieb^o:
Math. 4. Ex quo iaz tempus ieiunā
di est: dicenda sunt hic sex. P^oimū quō
ch^ostus ter esuriit. z qualis tunc abus
eius fuit. i^o8. R. Scdo a q^ob^o abis ieiunā
tes abstinere dñt. i^o8. H. Tercio soli
uens ieiunū qū peccat mortali^o: z qū n̄.
4. Q. Quarto: an laboratores z pere
grinz medici z mulieres pregnātes ad
ieiunū teneant. 4. R. Quinto: quō ab
stinētia in cibo z potu est vite plōgatio
i^o8. B. Sexto q^o abstinētia seu ieiunūz
in nobis causat castitatem. i^o9. P. Et ex
emplum ibidem

Dñica scdo in q^odragesima.
Miserere mei dñe fili dauid filia mea.
Math. 25. Verba p^odicta quilibet pec
cator cū cordis p^otritione dicere debet iā
illo sacro tempe: quod tempus penitē
tie est. Un^o hic tria sūt dicēda P^omo q^o
dolor contritionis debet esse maximus.
quod p^obat^o p^o tria. i^o5. L. Scdo q^o
quatuor sunt signa vere cōtritionis. 25.

Remata sermonū

S. Terciu q̄ p̄tricio tāta p̄t esse q̄ totuz
reatū pene delect. 25. **B.** Et exēplū ibid

De eadē dñica.

Com̄iter magna est fides tua. **Mat.**
V. Un̄ h̄ dicēda sūt tria. Primū q̄ fides
est fundamētū humane salutis. 7 qui si
de caret. in statu damnationis est. i. **D.**
Secūdo qualif̄ quilibet ch̄stian⁹ sym
bolū ap̄loz scire tenet. i. **S.** Terciu de
duodecim articulis fidei q̄s ap̄loz que
libet articulū cōposuit. 22. **L.**

Dñica tertia.

Cū cecidisset iesus demoniū locut⁹ est
mutus. **Lu.** xi. Cum em̄ diabol⁹ illo sa
cro tpe p̄verā cōtritiōem eijc̄: tūc mut⁹
loquit̄. id est p̄c̄a sua p̄t̄et. Un̄ hic di
cēda sunt q̄rtuor. Primo quid sit p̄fes
sio: 7 quō q̄libet adult⁹ ad eā tenet. 25.
H. Secūdo qd̄ cōfessio debet p̄ncipalit̄
q̄nq̄ p̄ditiones habere. 25. **F.** Tercio
p̄fessio que fit ex sola p̄suetudine v̄l timo
re 7 nō ex charitate non est fructuosa: et
talis p̄fessio per duo signa cognoscitur.
25. **V.** Quarto q̄ in quattuor casibus
p̄fessio reiterāda est. 4. **P.**

De eadē dñica.

Cin beelzebub p̄ncipe demoniorum.
Lu. xi. Scīdū q̄ beelzebub nomē de
monis est. q̄ p̄est immūdis cogitatiōib⁹
Sed lucifer demō est q̄ p̄est supbie: h̄
māmon q̄ p̄est diuitijs male acquisitis
7 iste habet multos sub se. Quia om̄es
ysurarios 7 ceteras res iniustas possidē
tes. Un̄ circa hec q̄tuor st̄ dicēda. Pri
mo qd̄ est ysura. 7 quale est peccatū. hoc
q̄re. 7. **L.** Secūdo q̄ ysurarius peior est
om̄i p̄ccore: immo peior est q̄ iudas. q̄
mors. q̄ infern⁹. 7. **V.** Tercio q̄ nouē
ḡn̄a ysurarioz h̄ enumerent̄ q̄ oēs dam
nant̄ si sic moriunt̄. 7. **R.** Quarto q̄b⁹
modis ysurari⁹ cogat̄ ad restitutiōez. 7.

Dñica. 4. in q̄dragesima. **Cee.**
CAbijt̄ ihs trās mare galilee. **Johis.**
vi. Hic q̄ mare intelligit̄ mūd⁹. Un̄ h̄
q̄rtuor sunt dicēda. Primo q̄ mūdū nō
debem⁹ diligere. Et hoc p̄t̄ q̄rtuor. q̄

re. 19. **L.** Secūdo q̄ temptari nos in p̄es
senti vita est necessariū. hoc q̄re. xxi. **L.**
Tercio quō virtuosī ab amatorib⁹ hu
ius mūdi irident̄. xi. **B.** Quarto q̄ bo
ni hoies debēt esse patietes in p̄secutiōe
huius mundi. xx. **O.**

De eadē dñica.

CAcceptit̄ ihs panes: 7 cum gr̄as. 22.
Joh. 6. Sic dñs ihs abauit turbā cū
q̄nq̄ panib⁹: sic q̄libet d̄z abare aiām p̄
p̄riā cū paneyere p̄nie 7 satisfactiōis pro
p̄ccis suis. Un̄ hic dicēda sūt tria. Pri
mo q̄ satisfactio semp d̄z fieri p̄traria:
hoc quere. 25. **L.** Secūdo an satisfactio
expleta in p̄ccō mortalivaleat. vel vtruz
reiteranda sit talis satisfactio. 25. **V.**
Tercio cōpleta p̄nia quā sacerdos inū
xit vtruz penitens totaliter sit absolutus.

Dñica in passione. **(25. A.)**

CTulerūt lapides iudei: vt tacerēt i eū
Joh. 18. Hic incipit̄ dñica in passiōe:
Un̄ h̄ tria sūt dicēda. Primo q̄s sit iste
q̄ passus ē p̄ nob̄ 7 q̄ 7 q̄lia passus sit. 7
a q̄b⁹ passus ē. Et qd̄ coegit eū ad pati
endū mortē p̄ nob̄. 22. **L.** Secūdo q̄lit̄ iā
x̄ps patit̄ a multis pylatis in suis mē
bris. 22. post. **L.** Tercio q̄ patient̄ dei
bem⁹ p̄secutiōes 7 tribulatiōes sufferre:
q̄ hoc est valde meritorū. xx. **O.**

Dñica palmarū.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus.
Matth. xxi. Ex q̄ nos cōmunicaturī su
m⁹ illo sacro tpe: ne scient̄ indigne acce
dam⁹ ad sac̄m̄ eucharistie: tūc hodie sc̄z
in die palmarū dicēdū est de septē maxi
mis picul̄ q̄ hō incurrit q̄n̄ indigne acce
dit ad sac̄m̄. hoc q̄re. 26. **B.**

De eadem dñica.

CHoc totū factū est: vt impleret̄. **Ma
th.** 25. Sic ch̄stus impleuit̄ p̄missū
sc̄z eq̄tādo asinā: vt impleret̄ p̄phetiā. 7
nos viceversa merito implere debemus
vota nostra deoz sanctz̄ p̄missa. Unde
hic q̄nq̄ sūt dicēda. Primo qd̄ sit votū
7 q̄ tria requirūt̄ur ad votum fiendū. h̄
q̄re. ij. **L.** Et q̄lit̄ peccat̄: q̄ stulta vota

pmittunt. i. R. Tercio q̄ votū licitum
sp obligat exceptis q̄ttuor casib. ij. **D**
Quarto vtz vouēs statim teneat votū
implere. ij. **P.** Exemplū ibidem. Quin
to q̄ grauit puniant q̄vota pmissa deo
nō soluunt. ij. **R.** Exemplū ibidem.

In cena dñi
Prober aut seipm hō z sic d̄ pane. zc̄
p. **L.** **Oz.** xi. Sup illd̄ thema dicēda sūt
q̄ttuor. Primū q̄ sac̄m eucharistie est
deuote sumendū z summe a nob̄ hono
randū. **4.** **X.** **Itē.** 26. **L.** Sc̄do: an pu
eris dādū sit hoc sac̄m eucharistie. Et
in quali etate sit accedendū ad h̄ sac̄m.
25. **H.** Tercū q̄ sac̄m eucharistie tri
bus modis sumit̄. Primo spiritualit̄ tm̄
sc̄do sacramentalit̄ tm̄. t̄cio spiritualit̄ z
sacramentalit̄ s̄l. 26. **A.** Exēplū ibidē.
Quartū digne sumētes hoc sac̄m mul
tiplices fruct⁹ ex h̄ cōsequuntur. 26. **D.**
Exemplū ibidem.

In festo pasche:
Surrexit nō est h̄. **Mar.** vi. Ex quo
hodie est dies resurrectionis tūc hie sunt
dicēda tria. Primū sicut necessariū ē cre
dere ipm̄ passum z mortuū: sic et̄ neces
sariū est credē gloriosam eius resurrectio
nē. 22. **A.** Sc̄dm q̄ quadruplex ē infer
nus. z qualē ch̄s confregit q̄n ad infer
na descēdit. 22. aū **D.** Tercū qualiter
nos oportet resurgere in nouissimo diez
in qua etate. 22. **V.**

Sc̄da feria pasche.
Et factū ē dū fabularēt z secū q̄rerēt
Lu. 24. Hic sciēdū q̄ libent̄ debemus
loq̄ d̄ dō z d̄ bonis exēplo illoz duoz q̄
ibāt i emans. **Vñ** h̄ q̄nq̄ sunt dicenda
Primū q̄ sūt q̄nq̄ q̄ dñt nos retrahere
ab inutilib. p̄bis z a mlti loq̄o. z q̄n mlti
loquū ē p̄c̄m mortali. i8. **L.** Sc̄dm
q̄ loq̄ vba scurrilia z luxuriosa est p̄riū
ipudicoz cordiū. 8: **D.** Exēplū ibidē
z q̄n loq̄ d̄ luxuria ē p̄c̄m mortale: i9. **F**
Tercū q̄ maledicē q̄n ē p̄c̄m. z d̄ p̄ca
maledictōez p̄ferēt. ij. **B.** Quittū q̄ bo
nū sit loq̄ d̄ dō z d̄ bonis h̄ p̄z p̄ exē. i8 **E**

Feria tertia pasche
Coegerūt cū dicētes. mane nobiscū
qm̄ aduesperascit. **Lu.** xiiij Hic dicēda
sunt tria. Primū q̄ peregrini libēter z le
tāter recipiēdi sunt ad hospitia. h̄ q̄re **xx**
B. Sc̄dz quō hospes q̄ nimū p̄putat
hospitib. peccat p̄tra p̄ceptū dei. z quō
peccat hospes q̄ cibū phibitū dat suis
hospitib. vij. **D.** Tercū q̄ntū peccāt
q̄ malefactores recipiūt ad hospitia z p̄
mittūt in domib. suis hoīes ludē. blas
phemare. z luxuriari. z sic d̄ alijs. xi. **H**

Feria quarta pasche.
Vado piscari. **Johis.** xxi. Hic doce
mur q̄ redire debemus post festū ad la
bores manuales. q̄ fm̄ **Joh.** Hō nasc̄
tur ad laborē sicut auis ad volādū **Vñ**
hic dicēda sūt sex. Primū q̄ laborare de
bemus exēplo xpi q̄ sex moīs laborauit
p̄ nobis. hoc q̄re. xvi. **D.** Sc̄do quō
laboratores multipl̄ fraudē p̄mittunt
in suis laborib. vij. **Ik.** Tercū mecha
nici q̄ p̄parant res z vendūt que nisi ad
malū vsum valent q̄liter peccāt. vij. **R**
Quartū mechanici vel mercatores do
lose iurātes p̄rimo tenent̄ ad restitutio
nē. vij. **D.** Quintū mechanici q̄n emen
do vel vedēdo in dieb. festiuis peccant
mortāl̄ vel q̄n nō. iij. **D.** Sextuz q̄ in
quattuor casib. potest quis laborare in
die festiuo. hoc q̄re. iij. **L.**

Dñica in octaua pasche
Pax vobis. **Joh.** xx. Hic sciēdū q̄
filij dei sunt q̄ pacē faciūt **Vñ** **Breg.** in
pastoralib. Si dei vocāt filij q̄ pacem
faciūt. p̄culdubio sathane sūt filij q̄ pa
cē p̄fundūt. **Vñ** tria sūt h̄ dicēda. Pri
mū q̄ cū q̄ttuor p̄sonis p̄ncipāl̄ nō est l̄
tigādū. hoc q̄re. xiiij. **S.** Sc̄dm q̄n d̄l
cordia est p̄ctm̄ mortale. xiiij. **D.** Tercū
quātum detestabile sit discordiam semē
nare. xiiij. **L.** Exemplū ibidem.

Dñica p̄ma p̄ octa. pasche.
Ego suz pastor bon⁹ **Joh.** x. Pastor
est p̄lar⁹. oues sūt subditi **Vñ** h̄ q̄nq̄ sūt
dicēda Primū quō p̄lar⁹ vel p̄lati debēt

Thematata sermonū

regere subditos. h̄ q̄re. xi. **L.** Scdm̄ q̄
plati exactōes faciētes in subditos q̄no
peccāt p̄ceptū dei. 7. **L.** Tercius q̄n
tal exactio sit peccm̄ mortale. z q̄lit tene
ant ad restitutōnem. i. 7. **L.** Quarto q̄
oues. i. subditi libent̄ debēt obedire pla
tis. z h̄ p̄t̄ tria. 4. **S.** Quintum serui
z analleres dñoz iuoz furantes z male
expēdētes. q̄lit peccant. 7. **J.**

Dñica sc̄da post pascha

Alii cū parit tristitia h̄z. **Joh. xvi**
Hic dicēda sūt q̄nq̄. Prīmū q̄ diuersi
errores p̄tingūt circa m̄lieres p̄uricētes
h̄ q̄re. i. **A.** Scdm̄ q̄ m̄lieres q̄n cunq̄
sūt corā hoibz dñt velare capita sua tri
plicatōe. h̄ q̄re. i. 3. **H.** Tercū m̄lieres
facies suas depigētes q̄no peccāt mor
talit̄. i. 3. **J.** Quartū q̄no sup̄b ornatus
m̄liez nocet angel̄ hoibz z dō p̄mo z si
būpi hoī. i. 3. **H.** Quintū q̄ m̄liez p̄sor
tū d̄z fugi ab his q̄ volūt caste uiuere. h̄
q̄re. i. 2. **O.** Exemplū ibidem

Dñica t̄cia post oct̄. pasche.

Ille arguet m̄dm̄ d̄ peccō z d̄ iusticia
z d̄ iudicio **Joh. i. 6.** Hic fit m̄tio d̄ cor
rectōe **Uñ h̄ q̄nq̄ sūt dicēda Prīmū q̄**
correctio subditoz spectat ad quēlibet p̄
latū. h̄ q̄re. xi. **Ik.** Ut ar̄ illa correctō fiat
cū suauitate tunc q̄nq̄ st̄ p̄siderāda. i. 9.
J. Scdm̄ vtrū q̄libet hō tenet corrigē
p̄ximū suū z q̄n om̄ssio frat̄ne correctō
nis sit mortale: z q̄n nō. 5. **L.** Tercium
an causa correctōis liceat dicere p̄rio cō
nitiū. 8. **J.** Quartū p̄tumelta q̄n ē pec
cati mortale. i. 5. **L.** Quintū q̄no debe
am̄ repellere iudiciū nob̄ ip̄operatū. z
h̄ p̄t̄ tria. 8. **Ik.**

Dñica rogationum.

Ame dico vob. Si q̄d petierit̄ p̄ez
in noīe meo dabit vob. **Joh. i. 6.** Jā est
t̄ps rogationū. **Uñ h̄ tā st̄ dicēda. Pri
mo q̄no ōzo p̄cellit clemosynā z ieiunū.**
h̄ q̄re. xxi. **A.** Scdo ōzo dñical̄ excellit
alias ōzoes ī q̄ttuor. xxi. **B** Tercio q̄no
declarā de st̄ ille septē pentōnes ōzontis
dñice. xxi. **L.**

In ascēsiōe dñi.

Postq̄ locutus est eis assumptus ē
in celū. **Mathei. xvi.** Hic dicēda sunt
tria. Prīmū q̄no christus ascēdit in mō
tem oliueti corā discipulis suis. Scdo
q̄ ascēdit gaudēt cū oībus electis ve
teris testamēt. Tercū q̄no hoc intellī
git. Sedet ad dexterā dei. q̄re. 22. **O.**

Dñica infra octa. ascēsiōis

Absq̄ synagogis faciēt vos. **Johis**
xv. Scndū q̄ nos debemus vitare iu
deos z excōicatos sicut ip̄i iudei p̄ tunc
vitabāt p̄sortia sanctorū ap̄loz **Uñ hic**
q̄nq̄ sunt dicēda. Prīmū q̄ excōicatio
est duplex. s. maior z minor. h̄ q̄re. iij. **J**
Scdm̄ excōicatioez nō curās q̄no z q̄n
tum peccat. iij. **L.** Tercū q̄ maior ex
cōicatio valde timēda ē p̄pter q̄nq̄. iij.
Ik. Quartū q̄ excōicatis in q̄nq̄ possu
mus cōicare absq̄ p̄ctō. iij. **H.** Quin
tū q̄n excōicatus intrat eccliam: an aliū
teneant̄ exire. Et q̄ reuerentiā exhibēt
excōmunicato. s. assurgēdo ei an peccāt
et p̄les q̄stiones ibidē de excōicatioe. h̄
quere. iij. **A. O.** Exemplū ibidē

In die penthecostes.

Paracletus aut̄ sp̄s sc̄s quē mittet
pater in noīe meo ille vos docebit oīa.
Johis. xij. Hic dicēda sunt tria. Pri
mum. q̄ sicut necessarium est ad salutes
credere in patrē z filiū: ita z in sp̄ritū san
ctū. hoc quere. 22. **R.** Scdm̄ quare sp̄
ritū sanctū desiderā. d̄us est. 22. **S** Ter
tium q̄no sp̄s sanctus sanctificat eccliaz
catholicā. hoc quere. 22. **S.**

De eodem

Ad eū veniem̄ z mansionē apud eū
faciem̄. **Joh. xij.** Hic dicendū est de
donis sp̄s sc̄s. Ex his septē potes facē
duos s̄mones. hoc q̄re. xxx. **A. B. L. D.**

Item de eodem festo

Cōfirma hoc de q̄d opatus es i no
bis. p̄s. 67. Ex quo iā pagit̄ illud t̄ps
in q̄ gr̄a sp̄s sc̄s data est discipul̄. z in sa
cramētō p̄firmatōis gr̄a p̄fertur p̄ quā
deputat̄ q̄s ad effectum sanctitat̄: z p̄
quā gr̄a data in baptisimo p̄seruat̄ **Uñ**

hic dicēda sunt tria. Prīmū vtrū sacra-
mentū pfirmatōis debeat omībꝫ pferri
hoc q̄re. 24. A. Scdm q̄ sex requiruntur
ad pfirmatōem. 24. B. Tertiu q̄ sa-
cramentū pfirmatōis habet octo effec-
tus digne suscipienti. hoc q̄re. 24. L.

Feria scda post p̄thecostas
Qui credit in eū nō pereat s̄ habeat
vitā eternā. Joh. vi. Hic dicēda sunt
tria. Prīmū q̄ sit dñtia credere deo. et
credere deum. 2 credere in deū. hoc q̄re
22. L. Scdm de illis qui dubitāt d̄ si
de. vel qui p̄scrutari fidem volūt. Item
q̄ articulos fidei discere nolūt. i. B. Ter-
tium de duodecim articulis fidei q̄ ha-
bentur. 22. B. F. H.

Feria tertia post p̄thecostas.
Amē amē dico vobis q̄ nō intrat rē
Johis. x. Scendum q̄ iste erat mod⁹
surādi in xp̄o dicendo. amē amen dico
vobis. Unde hic dicēda sunt sex. Pri-
mū q̄ iurare 2 iuramentū sine pctō reci-
pere potest q̄s in q̄nq; casibꝫ. ij. K. Se-
cundū iurātes vane 2 sine causa siue sit
verū siue nō qualiter peccāt. ij. B. Ter-
tium iurātes dolose 2 mendaciter vt in
mercantijs solet fieri q̄s grauit̄ peccāt
ij. L. Quartū. q̄s periculosuz sit se ad ta-
lem penā cum iuramēto obligare. ij. B.
Quintū q̄ piurium solemnizatū est ma-
ximum peccatum. qd̄ pbatur p̄ quinq;
ij. A. Exemplū ibidem. Sextū quātū
peccat talis q̄ scienter recipit falsuz iura-
mentū. ij. J. Exemplū ibidem.

In festo sancte trinitatis
Scimus qz a deo venisti magister.
Johis. iij. Et notandū sicut hodie ē fe-
stū trinitatis: sic hodie legit̄ illud euāge-
liū in q̄ q̄libet p̄sona apte expr̄m̄. nā p̄-
sona filij est q̄ in euāgelio loq̄tur. p̄sona
patris cū d̄r. scimus qz a deo venisti ma-
gister. a deo. i. a deo p̄re. p̄sona sp̄s san-
cti expr̄m̄ euz d̄r: sp̄s vbi vult spirat.
Uñ hic quattuor sunt dicēda. Prīmū
q̄ trinitas p̄sonarū in diuinis multiplic̄
pbat. 22. B: Scdm q̄ deus ē creator

oim rerū visibilibꝫ 2 inuisibilibꝫ. 22. D.
Tertiu q̄ hō creatori suo obligatur ad
tria p̄ncipalr. 22. E. Quartū sup hoc v̄
bo q̄ d̄r mgr̄ dicēdū. q̄ doctrinā bonaz
et salubre p̄ximis imp̄dere valde meri-
torū est. xx. F. Itē q̄ xp̄s mgr̄ noster ē
et docet nos septē bona. xij. F.

Item de eodem sermo
Amē amē dico tibi nisi q̄s renat⁹ fue-
rit Pro q̄ sciēdū q̄ triplex ē n̄t̄as. s. cor-
palis q̄ fit a p̄re 2 matre. Scda sp̄nalis
q̄ fit in baptismo Tertia celestis q̄ fit in
celo. 2 de scda fit hic mētio Uñ circa eā
dem h̄ tria sunt dicēda. Primo quō ba-
ptismus est ianua 2 fundamētū oim sa-
cramentoz. 2 oēs tenent̄ baptizari. Et
an puer in vtero matris possit baptizari
24. B. Scdo q̄ baptismus habet no-
uē effectus. xxij. L. Tertio qd̄ illa q̄ttu-
or significāt q̄ sunt puero añ baptisimū
2 illa tria q̄ sūt puero p̄ baptisimū. 23. E.

In festo corpis chasti.
Caro mea vere est cibus Johis. vi.
Circa qd̄ sciēdū q̄ circa hoc sacramen-
tū tria sunt dicēda. Primo quō iste cib⁹
tribus modis sumit̄. s. sp̄naliter tm̄. 2 sa-
cramentalr tm̄. 2 sp̄naliter 2 sacramēta-
liter simul. xxvi. A. Exemplum ibidez
Scdo quō ibi sit xp̄s sub sacramēto euz
charistie qz ibi sumit̄ q̄nq; pticule. Et
q̄ bona hō consequitur ex digna sumptōe
eucharistie. xxvi. D. Exemplū ibidem.

Dñica p̄ma p̄ festū trinitat⁹
Epulabatur q̄tidie splēdide. Lu. xvi.
Hic tria dicēda sūt. Prīmū q̄ gulosi in-
comedēdo septē mittūt q̄ sūt multū re-
p̄hensibilia. xvij. L. Scdo quō varie-
tas 2 multiplicitas ferclor̄ ē nociua. xvij.
F. Tertiu quō gulosus comedēdo 2 bi-
bēdo peccat mortalr q̄nq; mōis. xv. B.

Dominica secūda.
Hō qd̄az fecit cenā magnā Lu. xij.
Hic p̄ cenā intelligitur p̄m̄ium celeste
qd̄ sancti in celo habēt. Uñ h̄ tria sunt
dicēda. Primum q̄ cōsideratio celestis
gaudij debet nos inducere ad opandū

Themata sermonū

bona opa. xvi. B. Scdm q̄ consideratio
gaudij celestis debet nobis eē remediū
contra auariciā. xvij. A. Tertiu q̄ gau
diū celeste summe desiderādū est ppter
q̄ttuor. xvij. U. Exemplū ibidē.

Dominica tertia.

Uxorem duxi ideo nō possuz venire
Luc. xiiij. Sciendū q̄ si vxor accipitur
p̄tē tūc falsuz dicit. q̄ plures in matri
monio veniūt ad regnū celoz Sz si pro
voluptate carnali accipit tūc verū dixit
quia om̄is fornicator aut immūd⁹ fm̄
ap̄lm nō habet p̄tē in regno dei Hic
dicēdum est quō actus luxurie p̄mittit̄
actu septem modis. z semp vnus ē gra
uior alio. vi. A. B. C.

Dominica quarta.

Estote misericordes sicut p̄s vester
celestis misericors est. Luce. vi. Hic de
sex opibus misericordie dicendū est. xx.
A. Itē q̄ vxor q̄ misericors est et bona
facit bonū virū. vij. H. Exemplū ibidē

Item de eadē dñica quarta

Nolite iudicare vt nō iudicabimini.
Lu. vi. Hic q̄ttuor st̄z dicēda. Primo
q̄ iudicare nō debemus p̄imos. s̄ oīa
dubia in meliorē p̄tē interpretari Et ex
duobz iudiciū temerarium out. xxx. D
Secdo q̄ detractio ppter q̄nq̄ detestā
da est. v. P. Tertio q̄ detractio p̄mit
tit̄ sex modis. v. D. Quarto detractio
nē audire q̄n sit mortale vel q̄n sit venia
le. v. R. Exemplum ibidem.

Item de eadem dñica

Dimitte z dimittemini. Luce. vi.
Sciendū q̄ qlibet libēter debet p̄ximo
suo indulgere z odiū a corde suo amoue
re. q̄ multū periculosum est odiū in cor
de retinere. Uñ. i. Johis. iij. Qui odit
fratrē suum homicida est. Unde q̄ttu
or sunt hic dicēda. Primo q̄re inuidia
a quolibet hoīe est detestanda. xiiij. A.
Secundo q̄ inuidia committit̄ sex mo
dis. Et q̄n est mortale z q̄n nō. xiiij. B
Tertio q̄ inuidia deliberata puenit a
tribz. xiiij. C. Quarto q̄ inuidia facit

gaudere de aduersis z dolere de p̄sperz
quod est valde p̄uersum. xiiij. D. E

Dominica quinta

Ascendens autem in vnā nauim q̄
erat symonis. Lu. v. Ubi sciendum q̄
p nauim intelligit̄ penitentia. Uñ euā
gelium p̄ns dicit de duabus nauibus.
Per p̄mam possumus intelligere statū
innocentie. Per scdam ipsam penitenti
am Unde hic circa nauem penitētie q̄t
tuor sunt dicenda. Primo q̄ penitentie
dignitas z vtilitas ostēdit̄ in tribz. xxv.
A. Secūdo q̄ penitētia vera pōt om̄ia
respectu dei z peccatoris p̄ter q̄ttuor.
xxv. L. D. Tertio q̄ peccator volēs pe
nitere debet duo facere vt veraciter con
sequatur indulgentiā z remissionē pec
catorum suoz. xxv. Ik. Item. xxv. D.
Exemplum ibidem. Quarto q̄ multū
meritoriū est inducere illos ad penitētiā
salz qui pro criminibus suis occidendi
sunt. xx. E. F. Exemplū ibidem

Dominica sexta.

Omnis qui irascitur fratri suo reus
erit iudicio. Mat̄. v. Hic ch̄st⁹ vult
nos retrahere ab ira. Uñ hic tria sunt
dicenda. Primo quomō ira ppter quā
q̄ est detestanda. xv. A. Exemplū ibi
dem Secūdo q̄ ira cōtingit octo mōis
et q̄n non est p̄ctm̄. z q̄n est veniale z q̄n
mortale. xv. B. Tertio puocātes p̄xi
mos ad iracūdiam cā solaciū vel alia in
tentōe grauit̄ peccant. viij. L

De eadem dominica

Nō occides. Qui aut̄ occiderit reus
erit iudicio. Hic sex videnda sunt. Pri
mum q̄ homicidium corporale est dete
standum ppter tria. v. A. Secundo q̄
homicidium manu siue facto committit̄
tur quattuor modis. v. C. Tertio an
plus peccat qui occidit iustum: an qui
occidit peccatores. v. D. Quarto quoz
modis committitur homicidiuz corpo
rale a lingua. v. E. Quinto quādo ho
micidium committitur sola defensione
v. H. Sexto videndū ē q̄ homo non

est facillit ad mortē sentētiand⁹. v. B.

Dominica septima.
Quidā de longe venerūt. Mar. 8.
 Sciendum q̄ de ppe veniunt innocen-
 tes. Sed de longe qui post commissio-
 nem peccati reuertuntur. Hodo h̄ di-
 cendum est quomodo homo elongat se
 a deo ppter peccatū mortale: 2 q̄ pecca-
 tum quattuor modis committitur. hoc
 quere. 12. A.

Dñica octaua.
Atendite a falsis pphetis qui veni-
 unt ad vos in vestimentis ouium. 2c.
 Mar. 7. Hū false pphete sunt hereti-
 ci 2 hypocrite. Unde hic quattuor st̄ di-
 cenda. Primo que sūt signa: per que co-
 gnoscūtur heretici. hoc quere. i. F. Se-
 cūdo q̄ detestabilis est illa heresis: que
 dicit visibilia esse creata a demone: 2 in-
 visibilia a deo. 22. D. Tertio q̄ hypocris̄
 est peccatū valde detestandū triplici rōe
 h̄. T. Quarto q̄ hypocrisis commit-
 tit̄ octo modis. 2 quādo est pccm morta-
 le. 2 quādo non. 12. U.

Dominica nona.
Facite vobis amicos de mammona
 iniquitatis. Luce. 16. Sciendum q̄ illā
 amicitiam nobis facere debemus p ele-
 mosynarū largitionem. Unde dicēda
 sūt hic quinq̄. Primū q̄ elemosyna dā-
 da est de iuste acquisit̄: 2 cū affectu ma-
 gno. 11. R. Secūdo quādo elemosyna
 est i precepto. 2 quādo non. 5. D. Ter-
 cio. q̄ elemosynam potest dare vxor si-
 ne licentia viri in tribus casibus. 7. H.
 Quarto quomodo serui 2 ancille de bo-
 nis dñoz suoz dare pnt elemosynaz. et
 quomodo nō. 7. F. Quinto non dans
 elemosynam 2 auare retinens tempora-
 lia ex nimia tenacitate grauit̄ peccat.
 11. B. Item. 7. E.

Dominica decima.
Videns iesus ciuitatem fleuit super
 illam. Luc. 19. Sciendū q̄ christus fle-
 uit destructionē ciuitatis hierusalem. et
 deletionem iudeozum hoc fecit ex com-

passione cordis sui: Unde hic de iude-
 is quattuor sunt dicēda. Primo quare
 ecclesia ex toto nō delet iudeos. s̄ pmit-
 tit eos viuere. vii. ff. Secūdo quō iudei
 2 christiani ad seinuicē debent habere.
 vii. gg. Tertio: vtrū pueri iudeozum sine
 baptizandū inuitis parentibus. vii. ih.
 Quarto an pueri iudeozum sine baptismo
 decedētes sint similes pueris christiano-
 rum: Et ad quē locum tales pueri pue-
 niunt. xxij. F.

De eadem dñica.
Et ingressus in templū cepit eij cēvē-
 dētes. Lu. 19. Hic dicēdū est q̄. xij. ge-
 nera mercatorū dānabūtur sicut decedūt.

Dñica vndecima. C. 7. D.
Pharise⁹ stās ap̄ se orabat. Lu. 18.
 Hic dicēda sūt tria. Primū q̄ piculose
 peccat q̄ se p̄fert alijs in sua estimatōe. sicut
 ille phariseus q̄ dixit. dñe nō sūz sicut
 ceteri hoīes. hoc quere. xij. L. Secūdo
 q̄ iactātia detestanda est ppter tria quā
 ille phariseus habuit dices. Feiuno bis
 in sabba. xij. P. Tertio q̄ iactantia oc-
 to modis comittit̄. 2 quā est pccm mortā-
 le. xij. D. Exēplū ibidē.

De eadem dñica.
Non sum sicut ceteri hoīes raptores
 Luce. 18. Hic dicēda sūt quatuor. Pri-
 mo q̄ raptores in tribus peiores sunt dia-
 bolo. hoc quere. 7. A. Secūdo: vx-
 or raptoris quō p̄t vtireby rapt̄. 2 quō
 nō. 7. B. Tertio rē raptā emēs sciēter
 qnq̄ dāna incurrit. 7. S. Quarto rez
 iniustaz participatio est vnum de pecca-
 tis alienis. xi. F.

Dñica. xij.
Adducunt ei surdum 2 mutuz. Mar-
 ci. 7. Hic notat̄ compassio illorū hoīm
 cum illo infirmo qui ex cōpassiōe addu-
 xerunt eū ad ihm. Unde sciendū q̄ ifir-
 mos visitare. 2 eos psolare. 2 eis ex co-
 de cōpati est multū meritorū. qz est vñū
 de sex spiritualib⁹ opibus misericōdie: de q̄-
 bus sup hoc psens thema dicendū est
 quere. 11. D. H.

Themata sermonis

Dñica tredecima.

Diligēs dñm deuz tuum ex toto cor/ de tuo. Luce. x. Hic dicēda sunt tria. Primo quomodo quilibet homo tene/ tur diligere deum super omnia qui vult saluari. hoc quere. xij. E. Secundum: verum quis posset odire deum. xix. K. Tercio quō avarus colit t̄palia pro dō. superbus honores. gulosus voluptates carnis. i. G.

De eadem dñica.

Plagis impositis abierunt semivulvo relicto. Lu. x. Hic dicēda sūt tria. Pri/ mo sciendum q̄ homo in corpore vulne/ ratur dupliciter. quandoq̄ vsq̄ ad mor/ tem: sic spiritualiter per peccatum mor/ tale vulneratur in anima. Quandoq̄ autē vulneratur homo in corpore et non tamen propterea moritur. Sic spūalit̄ possum de peccato veniali intelligē quo ad animam. Unde hic tria sūt dicēda. Prīmū quid sit peccatū veniale. et quot modis committitur. et damna que ifert homini. hoc quere. i. z. L. Scdm̄ q̄ pec/ cata venialia sunt occasio peccatorū mor/ talium. et hoc quattuor modis. xij. D. Tercium q̄ peccata venialia octo mo/ dis dimittunt. xij. D.

Dñica decimaq̄rta.

Occurrunt ei decem viri leprosi. Lu. xvij. Per lepram peccatum mortale in/ telligitur. Unde hic tria sunt dicēda. Primo quomodo peccatum nocet ho/ mini in vita in morte et post mortem. hoc quere. i. z. F. B. Secūdo quomodo no/ cet illis qui sunt in purgatorio. xij. F. Tercio quomodo nocet damnatis in i/ ferno: et etiam saluatis in celo. et homini bus in mundo. et postremo ip̄i xp̄o. hoc quere. i. z. K.

De eadem dñica.

Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Lu. i. 8. Hic dicēdum est q̄ gratiarum actio offerenda est deo pro beneficijs multiplicibus que nobis impendit. hoc quere. iij. S. Item. 4. G.

Dominica decimaquinta

Non potestis deo seruire et mammo/ ne. i. diuitijs. Math. vi. Hic dicēda sūt q̄nq̄. Prīmū quō avar⁹ seruit diuitijs scz colēdo eas p̄ deo. hoc quere. i. G. Se/ cundū quādo nimia sollicitudo et inq̄/ tudo circa tēporalia est pctm̄ mortale. xvij. D. Tercū quare tēporalia nō pos/ sunt satiare affectū hominis. xvij. B. Quartū remediū cōtra omnē auariciā xvij. F. Quintū q̄ temporalia plurib⁹ hoib⁹ sunt occasio q̄ mali et pueri effi/ ciunt. xvij. D. Exemplum ibidem

Dominica decimasexta

Ecce defunctus efferebat filius vni/ cus matris sue. Lu. viij. Un̄ Greg⁹. in moralib⁹. Tota vita sapiētis debet eē meditatio mortis. Un̄ hic sex sunt dicē/ da. Prīmū q̄ mortis memoria facit cō/ tēnere oīa t̄palia. hoc quere. xvij. F. Se/ cundū q̄ morientib⁹ in agone occurrunt pctā p̄petrata. xij. S. Tercū mort⁹ pe/ na cui aliqd̄ dirimat d̄ pena p̄ pctis de/ bita. xx. E. Quartum quō morietes in agone debent seipos et cognatos et pue/ ros et oīa t̄palia dō spōte offerre. xvij. K. Quintū qd̄ sentiendū sit de illis q̄ pdūt rōem in agone mortis an dānent v̄l nō xij. L. Sextū q̄ multiplices errores p/ petrant ab hoib⁹ circa morietes. i. D.

Dominica decimasep̄tia

Ois qui se exaltat humiliabit. Lu. xiiij. Hic dicēda sunt tria. Prīmū q̄ su/ pbia exterior detestāda ē p̄pter tria: xiiij. A. Scdm̄ quō ornatu⁹ mulier⁹ sit et vi/ roz tripl̄ p̄t esse pctm̄ mortale. xij. A. Tercū q̄ ornatu⁹ corpis cohibere de/ bent illa. hoc quere. xiiij. D.

De eadem dominica.

Ois q̄ se exaltat humiliabit. Lu. xiiij. scz qui se in sua estimatione exaltat Unde hic dicēda sunt tria. Prīmū q̄ supbia interior habet quattuor species xij. B. Secūdum supbus preferēs se alijs in estimatione sua q̄ periculose pec/ cat. xiiij. L. Tercium q̄ sunt sex reme/

Sominaliū

dia contra omnem superbiam. xlii. cc.
Exemplum ibidem:

Dominica eadem
Licet sabbato curare. Lu. xlii. Hic dicenda sunt quattuor. Primum quare sabbatum translatum sit in diem dominicam. Et quod dies dominica habeat xlii. privilegia. hoc quere. iii. A. B. Secundum quomodo observatio festi octo modis transgreditur. iii. L. Tertium quando festum incipiendum est et quoniam terminandum. iii. F. Quartum quomodo tripliciter puniuntur qui non celebrant festa. hoc quere. iii. B.

Dominica decima octava
In his duobus mandatis uniuersa lex pendet et propheta Math. ei. xlii. Hic dicenda sunt tria. Primum quomodo precepta decalogi emanant a dilectione dei et proximi. hoc quere. i. L. Secundum quomodo quilibet adultus tenetur scire precepta dei. xii. L. Tertium quod precepta dei cum diligentia sunt seruanda propter decem fructus. i. A.

Dominica dimanona
Hic blasphemac. Math. ei. ix. Hic dicenda sunt tria. Primum quomodo blasphemia est grauissimum peccatum et committitur corde. ore. et opere. hoc quere. i. D. Item. xv. F. Secundum quomodo blasphemii puniuntur in presenti. et quomodo puniti sunt tempore moysi. ii. L. Tertium quomodo blasphematores peiores sunt canibus iudeis et omnibus animalibus. ii. D.

De eadem dominica.

Ut quid cogitatis malum in cordibus vestris Math. ei. ix. Hic dicenda sunt duo. Primum est quando cogitationes non sunt peccata. et quando venialia. et quando mortalia. hoc quere. xix. B. Secundo quando morosa delectatio est peccatum mortale. x. L. Item. xix. L.

Dominica vigesima

Ligatis manibus et pedibus mittite

eos in tenebras exteriores. Math. xlii. Hic dicenda sunt quattuor. Primum est quod ignis infernal' miro modo grauis est et ibi nulla est redemptio. xii. H. Exemplum ibidem. Secundum utrum damnati vellent omnes homines damnari. xii. K. Tertium quod damnati in inferno habebunt tria fercula. xviii. S. Quartum quod sit potus damnatorum. xviii. K. Exemplum ibidem.

Dominica vigesima prima.

Incipiebat enim mori Iohannis. iiii. Sciendum quod sicut homo corporaliter moritur in corpore: sic spiritualiter in anima. quod contingit per peccatum mortale. Unde hic tria sunt dicenda. Primum est quod peccatum mortale quattuor modis committitur. xii. A. Secundum quid faciendum sit de illo qui dimittit peccatum mortale propter deum vel salutem propter deum. sed propter penam vel quodcumque damnationem temporalem. xix. H. Tertium quod quilibet homo potest viuere absque mortali peccato mediante dei gratia. hoc probatur tripliciter. xii. D.

Dominica vigesima secunda

Sic pater meus celestis faciet vobis si non dimiseritis vnusquisque fratri suo. Math. ei. xviii. Hic dicenda sunt quattuor. Primum est qualiter indulgere tenemur offensibus nostris. xx. A. Secundum utrum sit de necessitate salutis inimicos diligere. xx. D. Tertium utrum tenemur inimicis signa charitatis ostendere. et an teneamur eis iniuriarum nobis illatarum indulgere. xx. P. Quartum utrum teneamur pro inimicis orare. xx. post. D.

Dominica vigesima tertia

Consilium inierunt ut caperent iesum in sermone. Math. xlii. Hic dicenda sunt duo. Primum est quod grauiter peccat qui malum consilium dat aliis. hoc quere. v. K. Item. xi. B. Secundum quod consilium malum super illum qui illud dedit

Thematata sermonū

De eadem dominica

Magister scim⁹ qz verax es. **M**ath. xxij. Sciendū qz christus veritas ē. ideo diligit veritatem. **p**s. Ecce em̄ veritatē dilexisti. Sic ecōuerso odit mendaciū. **U**nde hic dicēda sunt tria. **P**rimū qz mendacium detestandum est ppter qn̄ qz mala. viij. **B**. **S**ecundū qz mēdaciū occasiones sunt due. viij. **L**. **T**ertū qz mendacium est triplex. scz officiosum iocosum z perniciosum. viij. **D**.

Dominica vigesima quarta

Confide filia. **M**ath. ix. Hic dicēda sunt quinqz. **P**rimū est qz deus q̄ duplicem confidentiam requirit a quolibet homine. **P**rima est qz tēporalia sperare debem⁹ a deo. hoc quere. xvij. **I**. **S**ecundū est spes de peccatorum remissione. i. **T**. **C**ontra hāc est desperatio de dei misericordia. hoc quere. xvi. **H**. **T**ertū qz vult nos exaudire in orōibus nostris. i. **T**. **Q**uartū est qz si ducialiter debemus sperare ab eo futuram gloriam. i. **T**. **Q**uintū est qz illā futuram gloriam debemus ex toto corde desiderare. z hoc ppter quattuor. xvij. **V**. **E**xemplum ibidem.

Dominica vicesima quinta

Filia mea modo defuncta ē. **M**ath. ix. Sciendū qz qn̄ pater recessit ab ea tūc reliqt eā in extremis sicut alius euāgelista dicit. s; qn̄ venit ad xpm̄ tūc estimabat eā interi obijisse: ergo dicit. dñe filia mea zc. **U**n̄ sciendū qz quādo hō est in tali infirmitate qz verisimile est qz moriatur: tūc sacramentū extreme vinctōis recipere debet **U**nde hic dicēda sunt tria **P**rimo qbus pferendum sit. z vtz possit reiterari z quotiēs. hoc quere. xvij. **A**. **S**cōm quid sit effectus illius sacramti. xvij. **B**. **T**ertū qz parētes in sex demereri possunt qz puēi moriunt in iuuetute. hoc quere. xvij. **D**.

Sermo de dedicatōe

Si quē defraudauit reddo q̄druplū **L**uce. xix. Hic dicēda sunt tria **P**rimū

est qz septem instigāt hōiem ad restituēdum res iniuste acq̄sitas. hoc quere. viij. pp. **E**xemplū ibidē. **S**cōm an statim teneat ad restitutōem qui iniustas res possidet. viij. qq. **T**ertū qz res iniuste restitue de sunt heredib;. viij. rr. **E**xplū ibidem. **Q**uarto quō restitutio debz fieri ab illo q̄ impediuit aliquē a cōsecutōe muneris vel bñficij. viij. ss. **Q**uinto res puas furātes qn̄ peccāt mortāl̄ z quādo nō. viij. f. et qz illas puas res restituere tenemur. hoc patet p tria exempla. viij. s. **I**tem viij. rr.

Sermo communis de sanctis.

Unde hic dicēda sunt quinqz. **P**rimū est. quare festa sanctorū ab ecclesia instituta sunt. hoc quere. iij. **T**. **S**ecūdū qz sancti orant p nobis triplici de causa. iij. **V**. **T**ertū sanctos honorātes z diffinitive credentes. qz ppterea certitudinaliter eis hoc vel illud ptingat errant. iij. **X**. **I**tem. iij. **V**. **Q**uarto sanctorū reliquie qualiter sunt adorāde. i. **X**. **Q**uintum sanctorū reliq̄as emere vel furari symoniaciū est. viij. **E**.

Sermo alius de sanctis

Hic dicēda sunt tria. **P**rimū ē. qz celebratio festoz octo modis trāsgreditur hoc qre. iij. **L**. **S**cōdo qn̄ festū incipiendū est z qn̄ terminādū est. iij. **F**. **T**ertū quō triplr puniant q̄ nō celebrāt festa z qz illis bñ succedit q̄ celebrāt festa. iij. **S**.

Sermo cōis de beata p̄gine.

Maria qualiter inuat nos in vira. in morte z p⁹ mortē. iij. **V**. **E**xplū ibidē

Alius sermo de eadem

Maria habet sex p̄uilegia que denotant in salutatōe angelica. xxi. **A**.

Alius sermo de eadem

Maria adorāda est adoratōe yperdulie. i. **X**. **M**aria quāuis esset pulcherrima. tamen a nullo potuit p̄cupisci. et hoc ppter tres rationes. xxi. **D**.

Explīcit tabula thematū sermonum dominicalū totius anni. et de sanctis in generali. ac de brā yrgine

Tabula alphabetica

Incipit tabula secundum ordinem alphabeti totius libri materias complectens

Abstinentia in cibo et potu est plangatio vite. i. 8. B. Abstinentia cibi et potus causat castitatem in homine. xix. P. Exemplum ibidem.

Abstinentia dicitur christus quod tribus vicibus esuruit. i. 8. R.

Acidia valde displicet deo. et hoc propter tria. xvi. A.

Acidia placet diabolo et loci accidiosi non est nisi infernus. xvi. B. L.

Acidia multum nocua est homini. xvi. D.

Acidia quando est mortale vel veniale in bonis operibus. xvi. F.

Acidia palliat se sub triplici specie virtutum. xvi. H.

Acidie remedia sunt quatuor. i. 6. L.

Adorare qualiter debeamus deum et sanctos. i. X.

Adulatores qui fraudulenter primis loquuntur grauius peccant. 8. B.

Adulatio et laudatio malorum est vnus peccatum de nouem peccatis alienis xi. E.

Adulatores imponunt vicibus nominavitur. xi. F.

Adulterium est grauissimum peccatum quod probatur per sex. et de pena adulterorum. vi. D. et duo exempla.

Amor mundi et amor sui proprius. quando sunt mortalia peccata et quando venialia. xix. H. L.

Angelos homines precellunt in quatuor dignitatibus. xxi. R.

Animarum receptacula post hanc vitam sunt quattuor. xxii. ante. S.

Anime prope debet homo exhibere sex opera miscbie. xxx. E.

Aque benedictae aspersio est multum utilis. xii. Q. Exemplum ibidem.

Auaro nihil est iniquius. quoniam hoc probatur xvii. A.

Auaro non possunt affectum cordis satiare temporalia. et hoc propter tria. i. 7. B.

Auaricia quomodo se occultat sub triplici specie virtutum. i. 7. H.

Auaricie remedia sunt septem. i. 7. F.

Auarus quomodo colit pecuniam pro deo. i. G.

Augurium obseruantes grauiter peccant p. L. Exemplum ibidem.

Baptismus est fundamentum et ianua omnium sacramentorum et quomodo homines tenentur baptizari. et an puer in utero matris possit baptizari. 25. B.

Baptismus habet nouem effectus. xxii. E.

Baptizando puer sacerdos quatuor signa facit ante baptismum. et tria post. et quid illa significant. 23. E.

Blasphemia quoniam est grauissimum peccatum. et committitur corde. ore et opere. ij. D. xv. F.

Blasphemi peiores iudeis sunt. et canibus et oibus animalibus. ij. D.

Blasphemi qualiter puniantur in futuro et tempore moysi puniti sunt. ij. E.

Calicem in elevatione misse quidam adorant vt sepulchrum. et non vt sacramentum. i. S.

Cantus chorzantium quid significat. iij. A. Exemplum ibidem.

Carniatrices hominum et pecudum grauius peccant. i. D. Exemplum ibidem.

Carmina talia quandoque videntur iuuare et hoc propter tria. i. P.

Carmina talium nullum effectum habent. et hoc propter tria. i. Q. Exemplum ibidem.

Caste potest quilibet homo viuere mediante gratia dei. et tenere oppositum erroneum est. i. 9. R.

Cogitationes quando non sunt peccata et quando venialia. et quando mortalia peccata. xix. B.

Tabula

Cogitatio et delectatio morosa quoniam est peccatum mortale. x. **L.** Item. xix. **L.**
Chozea est magnus peccator. hoc probatur per quinque. iij. **L.** Exemplum ibidem
Chorizontes rursum filium dei crucifigunt. iij. **D.**
Confessio quid sit. et quomodo tenemur ad confessionem. 25. **H.**
Confessio ad minus debet quinque conditiones habere. 25. **F.**
Confessio que fit ex sola consuetudine et timore non est utilis. 25. **V.**
Confessio est iteranda in quatuor casibus. 4. **D.**
Cognoscere quis deus deum proximum et seipsum. xxx. **L.**
Consilium querere debemus a deo et a proximo et a propria conscientia. xxx. **F.**
Consilium malum cum aliquis dat congruenter peccat. 5. **Ik.** et xi. **B.**
Conscientia erronea quomodo ad peccatum obligat mortale. 12. **D.**
Consentire in mala aliorum: et fouere aliorum mala est damnabile. xi. **D.**
Confirmatio est secundum sacrum. et sex requiruntur ad hoc sacramentum. 24. **A.**
Confirmatio habet septem effectus. 24. **L.**
Conpati proximis in tribulationibus suis multum meritorium est. xx. **D.**
Contrictio detestanda est: et prederenon debemus cum quatuor personis. 8. **F.** Item. 13. **S.**
Contrictiois dolor maximus esse debet. quod probatur per tria. 25. **L.**
Contrictiois vere sunt quatuor signa. 25. **F.**
Contrictio tanta potest esse quod totum reatum penitentia tollat. 25. **B.** Exemplum ibidem
Contumelia et iniuria repellere debemus propter tria. 8. **Ik.**
Contumelia quoniam est peccatum mortale. 15. **L.**
Correctio fratris ut fiat cum mansuetudine ad hoc valet quinque considerationes. xx. **F.**
Correctio fratris est in precepto: et quando omissio ipsius est mortale vel veniale. xx. **Ik.**
Correctioem fratris omittere debemus et possumus licite in quinque casibus. xx. **L.**
Correctio subditorum ad quemlibet presidentem
Correctiois causa an respectat. xi. **R.**

liceat iudicium proximo dicere. 8. **F.**
Correctio fratris nam amittens quoniam peccat mortaliter. et quoniam non. 5. **L.** Item. 20. **Ik.**
Creaturarum consideratio ad tria bona nos inducit. xxij. **L.**
Cruce christi qualiter sit adoranda. i. **X.**
De ame quomodo queritur solutio. 4. **L.**
De exemplum ibidem
Deridere proximum quoniam est peccatum mortale et quoniam non. 8. **L.**
Despicio est vniuersum de peccatis maximis. 16. **H.**
Detractio est detestanda propter quinque mala.
Detractio mittit sex modis. 5. **D. O. P.**
Detractor quomodo tenetur restituere famam proximi cui detraxit. 25. **R.**
Detractioem audire quoniam est mortale et quoniam non. v. **R.** Exempla duo ibidem. Cest. 3. **A.**
Dies sabbati quomodo in die dominica translata
Dies dominica habet duodecim privilegia. 3. **B.**
Diligere deum super omnia quomodo tenetur quilibet homo
Discordia seminantes congrua
Discordia quoniam est peccatum mortale. 13. **V.**
Discordia seminans congrua sit detestabile. 14. **L.**
De exemplum ibidem
Diuites qui ex peccato retinent temporalia et pauperibus non subueniunt quomodo peccant. 9. **B.**
De exemplum ibidem Item. 17. **L.** Item. 20. **R.**
Ebrietas est multum periculosa. 3. **D.**
Exemplum ibidem
Ebrietas quoniam est peccatum mortale vel quoniam veniale. et quomodo mors in ebrietate est periculosissima. 18. **F.**
Ebriosi quomodo puniantur in futuro: et qualis eorum erit portio. 8. **Ik.** Exemplum ibidem
Elemosyna est danda de laboribus et iuste acquisitis et magno affectu. 3. **R.**
Elemosyna quoniam est preceptum et quoniam non. v. **D.**
Elemosyna dare proximo sine licentia mariti in tribus casibus. 7. **H.**
Serui et ancille quomodo dare possunt elemosinam de rebus temporalibus dominorum suorum: et quomodo non. 7. **F.**
Elemosynam non dans sed parcus et immisericosus quomodo peccat temporalia retinendo ex nimia peccato. 7. **B.** Exemplum ibidem

alphabetica

Item. 17. **E** Item. 20. **A**
Elemosyna an a bysurario recipi possit
 7. **bb**
Emens re furata vel raptā scient qnq;
 mala incurrit. 7 **S**
Emens re in bona fide: quoz bona cō
 sequit ibidem
Errores circa morientes multiplices sū
 unt. i. **D**
Errores diuersi circa mulieres pturten/
 tes ptungunt. i. **A**
Eucharistie sacramētum est deuote su/
 mendum: z summe a nobis honorā/
 dum. 4. **X**. Item. 26. **E**
Eucharistie sacm an pueris dandū sit
 z in quali etate. 25. **H**
Eucharistie sacm tribz modis sumitur
 16. **A** Exemplū ibidē
Eucharistiam indignesumentes septez
 magna pericula incurunt. 26. **B**
 Exemplū ibidem.
Eucharistiam digne sumens multipli/
 ces fructus sequit. 26. **D** Exē. ibidez
Exactiones in subditos facientes pec/
 cant mortalit: z contra preceptū dei
 7. **E**
Exactio in subditos qn est peccatū mor/
 tale: z qualif tenentur ad restitutionem
 17. **E**
Exemplum bonū z doctrina bona mul/
 tum vtilis est. 20. **H**
Exemplum malū pbens pximo homi/
 cidā est corā deo. v. **D**
Excommunicatio duplicif est maior et
 minor. 4 **F**
Excommunicatio maior valde timen/
 da est propter quinq;. 4. **R**. Exem/
 plum ibidem
Excomunicatō em minorē non curans
 quō z qntū peccat. 4. **L**
Excommunicatis potest homo partici/
 pare sine omni peccato in qnq; casibz
 4. **D**
Excomunicatō intrans eccliam: an aliq;
 tenent exte. 4 **A**
Excomunicato assurgens vel ei aliquā

reuerentiā exhibens an peccat. 4. **D**
 Exemplū ibidem.

Habes suas depingētes peccant
 mortalit tribz moīs. 13. **F**
Hatum tenentes grauiter pec/
 cant. i. **R**

Festiuatū celebratio octo modis tras/
 gredit. iij. **L**

Festozū celebratio quō soluit a vectoribz
 feriatoribus z minutozibz z quō non
 iij. **E**

Festum qua hora incipit. z qua hora fi
 nitur. 3. **F**

Festum dominice non celebrantes sunt
 ingrati deo patri z filio z spiritui scō.
 ij. **H**.

Festozū celebrationem transgredientes
 puniuntur in rebus. in corpore. z i anē
 ma. iij. **B**

Festa celebrantibus dat deus prosperi/
 tatem corporis z anime. 3. **B** Exem/
 plum ibidem.

Festa sanctorū ppt qnq; sūt instituta ab
 ecclesia. 3. **L**

Festiuis diebz grauiter peccat q;: q̄ alijs
 diebz z alio tpe. 3. **R**

Festiuis diebz quatuor sunt suāda a qlibz
 bet christiano. 3. **D**

Fides est fundamentū salutis humane
 p. **D**: Item. 22: **A**

Fide carentes semp sunt in statu dāna
 tōis. i. **E**

Fidei articulos. i. symbolū ap loz qlibz
 christian? tenet scire. i. **B**

Fides habet. 12. articulos fm numerū
 ap loz. 22. **L**

Fides catholica est vna. z quō h pbat.
 22. **S**.

Filij tenent sex pntibz. 4 **A**. Exē. ibidē

Filij q suos pntes pturbant qntuplici
 pena puniunt. 4. **B**. Exē. ibidem.

Fortitudinem triplicez habere debem?
 scz in tolerando. in sustinendo. in ope
 rando. 30. **B**

Fraus z deceptio pximi in emēdovl vē
 dendo est peccm mortale. 17. **F**. **B**

Tabula

Furtū qđ cōmittit in paruis rebz: qñ est mortale: z qñ non. 7. F

Gaudia celi sunt desideranda qz ibi habebimus fercula magna: dulcia z preciosa. xvij. U. Ex plum ibidem.

Gaudionū celestīū remuneratio dz nos inducere ad opa bona. 16. O

Gaudioz celestīū p̄sideratio dz nob eē remediū p̄ auariciā. 17. A

Gaudiū illicitū siue inepta leticia qñ est pccm mortale. 18. A

Gratiā actio est deo offerenda p̄ beneficijs multiplicibz. iij. S. Irē. 4. U

Gula detestāda est p̄t̄ tria. 18. B

Gula habet quinqz filias. z qñ sūt peccata mortalia. 18. L

Gula causat ebetudinē mētis. z qñ tal ebetudo est pccm mortale. 18. D

Gula qñ occultat se sub triplici specie virtutū. 18. O

Gula infert hoī triplicē mortem. 18. Q

Gule remedia sunt sex. 18. P

Gulosus comedēdo et bibēdo peccat mortalit̄. z hoc qñqz modis. 18. L.

Gulosus nō debet appetere cibaria delicata p̄t̄ tria. 18. D

Gulosis varietas et mltiplicitas feruuloz nociua est. h. p̄bat p̄ qñqz. 18. F.

Gulosi in comedēdo committūt septem que sunt septē rephensibilia. 18. L

Gulosus qualis p̄ deo colit ventrē suū. p. U. z. 18. A

Gulosus districtā rōem redditur est d̄ his q̄ sup̄flue expendit. 18. T

Gulosoz z ebriosoz pena in futuro z q̄ erunt fercula. z qualis erit potus eoz xvij. R. S

Hereticorū signa per que cognoscuntur. i. F

Homicidiū corpale maxime detestandū est p̄t̄ tria. 1. A

Homicidiū corpale manu siue facto cōmittit̄ quattuor modis. 1. L

Homicida q̄ occidit iustū. an plus peccet q̄ q̄ occidit peccatorē. 1. D

Homicidiū corpale qñ committit̄ a lingua. 1. E

Homicidiū corpale qñ committit̄ sola defensione. 1. H

Homicidium spūale committitur octo modis. 1. F

Hoies sunt siles in q̄tuor. xxx. F

Hoīm dignitas p̄cellit angeloz dignitatem in qñqz. xxi. R

Hō nō est faci' it' occidend': nec leuiter ad mortem sententiand'. 1. B

Honorāndus est deus pat̄. z hoc tripl̄iter. 4. U

Hospes q̄ nimis computat hospitibz p̄ceptū dei peccat. 7. D

Hospes qui hospitibz suis dat cibū p̄hibitum: reus erit illorum peccatorū vij. D. Item. xi. H

Hospitio recipere peregrinos z paupes est deo multū acceptū. xx. B

Iactantia de bonis opibz sūme cauenda est p̄t̄ tria. xij. P

Iactantia octo modis committitur. z quando est mortale. z qñ non. xij. Q. Exemplū ibidem

Ieiunium ecclesie soluēs an peccat mortalit̄. 4. O

Ieiunantes a quibz cibis debeant abstinerē. 18. H

Ieiunare an teneant laboratores peregrini z mendici. 4. R

Ignorantia est triplex inuincibil' neglecta z affectata. xij. B

Ignorantia que excusat a peccato. et q̄ nō. xij. B

Inimicis ex corde indulgēti de' dimittit̄ pccā. 25. S. Exemplū ibidem

Inimicos tenemur diligere z eis offensas indulgere. xx. A O

Inimicis nr̄is tenemur qñqz signa charitatis ostendere. xx. P

Inimicitias retinens in corde an debet dicere in oꝛoe dñica illd̄ dimitte nob̄ debita nostra: sicut z nos dimittemus debitoribz nostris. xxi. R

Inobedientia detestanda est p̄t̄ q̄tuor

modis. 1. L

Alphabetica

or: & quomodo sit peccatū mortale.
 13. R.
Inuidia valde detestanda est. 14. A.
 Exemplū ibidem.
Inuidia cōmittit sex modis. & qñ ē mor-
 tale: & qñ nō. 14. B
Inuidia deliberata prouenit ex tribus
 14. L
Inuidia facit gaudere de aduersis pxi-
 mi: & tristari de p̄speris. 14. F
Inuidia qñ occultat se sub triplīcī spē
 virtutū. 14. S
Invalde detestanda est p̄pter quinq̄.
 15. A
Inra octo mōis cōmittit & qñ ē mortale
 & qñ veniale. 15. B
Inra h3 sex filias: & qñ sunt peccā mortā-
 lia. 15. D
Inra occultat se sub triplīcī specie virtū-
 tum: 15. S
Inra p̄pria h3 quinq̄ remedia. 15. H
Inra aliena h3 tria remedia. 15. F
Inīram prouocantes p̄ximos causa
 solaciū vel cum intentione grauit̄ pec-
 cant. 8. L
Inubere mala fieri est vnum de nouem
 pecc̄is alienis. xi. A
Inudeos ecclia permittit v̄uere p̄ tres
 rōnes. 7. ff
Inudei & christiani nouē h̄re dñt ad sein-
 nicem. 7. gg
Inudeoꝝ p̄ueri an sint baptizandi in ul-
 tis parentibꝫ. 7. hh
Inudeoꝝ p̄ueri an sint siles p̄ueris xp̄tia-
 noꝝ an baptis̄mū decedētū. 23. f
Index an licite possit occidē malefactor-
 rem. v. L
Iudiciū nō licet vendere iustū iudiciū. v.
 f. Exemplum ibidem.
Iudicia temeraria & suspitōes debemꝫ
 cauere oīa dubia in meliōrē partem
 int̄pretari. 30. D
Iudicia temeraria causant̄ ex duobus
 30. D
Iudiciū extremū in quo loco fiet. & q̄lis
 erit citatio ad iudiciū xxij. P

Iudiciū extremū d3 nobis incutere rē-
 morem p̄t̄ districtā rōem quā reddē-
 turī sumꝫ. 22. Q
In iudicio extremo quō oēs hoīes res-
 surgent: & in qua etate. 22. U
In iudicio extremo reddemus triplīcē
 rationem de temporalibus. 17. D.
 Item. 18. T
Iurare non debemus assuescere p̄t̄ se
 prem. ij. A
Iurātes vanē & sine causa siue s̄rverū s̄-
 ue falsum: q̄lis peccāt. ij. B
Iurantes dolose & mendacit̄. vt ī mer-
 cantijs solet fieri q̄s grauit̄ peccāt.
 ij. L
Iurādo obligare se ad talē vel ad tales
 penā p̄iculosum est. ij. S
Iurariū solemnizatum est maximum
 peccatōꝝ: quod p̄bat̄ per quinq̄. ij. H
 Exemplū ibidem
Iurariū recipere vel qui cogit aliquem scien-
 ter perurare peccat mortalit̄. ij. F.
 Exemplū ibidem
Iurare & iuramentum recipere sine pec-
 cato quis potest in quinq̄ casibus.
 ij. Ik.
Iaborauit̄ christꝫ pro nobis sex
 modis. 16. D
Iaboratores multiplicat̄ frau-
 dem committunt in suis laboribus.
 vij. Ik.
Ilitigandū nō est p̄ncipalit̄ cum quattuor
 or personis. 13. S.
Ilites facere int̄ hoīes est factū diaboli-
 cum. 14. L. Exemplum ibidē
Iloq̄ p̄t̄umeliā & iuriciū p̄ximo quādo
 est mortale. 7. H
Iloq̄ p̄ba scurrilia & luxuriosa est p̄rie
 maloz & impudicoꝝ cordiū. 8. D
 Exemplum ibidē.
Imultiloquiō debent hominē cohibe-
 re quinq̄: & quando est pecc̄m mortā-
 le. 18. L
Iloq̄ debemꝫ libent̄ in mēsa de bonis &
 honestis. 18. L. Exemplū ibidē.
Iloquendo de luxuria quō & qñ est pec-
 B 3

Tabula

- catum mortale. i. f.
- L**udus taxilloꝝ q̄magnū peccatum sit potest perpendi ex descriptione taxillorum. 7. ii.
- L**udus q̄ sit licitus ad hoc quattuor requirunt. 7. oo
- L**usores q̄nq; in ludo cōmittunt deces et octo p̄c̄a mortalia. 7. kk.
- L**usores p̄c̄is p̄ticipes se faciūt q̄ sortē luminis recipiunt. 7. ll.
- L**usores q̄ maledicūt deo z sc̄tis q̄grauit peccant. ij. f
- L**usor q̄cūq; auertat oculos cordis inueniet q̄ sibi ludum dissuadet. 7. mm
- L**usores q̄b; tenent restituere ea q̄ lucratur in ludo. 7. nn. Exēplū ibidē
- L**uxurie actus septem modis committitur. vi. A
- L**uxurie actus semper est peccatū mortale. etiam qui sit cū soluta. h̄ pbatur per duo. vi. A
- L**uxuria q̄ cōmittit cū meretricib; ē periculosa p̄t̄ tria. vi. B
- L**uxuriosus q̄ p̄ginē deflorat ḡuit peccat. h̄ pbat p̄ quattuor z q̄lit puniat. 6. C. Exēplum ibidē
- L**uxuria sodomitica est pessimū z ḡuissimū p̄c̄m. vi. E.
- L**uxuria nocet hoī: displicet deo z om̄ibus sanctis: z placet diabolo. q̄d sic pbat. i. 9. A
- L**uxuria sine actu cōmittit decem modis: z quando est peccatum mortale: z q̄n non. i. 9. B
- L**uxuria h̄z octo filias: z q̄n sunt mortalia z q̄n non. i. 9. F.
- L**uxuria q̄no se palliat sub triplīcī spe de virtutum. i. 9. D
- L**uxuriosi qui dicunt se non posse caste viuere mentiunt: hoc pbat p̄ quinque rōnes. i. 9. A
- L**uxurie remedia sunt tria cū trib; exēplis ibi positis. i. 9. D
- L**uxurie concupiscentia quādo est mortale p̄c̄m. x. A
- L**uxuriosa delectatio cū plena delibera
- tōne z rōne est p̄c̄m mortale. x. C
- M**aledicere dō n̄ licz nec sc̄tis nec hoībz nec sibi ip̄i. nec alicui creature. ij. f. Exēplū ibidē
- M**aledicere q̄n sit p̄c̄z mortale z pena p̄ferentis maledictōem contra deuz. ij. f. in fine
- M**aria adorāda ē adoratōne ypdulie: Maria q̄re obligat nos iuuare. C. X. re z q̄lit nos iuuat in morte z in vita. 4. X. Exēplū ibidem
- M**aria h̄z sex maxima p̄uilegia p̄ ceteris q̄ enarrant in salutatōe angelica. 12. A. Exēpla duo ibidē
- M**atrimoniu honoraui de? multiplicat. 29. A
- M**atrimoniu p̄trahere volētes debēt tria h̄e. 29. B.
- S**eptē sunt cause q̄re aliq̄b; in m̄rimonio nō bene succedit. 29. C
- I**n m̄rimonio existētes debēt septē h̄e ad seinuicē vt saluent. xxx. E
- M**atrimoniu p̄trahere postvotum simplex q̄ periculosum sit. ij. D.
- I**n matrimonio existētes qui non abstinent in sacris diebz z noctib; ab actu matrimonij: q̄no q̄ndoq; puniant. 3. Ik. Exēplum ibidem
- M**atrimonij actus quādo est veniale: z q̄n mortale. vi. f
- Q**uinque sunt r̄pa in q̄b; abstinendū est ab actu matrimonij. vi. B
- I**n m̄rimonio existētes q̄no p̄nt vouere z q̄no non. ij. D
- U**xor que furat viro: z male expendit peccat p̄tra p̄ceptū dei. 7. H
- U**xor misericors q̄nq; facit pbū viꝝ. 7. H. Exēplū ibidem
- U**ir p̄cutiens vxorem sine causa an peccet mortalit. i. 5. C. versus finem
- M**echanici z laboratores q̄ fraudulenter opa sua perficiūt peccant p̄tra p̄ceptum dei. 7. K
- M**entiri z fallum loqui q̄no differunt 8. A.
- M**endaquum detestādum est p̄ter q̄n/

alphabetica

Mala. 8. B.
Mendacij occasiones tres sunt scz cupi-
 ditas auaricia z timor. 8. L.
Mendaciu est triplex. iocosum. officio-
 sum z pnciosum. 8. D.
Mercatores iurates pximis dolose et
 mendacis tenent ad restitucōez. ij. L.
Merc. 7. D. Exemplū ibidem.
Mercatores quō emendo z vendendo
 die festiuo peccant mortalit. z quādo
 non. iij. D.
Mercatorū duodecim genera damnan-
 tur. 7. D.
Mercatores in statera peccant triplr.
 7. P.
Mercatores q̄ p̄t dilatōem t̄pis cha-
 rius vendūt. v̄l q̄ defectuosam r̄sciē-
 ter vendūt tenent restituere. 7. D.
Mercatores vel mechanici qui vendūt
 res que nisi ad malū vsum valēt q̄lit
 peccant. 7. R.
Mercatorū fraus z deceptio q̄ fit ex p̄-
 positio sp̄ est p̄ccm mortale. i7. F. B.
Mortis pena an aliqd dirimat d̄ pena
 p̄ p̄ccis. xx. L.
Mortales q̄ occidēti sunt p̄ criminibz
 suis qualiter inducēdi sunt ad peni-
 tentiam. xx. F.
Mortētes in agone d̄nt seipos z cogna-
 tos z pueros z oīa t̄palia deo sponte
 offerre. i7. R.
Mortētibz in agone occurrunt pecca-
 ta p̄petrata. xij. B.
Mortētes q̄ in agone p̄dūtysum rōnis
 qd̄ sentiendū sit de illis. xij. L.
Mortētiū errores sunt multiplicēs.
 p. 25.
Mortē memoria facit p̄temnē oīa t̄pa-
 lia mōdi z delectabilia carnis. i7. F.
Mortis memoria qn̄ est remediū cōtra
 gulam. i8. P.
Mulierēs debent elare capita triplici
 rōne. i3. H.
Mulierēs facies suas depingētes pec-
 cant mortalit. i3. F.
Mulierū consortia vitanda sunt eis q̄

volūt caste viuere. xix. D. Exemplum
 ibidem.

Mundum amare est periculosum p̄-
 ter quattuor. xix. L.

Natus est xp̄s de virgine. z hoc
 p̄ncipalr p̄pter tria. xxi. R.

Nobiles z p̄sidentes debēt ter-
 ram suam z subditos suos tueri. xi. L.

Nouem sunt peccata aliena. xi. A.

Nouitatus p̄sumptio quomodo sit pec-
 catum mortale. xij. aa.

Obedire debet quis libenter su-
 is superioribus propter tres cau-
 sas. iij. S.

Odire est velle alicui malum. z hoc est
 valde puersum. iij. D.

Opera misericordie sp̄ualia nobiliora z
 vtiliora sunt corporalibus. xx. H.

Operari mala cuz gaudio. z odire illos
 qui te in bonis informant z nauseaz
 habere audire bona z salutifera quā-
 do est mortale. xvi. F. B.

Opa bona facere cum tedio quādo est
 mortale vel veniale. xvi. F.

Orare tenemur p̄ inimicis nr̄is. xx. D.

Oratio in quinqz p̄cellit ieiunium z ele-
 mosynam. xxi. A.

Oratio d̄nicalis omnes alias oratiōes
 p̄cellit. xxi. B.

Oratiōis d̄nicalis expositio. xxi. L.

Oratiō sanctorum in celo semper exau-
 ditur. iij. U.

Ornatus vestium incitans ad malam
 libidinem est peccatū mortale. x. B.

Ornatus mulierū in crinibus z peplis
 reprehensibilis est. xij. B. H.

Ornatum z pulchritudinē corporis de-
 bent cohibere illa qn̄qz. xij. D.

Patientia per tria acquiritur
 xxx. H.

Patientiam habere debem⁹ in
 aduersis z in tribulatiōibus nostris.
 xx. D.

Parētes tenentur sex suis filiis. iij. L.

Parentes debent informare filios quo-
 modo se debeant habere ad pximos

Tabula

- iii. D.**
Parentes debent filios suos cum vir-
 gis corrigere. et non maledicere eis cum
 verbis. **iii. E.**
- P**arentes quomodo semper mereri pos-
 sunt in educatione puerorum. **iii. F.**
Item. **xxix. G.**
- P**arentes qui hereditant iniustas res su-
 per pueros suos. **iii. G.**
- P**arentes quomodo debent informa-
 re pueros suos ne quicquam furentur etiam
 de parvis rebus. **vij. B. Exem-
 pla ibidem**
- P**arces in sex possunt demereri et pue-
 ri eorum moriuntur ante etatem legit-
 timam. **xxij. D.**
- P**assio christi ad memoriam reducen-
 da est illis qui pro criminibus suis occi-
 dendis sunt. **xx. G.**
- P**assionem christi rememorando con-
 siderare debemus qualia pro nobis
 sustinuit. et a quibus et pro quibus su-
 stinuit. Et quomodo iam patitur a ma-
 lis christianis. **xxij. L.**
- P**ater noster est deus. et quare eum sic
 nominamus. **xxi. L. I**tem. **xxij. L.**
- P**ater supernaturalis id est celestis a no-
 bis honorandus est tripliciter. **iii. U.**
- P**ater spiritualis id est sacerdos est tri-
 pliciter honorandus. **iii. H.**
- P**eccata aliena sunt nouem. **xi. A.**
- P**eccata clamantia in celum sunt quatuor.
v. B.
- P**eccata manifestanda sunt ad emenda-
 dum et corrigendum. **xi. D.**
- P**eccatum mortale quatuor modis com-
 mittitur. **xij. A.**
- P**eccatum oritur in cogitatione. progredi-
 tur in delectatione. et consummatur in con-
 sensu rationis. **xix. B.**
- P**eccatum mortale nocet homini in vi-
 ta et in morte et post mortem. **xij. F.**
- P**eccatum nocet illis qui sunt in purga-
 torio. illis qui sunt in inferno. in celo et
 in mundo. **xij. J.**
- P**eccatum mortale potest precauere qui
 libet homo mediante gratia. et hoc probatur
 per tria. **xij. D.**
- P**eccatum quodcumque mortale quod quis
 dimittit non propter deum sed propter
 timorem hominum. **xix. H.**
- P**eccator volens penitere debet duo fa-
 cere. et habere spem firmam de indul-
 gentia peccatorum. **xxv. K. Et. xxv
 O. Exemplum ibidem.**
- P**eccatum veniale quid sit. et quot mo-
 dis committitur. et damna que infert
 homini. **xij. L.**
- P**eccata venialia sunt occasio peccato-
 rum mortalium. et hoc quatuor mo-
 dis. **xij. O.**
- P**eccata venialia octo modis dimittuntur.
xij. O.
- P**ene inferni sunt multum acerbe. **xij.
 H. Exemplum ibidem**
- D**amnati utrum vellent omnes homi-
 nes damnari. **xij. K.**
- P**ena purgatorij quam grauis sit. **xij. A.
 Exemplum ibidem.**
- P**ena damnatorum est grauissima. quod
 probatur per fercula et potum ipsorum
xvij. K. S.
- P**enitentia dignitas et utilitas ostenditur
 in tribus. **xxv. A.**
- P**enitentiam falsam agunt nouem ge-
 nera hominum. **xxv. A.**
- P**enitentia est omnipotens respectu dei et
 peccatorum propter quatuor. **xxv. L. D.**
- P**enitentia vera quaesit. **xxv. X. Exem-
 plum ibidem.**
- P**ertinacia quomodo sit peccatum mor-
 tale. **xij. X.**
- P**ietas est triplex. scilicet quo ad deum. et
 quo ad proximum. et quo ad seipsum. **xxx. B.**
- P**recepta quomodo quilibet adultus tenetur
 scire. **xij. L.**
- P**recepta sunt cum summa diligentia ser-
 uanda propter decem causas. **i. A.**
- P**recepta sunt scripta in triplici parte cor-
 poris nostri. et quare. **i. B.**
- P**recepta decalogi emanant a dilectione
 dei et proximi. **i. L.**

Alphabetica

Presumptio nouitatu quo sit peccatum mortale. 13. aa

Pusillanimitas quomodo sit mortale.

fyi. E

Queritur: an teneamur penitere de venialibus. 27. rrum confite/ri: 2 an dimittantur sine mortali bus. xij. P

Querit: an damnati uellent oēs hoīes damnari. xij. Ik

Queritur an quis possit odire deū an non. 19. Ik

Querit an quis potest uiuere sine peccō mortali. xij. D

Quierem mentis quo impediūt diuinitie 2 quomodo inquietudo talis est pec catum mortale. 17. D

Raptores in tribus peiores sūt dia bolo. vi. A

Raptus uxor quo p̄viti dera pinis. 2 quo non. 7 B

Reliquie scōrū q̄lit sūt adorāde. i. X.

Reliquias sanctorū furari v̄l emē symo niacū est. 7 E

Res inuente qualiter restituende sunt: vij. L

Res iniustas heredibus relinquētes q̄li ter puniant. f. A. Exemplū ibidē.

Item. 7. pp. Exemplū ibidem

Res iniustas 2 paruas furātes quādo est mortale: 2 q̄n veniale. 7. f

Res paruas furantes qualiter oporteat restituere: tria exempla de hoc. 7. B

Res q̄n furantur serui 2 ancille domi nis 2 male expendant quomodo pec cant. 7. f

Res iniustas possidētes debēt septē co gitare que istigant eos ad restitutōez vij. pp. Exemplū ibidem

Res iniustas possidentes an statim re/ neant restituere. 7. qq

Res iniuste restituende sunt heredibus 2 non debet cum eis ecclesias vel mo/ nasteria edificare: nec pauperibus ero/ gare. 7. rr. Exemplū ibidem

Res iniuste restituende sunt: alias pec/

catum nō dimittitur. 25. Q.

Rem raptam vel furatam emens quādam q̄ damna incurrit. vij. S.

Rerum iniustarum participatio ē vnā de nouem peccatis alienis. xi. f.

Restitutio quomodo debeat fieri p̄ illū qui impediuit aliquem in consecutio nemuneris vel beneficii. v. ff.

Restitutio quo debeat fieri p̄ illos que male receperunt ab ecclesiasticis pers onis. vij. tt.

Restitutio etiam debet fieri de paruis rebus iniustis Et hoc patet p̄ tria ex empla. vij. B. Item. vij. tt.

Restituere nō tenet ille cui creditor spō/ te 2 libere dimisit. vij. tt.

Sacramēta sunt septem. 2 quādam sunt necessitatis 2 duo volunta tis. xxij. A.

Sacramentum calicis quo sit adoran/ dum. i. S.

Sacerdotes habēt nouē magna priuilegia p̄ cūctis hoīb̄ mūdi. xxvij. A

Sacerdos existens in peccō mortali q̄ti/ ens exercet actū aliquē sacris ordinibus annexus totiens peccat mortaliter xxvij. E.

Sacerdos fornicarius est suspēsus ip̄ o iure ab officio. 28. f.

Sacerdotes male expēdētes p̄rimoni um xp̄i tenēt ad restitutōez. 28. f. B

Similiter 2 concubine sacerdotū tenen tur restituere ea que sic p̄ tali actu re/ ceperunt. ibidem.

Sacerdotes q̄re honorādi sunt. iij. U

Sacrilegiū committunt qui furant in loco sacro. vij. E.

Sācti orāt p̄ nob̄ triplici de cā. iij. U.

Sancti q̄liter honorādi sunt. i. X

Sanctos honorātes 2 diffinitue credē tes q̄eis hoc vel illud p̄tingat errant iij. X. Item. iij. X.

Spem quadruplicem requirit deus a quolibet homine. i. T.

Satisfactio debet fieri p̄ p̄trarium. 2 sa tisfactio expleta in peccato mortali q̄

Tabula

modo valet. xxv. **L. D.**
 Spūssancti dona sunt septē. xxx. **A.**
 Spūssanctus p donum scientie docet
 cognoscere deū p̄ximū z seip̄z. xxx. **E.**
 Item. xxx. **L.**
 Suffragia facta p malos: vtz valeant
 defunctis. xij. **F.**
 Superbū qualif p deo colit ornatū cor
 poris. i. **G.**
 Superbū ornat⁹ incitās ad libidinē est
 p̄cēm mortale. x. **B.**
 Supbia detestāda est p̄t̄ trīa. iij. **A.**
 Supbia est duplex interior z exterior.
 Interior hz quattuor spēs. iij. **B.**
 Supbū se p̄ferens alijs in estimatione
 sua. q̄ periculose peccat. iij. **C.**
 Supbū habit⁹ est culpabil⁹ p̄t̄ quattuor
 iij. **E.** z duo exempla ibidem
 Supbia capitis in crinibz z in peplis ē
 reprehensibilis p̄t̄ ista. iij. **B.** exē. ibidē
 Supbia cinguloz z sotulariū est stultici
 dia. iij. **Ik. L.**
 Supbū ornat⁹ nocet hoī deo z angelis
 z p̄ximis. iij. **D.**
 Supbia occultat se sub triplīcī spē p̄tu/
 tum. iij. **bb.**
 Supbie remedia sunt sex. iij. **cc.**
Cempus p̄ns est vitilif exp̄den/
 dū. z quare. iij. **A.**
Tps obfuarē in actibz hominū
 q̄n licet: z q̄n nō. i. **H.**
Tpalia nō p̄nt satiaē affectū hoīs z aīe
 triplīcī rōne. iij. **B.**
Tpaliū affect⁹ quibz modis est p̄cēm
 mortale. ij. **A.**
Tpalia cū nimia tenacitate retinēs q̄l/
 ter peccat. ij. **B.** Exemplū ibidem.
 Item. 20. **A.**
Tpalia z necessaria vite p̄ntis debem⁹
 sperare a deo. iij. **Ik.**
Detpaliū reddem⁹ deo rōem triplīcez
 iij. **D.** z. iij. **L.**
Tpalia pluribz hoībz sūt occasio q̄ ma
 li z p̄uersi efficiunt. iij. **D.** exē. ibidēz
Thelonea z vectigalia soluenda sunt.
 7. **A.**

Thelonea z pedagia exigens a clerico
 ip̄o facto excoīcatus est. vii. **A.**
Testis falsus tria magna mala z mittit
 vii. **A.**
Testes iniqui quō puniātur a deo quōz
 in p̄nti. viii. **A.** Exemplū ibidem
Trinītas i diuis mltipli p̄ba. 22. **B.**
Uestire nudos est multū merito
 rium. xx. **L.**
Uestitū p̄ciōsitas est culpabilis
 p̄ter quattuor. xij. **E.** Exēplū ibidēz
Uestitū supfluitas attendit in tribz. xij
F. Exemplū ibidem
Uestitū ornat⁹ p̄t̄ esse p̄cēm mortale tri
 plici rōe. xij. **A.** Exemplū ibidē
Uidēs mulierē ornatā vel faciem pul
 chra duo bona ex h̄ dz elicē. xij. **E.**
Uisus z oculi diligēter sunt custodiēdi
 p̄ter tres causas. xij. **D.**
Virtuosi z virtutes quō ab amatoribz
 mundi irrident. xi. **B.**
Vinctio extrema q̄bus cōferenda sit. et
 an possit iterari. xvij. **A.**
Vinctio extrema habet p̄ncipaliter sex
 effectus. xxvij. **B.**
Vota stulta p̄mittētes q̄l̄r peccēt. i. **R.**
Votū q̄d sit. z q̄ tria requiruntur ad vo
 tum fiendum. ij. **L.**
Votū licitum semp obligat except⁹ qū
 tuor casibus. ij. **D.**
In q̄bus votis ep̄i p̄nt dispensare z in
 q̄bus non. ij. **A.**
Vouēs vtrū statim tenetur votū adim
 plere. ij. **D.** Exemplum ibidem
Vouere q̄ possunt z qui nō. ij. **D.**
Vota nō psoluentes q̄ grauit̄r puniā
 tur. De hoc exemplū. ij. **R.**
Usura q̄ sit peccatū z p̄tra iusticiā. hoc
 probatur per tria. vij. **L.**
Usurari⁹ peior est diabolo. iudeo. iuda
 morte. inferno. insup oī p̄ctōre. vij. **U.**
Usurariū publicū q̄druplici pena plectū
 tur. z d̄ septura eoz. 7. **X.** exēplū ibi
Usurā in emēdo z vendendo z mittūt
 isti homines. vij. **D.**
Usurarioz nouē genera enumerantur

q̄ vsuram ꝓmittunt. vii. A.
 Qñ licet mutuuz recipere sub vsura. z qñ
 nō. vii. aa.
 Qñ licet ab vsurario elemosynā vl' do/
 na recipere. z quādo nō. vii. bb.
 Surtus q̄ hz filiā vsurarij in vxorem
 quō ꝓt dotē recipere z quō nō. vii. cc.
 Creditor quō ꝓt recipere solutōem debi/
 ti ab vsurario. z quō nō. vii. dd.
 Usurarius q̄bus modis cogit ad resti/
 tutōem. vii. ee.
 Vxor qualem dilectōem debet habere
 ad virum z ecōuerso. xix. f.
 Vxor qñ mortāl'r peccat furando viro
 suo. z quādo nō. xix. h.
 Voluntas dei quo ad nos ꝓncipaliter
 ꝓsistit in tribus. xxi. g.
Xp̄s est magister noster. z docet
 nos septem bona. xxij. f.
Xp̄m debemus ꝓeligere in do/
 minū nostrū ꝓpter qñq̄. 22. g.
Xp̄i incarnatio quō facta sit. z quare cō/
 ceptio ipsius attribuitur sp̄ritu sanz/
 cto. 22. h. j.
Xp̄s laborauit ꝓ nob sex mōis. xvi. d.
Xp̄s tribus vicibz elurijt. z q̄lem cibuz
 tūc habuit. xviii. k.
Zolatriam committūt superbi
 auari gulosi. i. l.
Zmagines possumus adorare
 sine ydolatria. i. m.
Zpocrisis detestanda est ꝓpter tria. et
 q̄ sunt tres sp̄s ypocrisis. xiii. n.
Zpocrisis octo modis ꝓmittitur. z quā/
 do est peccatum mortale. xiii. o.

Contritur tabula

CSciendū q̄ tredecim sunt noīa ꝓ/
 ceptozuz: q̄ habent in psalmo cētesimo
 Beati immaculati in via zc. qui ꝓ totū
 annū cantatur in ꝓmis. Et est excellēti/
 or omībus alijs psalmis. Et nō est ver/
 sus in eo qñ aliquod illoz noīm habea/
 tur in eo. z in aliq̄bus versibz duo nomī
 na que significant ꝓ tredecim litteras in
 illis dictōibus: melius me vīuit Unde
 Precepta domini sunt eloquia dei. ap/
 te voluntatem dei significātia. Equita/
 tes qz ꝓm iusticiam facta sunt. Idem in
 corde. in ore z in ope cōtinētia. Judicia
 qz vniciqz ꝓ meritis debitam retribu/
 tōem ꝓnūciant. Dicuntur iusticie. qz ni/
 hil inordinati cōtinent. sed ita est vt di/
 cunt. plena sunt veritate z beatos faci/
 unt veraces. Iustificatōes quia obser/
 uata reos liberant. Insup dicunt verit/
 rates. nihil em̄ falsi ꝓtinent z veraces fa/
 ciunt obseruatores suos. Dicunt verbz
 dei. i. significatōes dei ad hoīem. Di/
 cunt etiam vie. qz obseruatores suos ꝓ/
 ducunt ad celestia. Dicunt sermones.
 qz narrando instruūt fideles. Mandata:
 quia facienda indicāt. licet em̄ sint q̄/
 dam ꝓcepta negatiua ꝓhibitōis. tamē
 omīs ꝓhibitio includit in se affirmatio/
 nē. Dicunt mirabilia. quia insolita ꝓci/
 piunt z incognita ꝓmittunt. insolita dē
 co ꝓm modū loquēdi z ꝓm vetus testa/
 mentum. Dicunt testimonia. qz ꝓnis z
 ꝓmissis admonent. Nā testificant ꝓ/
 nam z gloriā. Insup dicunt lex. qz ad
 obseruatōem ritus obligant omēs ho/
 mines. Ideo nemo excusatur nō obser/
 uare ea. z ꝓ consequēs nemo excusat̄
 a non sciendo ea. Unde sequitur vt scri/
 bitur Math. xix. Si vis ad vitam in/
 gredi serua mandata zc.

Se decem preceptis in generali.

Liber discipuli Se eruditione christifidelium Incipit.

De decem preceptis in generali.

Sis ad vitam ingrediti. serua mandata dei Matthe. xix. In verbis propositis ostendit christus cuiuslibet homini viam vite eterne. cum dicit Si vis ad vitam ingredi etc. **A**

Sciendum quod precepta sunt pro omnibus in time diligenda cum summa diligentia seruanda Unde ps. idolo dilexi mandata tua super aurum et topazion Et hoc propter decem causas **P**rima causa est. quia faciunt obseruatores suos amicos dei Unde Job. xiiij. Vos amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Nec hoc est parum quia deo seruire est regnare. **Q**uantum bonum cedit homini cum non solum sit seruus regis celestis. sed etiam amicus regis eterni Eccl. vi. Amico fidelis nulla est comparatio. sed christus est fidelissimus amicus. Unde Aristo. pri. rhetori. ostendit quod si verus et fidelis amicus dicens Amicus est qui operatur alteri que putat sibi esse bonam hoc propter illum **M**odo hoc manifeste et plenissime inuenitur in christo. qui nobis quotidie benefacit ex sua bonitate et misericordia et hoc propter nostrum bonum. quia de bonis nostris nihil indiget Unde ps. Bonorum nostrorum non indiges. **I**deo discite et sapienter faciunt qui querunt quomodo amorem et amicitiam dei possunt acquirere. sed hoc fit in obseruatione preceptorum. ut patet in auctore Job. per allegata. **S**ed quales amici et sanguinei erunt obseruatores preceptorum dei **R**espondeo quod precepta faciunt obseruatores attendentes esse

do quasi omni genere attendente Unde Mat. xij. Quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus frater et soror et mater est **F**ratres vel sorores christi est quod coheres **Q**uasi mater christi est bona mulier que mandata obseruat. quod coronatur sicut mater christi. que regina celorum et terre est Unde Luc. 8. Mater mea et fratres mei sunt qui verbum dei audiunt et faciunt. **S**ecunda causa. quia homines ad hoc a deo facti sunt ut mandata eius custodiant. Unde optimus quod homines seculares et communes possunt facere in mundo isto secundum suum statum videtur habere Unde in puer. Nil melius quam attendere in mandatis dei etc. quia hic est finis hominis Unde Aristo. vi. topicorum Finis in vno quod genere est optimum et cuius gratia sunt alia Unde Eccl. vi. Time deum et mandata eius obferua. **H** est omnis homo. id est propter hoc siue ob hoc est omnis homo Unde Bern. Si hoc est omnis homo sine hoc nihil est omnis homo **N**ihil inquam in valore est homo sine obseruatione preceptorum **N**on aliqua res fit ad aliquod opus et quando illud non consequitur. tunc fit illa res inutilis et destruitur **S**ic homo qui factus est ut mandata seruaret quando precepta dei seruare noluit. destruitur **M**ori dignus fuit Unde iustissima fuit illa sententia Bern. ij. Quicumque die commederit ex eo. morte moriemini. sic dicitur in cuiuslibet hominis. **Q**uicumque die preceptum aliquod transgredieris. morieris Unde Bern. Dignus plane est morte qui tibi dominus ihesu recusat viuere **E**x quo homo factus est ad hoc ut precepta dei impleat. tunc non potest meliorem thesaurum sibi in mundo isto thesaurizare quam mandata dei seruare Eccl. 29. Donec thesaurum tuum in preceptis altissimi et perderit tibi magis quam aurum **T**ercia causa que nos debet mouere est quod deservit ea multum et stricte seruare Unde ps. Tu mandasti mandata tua custodire nimis. **P**rouer. 7. Legem meam quasi pupillam oculi tui custodi **P**upilla diligenter seruatur eo quod leditur de facili et valde periculosum est. **F**acilius autem leditur lex dei quam pupilla. quia sola voluntate. **L**editur etiam periculosius. quia melius esset homini oculum erui

A i

De decem preceptis

quod preceptum dei transgredi. **Uñ** **Daf. 18**
Si oculi tui scandalizat te. erue eum et
pedes abs te. imo homo potius deberet
ambos oculos et ambas manus et ambas
pedes perdere. quam unum preceptum transgre-
di. Sed heu multi oppositum faciunt quod propter
vnam parvam et momentaneam delectati-
onem transgrediuntur precepta dei. Sic lu-
ruriosi. quod si sciret se statim post actum unum
perdere oculum unum vel manum. nullo modo pec-
carent. sed propter deum et salutem propriam non dimittunt
quod libidinem suam expleant. Et per hoc
non oculos et manus solam perdunt. sed etiam vi-
tam eternam. et insuper mortem eternam corpo-
ris et anime incurunt. Simili modo dicendum
est de avaris quod propter modicam sub am-
plum quam iniuste lucrari possunt preceptum dei
transgrediuntur. Sic iracundi quod ex parvo
motu et propter parvam iniuriam eis illatam. in-
rant et blasphemant creatorem suum et male-
dicunt proximis. quod tamen pro toto mundo non es-
set faciendum christiano. et sic de alijs trans-
gressoribus preceptorum. **Quarta** causa quod
nos monere debet ad observandum pre-
cepta est quod deus vult habere mansionem delecta-
bilis cum illis quod observant eius precepta
ab eo eis data. **Joh. 14.** Si quis diligit
me et sermonem meum servabit. et post
Et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus
quod diu aliquis precepta eius servat tam diu deum
secum habet. imo in seipso nec potest amittere. de-
um deum ipsa servat. Et ideo quilibet cum tanta
solicitudine debet divina precepta servare.
sicut deum in se vult retinere. Et sic vi-
tam gratie in presentibus et gloriam in futuro
non amittere. **Prover. 7.** Serva man-
data mea et vive et supple vitam gratie in presenti
et glorie in futuro. Ergo quasi ipsum deum et qua-
si vitam et salutem nostram custodire debe-
re precepta dei. **Quinta** causa est quod ob-
servatio mandatorum gratissimum est sacrifi-
cium deo. **Ecclesi. xxxv.** Salutare sacrifi-
cium est attendere mandatum dei et disce-
dere ab omni iniquitate. Salutare vo-
catur hoc sacrificium. quia est causa salu-
tis eterne. Cum alijs sacrificijs potest

homo danari. cum hoc non. **Unde p.**
Regum. 15. dixit Samuel ad Saul. Num
quid vult dominus holocausta et victimas. et
non potius ut obediat voci domini. **Se-**
xta est quod faciunt quod homo impetrat a deo
quicquid voluerit. **p. Joh. 3.** Charissimi
mihi si cor nostrum non reprehenderit nos. si
duciamus ad deum et quicquid pet-
ierimus ab eo accipiemus. quoniam manda-
ta eius custodimus. Ideo deus quoniam non
vult hominem exaudire in oratione. quan-
do homo non vult eum audire in man-
dato et observatione. **Prover. 28.** Qui
declinat aurem suam ne audiat legem. ora-
tio eius erit execrabilis. Ergo non debet
conqueri transgressores preceptorum si de-
us eos non exaudit cum aliquid postu-
lant ab eo. **Unde Augu.** Quam fronte
postulas quod promittit deus. primum audire
ammonitiones. et sic exige promissiones.
Septima est quod custodiunt ob-
servatores suos ne aliquod malum eis contin-
gat. **Eccl. 8.** Qui custodit preceptum. non
experiet quicquam mali. Hoc intelligitur nec
in vita presenti. nec in morte. nec post mor-
tem. Hoc probatur. quod licet accidat viris
sanctis in vita presenti quod esset alijs ma-
lum. eis tamen est bonum cum sit mate-
ria corone eterne. **Bern.** Jocundum
est dei iudicium. quoniam ille superbus mallea-
torum humilium nesciens. fabricat eis co-
ronas perpetuas. **p. s.** Super dorsum meum
fabricaverunt. **et Augu.** Quid times ho-
minem. homo in sinu dei positus. tu de illius sinu
noli cadere. Quicquid ibi patieris ad salu-
tem tuam erit. non ad perditionem. Nec in morte
quod a mala morte custodit eos **Augu.**
Morte mala mori non potest quod bonam ante
duxerit vitam. Ergo si bene vis mori.
sua mandata. Nec post mortem. quod custo-
diunt a morte eterna suos observatores.
Uñ Joh. 8. Si quis sermonem meum serva-
bit. non gustabit mortem in eternum. **Sap. 3**
Iustorum anime in manu dei sunt. et non tanget il-
los tormentum mortis. supple eterne **Unde**
et Damascen. li. 4. Dorsus sanctorum som-

nus magis est quam mors. laborauerunt enim in presentivita vt uiueret in eternum. Unde. ps. Preciosa in conspectu domini mors scorum eius. **O**ctaua causa est que nos debet mouere ad obsequium mandatorum. Quia mandata dei sunt leuia. sicut prima Joh. v. Hec est charitas dei vt mandata eius faciamus et mandata eius gratia non sunt. Unde Aug. Mandata dei alleuiant suos operatores et faciunt eos agiles sicut pene auem pennis. Hoc autem fit propter charitatem hominis; quam habet ad deum. Unde amat nihil est difficile. Ite sunt suauia. Unde ps. Et dulciora super mel et fauam. Math. xi. Iugum enim meum suauis est. et onus meum leue. Ite sunt sancta. quia nihil iniquum continent. nec repudiari dignum. Roma. 7. Lex qui de sancta. et mandatum sanctum et iustum et bonum. Ex his patet quod nulli melius est haec vita quam homini qui deo fuit et virtuosam vitam ducit. Unde Aristot. 9. ethicorum. Virtuositas beatissima est vita. Unde etiam Grego. in moralibus. Absit quod tanta sit delectatio in uitijs quanta in uirtutibus. Unde etiam Chrysostomus. super Joannem. Sicut malicia etiam ante gehennam eos qui hic ea participant cruciari consuevit. ita uirtus etiam ante regnum eos qui eam hic operantur preparat voluptati. cum spe optima et delectatione perpetua uiuere facies. **B**ona causa est quod obseruatoribus suis multiplices benedictiones conferunt que deus eis promisit ut habet Deutero. 28. Si audieris uoces domini dei tui ut facias secundum operaque custodias secundum membra omnia mandata eius. faciet te dominus deus tuus excelsiore cunctis gentibus que versantur in terra. Venientque super te uerue benedictiones istae. et apprehendent te id est circumdabunt te undique. Si tamen precepta eius audieris. benedictus tuus in ciuitate. id est in ecclesia presenti. et benedictus in agro. id est exercitio laboris. Benedictus fructus uentris tui. id est cogitationes. Et fructus terre tue. id est exercitium corporis. fructusque iumentorum tuorum. id est

quique sensum: Benedicta horrea tua id est virtutum custodia. Benedicere liquete tue: id est bonauoluntas quere manet post opera tua. Benedictus eris ingrediens. id est in ecclesiam presentem per fidem. et egrediens de presentivita dabit dominus inimicos tuos. id est demones qui consurgunt aduersus te. corruentes in conspectu tuo. Abundare te faciet dominus omnibus bonis. si tamen audieris mandata domini dei tui et custodieris ea et feceris: ac non declinaueris ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram. nec secutus fueris deos alienos. **D**ecima causa est. quia obsequatores suos a multiplicibus maledictionibus preseruant. quas deus transgredientibus minatur. Unde Deute. xxviii. Quod si audire nolueris uocem domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius que ego precipio tibi. uenient super te omnes maledictiones istae et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate. id est in ecclesia presenti. Maledictus in agro. id est in exercitio laboris. Maledictus fructus uentris tui. id est cogitationes. Et fructus terre tue. id est exercitium corporis. Maledictus eris ingrediens in hanc vitam. Et egrediens superple de hac vita. Mittet dominus super te famem et esuriam propter adiuuentiones tuas pessimas in quibus reliquisti deum. Percutiat te dominus egestate febre. ardore. et frigore. Tradet te dominus corruentem ante hostes tuos. Sicut que cadaver tuum in escam cunctis uolatilibus celum et bestiis terre. id est demonibus. Et non sit qui abigat. Et uenient super te omnes maledictiones istae. et persequentes apprehendent te donec intereas. qui non audisti uocem domini dei tui nec seruasti mandata eius. Hoc idem probat ps. cum dicit. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. **B**e autem obliuiscamur precepta dei. id est nobis scripta in triplici parte corporis. vii

De decem preceptis

delicet in manibus. propter decem digi-
tos manuum In pedibus: propter decem articu-
los pedum. Et in ipsis sensibus. propter quinque
sensus exteriores. et quinque interiores.
Ideo autem scripta sunt in predictis tribus
partibus ad designandum quod precepta diuina
dantur regulare in nobis manus operationum:
ne in operibus nostris non diuina precepta fa-
ciamus. Dirigere gressus affectus ne pre-
cepta diuina transgrediamur. Et mode-
rare sensus et motus uersationis: ut in omni
conuersatione exemplum nostre sanctitatis pre-
tendamus. Et nota quod decem precepta fuerunt
data moysi in duabus tabulis scripta digito
dei. **E**t in prima tabula fuerunt
tria prima precepta per que homo ordinatur
in deum. In secunda alia septem precepta
per que homo ordinatur ad proximum. Et
ista omnia precepta eorum impletio salutem
feram originaliter emanat a radice chari-
tatis tanquam a fontali principio. Et
in ipsa ultimitate ordinantur tanquam in fi-
nem et terminum completiuum. Unde apostolus
Romae. 13. Plenitudo legis est dilectio:
quod sic patet. Nam precepta prime tabule ema-
nant a dilectione dei. et ostendunt nobis quomodo
nos habere debemus ad deum. Et primo
corde. quia credere in unum deum
debemus. et hoc tangitur in primo pre-
cepto. Non adorabis deos alienos. Se-
cundo quomodo ore et hoc in secundo prece-
pto. Non assumes nomen. etc. Tercio
quomodo in opere: et hoc in tercio Sab-
bata sanctifices. Sed alia septem ema-
nant a dilectione proximi: et per illa septem
precepta secunde tabule homo ordinatur ad
proximum: et hoc duobus modis. Pri-
mo quidem in beneficiis ut bona que
homo potest proximo faciat vel impen-
dat. Et sic est preceptum quartum. Hono-
ra patrem et matrem. In quo precepto
secundum Augustinum implicat omnes actus
beniuolentie proximo impendendos.
Secundo in innocentia ut nihil iniuste sibi
inferat: nec in aliquo sibi noceat. Pro-
ximo autem potest inferri triplex nocumen-

tum: puta cordis: oris: et operis. Ope autem
noceat quis proximo. Primo quodammodo in perso-
na propria: et hoc prohibet quintum preceptum
Non occides. Secundo in persona conuicta
et hoc prohibet sextum preceptum. Non mecha-
beris. Tercio in exteriori suba: et hoc pro-
hibet septimum preceptum. Non furtum facies
Nocumentum autem oris prohibet octauum
preceptum. Non dices falsum testimoni-
um: ubi secundum Augustinum: implicite prohi-
betur omne nocumentum oris respectu pro-
ximi. Tercium nocumentum est cordis ut
quando quis cogitat mala contra proximum
et hoc prohibet in nono. Non concupisces
rem proximi tui Et in decimo. Non con-
cupisces uxorem proximi tui.

De primo precepto.

Primum preceptum Non adora-
bis deos alienos Quod quidem
preceptum Christus exprimit Matthei 4
Dominum deum tuum adorabis: et illi soli ser-
ues In quo deorum pluralitas excludit
et unus solus uerus deus colendus ostendit
tur Quod tamen expressum patet Deutero:
vi. ubi dicitur Audi israel dominus deus tuus:
deus unus est **D** Sciendum autem
quod primum preceptum tangit fidem: quia
fides est fundamentum omnis boni: unde
apostolus Fundamentum aliud nemo
potest ponere preter illud quod positum
est: id est fides christi Unde Augustinus
Fides est bonorum omnium fundamentum
Fides est humane salutis initium: sine
hac nemo potest ad filios dei numerum per-
uenire Hoc etiam patet per Bernardum
qui dicit Nemo liberatus a damnatione
que facta est per Adam nisi per fidem do-
mini nostri iesu christi. Unde apostolus ad
Hebr. xi Impossibile est sine fide place-
re deo. Unde Bernardus de patribus
veteris testamenti dicit Multi ante sal-
uatoris aduentum deum omnipotentem
timentes: et diligentes sue salutis gratis-
simum promissorem: credentes in promissum

one fideles. sperantes certissimū redem/
ptorem i hac fidez expectatione saluati
sunt. Ergo scdm Augustinū. De vn^o
adorandus est fide integra z non ficta.
vnde dicit. Non adorab deos alienos
Circā quod sciendū q hoc preceptū
a multiplicib; hominibus multiplici^r
trāsgredif. **E** **P**rimū q trāsgredi
untur pceptum hoc sunt infideles non
baptisati. qui continue sunt in statu dā
nationis. Vnde Joh. iij. Nisi quis re/
natus fuerit ex aqua z spiritus sancto. nō
poteft intrare in regnū dei. Et Marc
16. Qui crediderit z baptisatus fuerit
saluus erit. Qui vero non crediderit. cō
demnabitur. Sciendū q hoc firmiter
credēdū ēq extra fidē catholicā nullus
saluaf. **H**^o figurā hēm^o i archa Noe. i
q solūmō tpe diluuij octo hoies in vira
manserunt. alijs hoibus extra archā sub
mersis. **Q**uerif de pueris iudeorum z
christianorum qui decedūt sine baptil/
moytrum sint equales. Respōdetur q
sic. Et ratio huius quia solūmodo ha/
bent culpam originalem z nullā actua
lem. tam iudeorum qz christianorum q
sine baptilmo decedunt ad limbū pue/
rorum descendunt z ibi habebūt penaz
damni. id est puationem visionis dei. z
non penam sensus. id est penam sensibi
lem. **I**tem querif vtrū pueri iudeorū
z infideliz inuitis parentibus sint ba/
ptizandi? Respondeo scdm Thomā
scda scde. q. x. non licet. Sz quādo ad
annos discretōis perueniūt. possunt fū
dem suscipere parētibus etiam inuitis
Concordat etiam Guil. Sciendū z ta/
men q si quis in articulo mortis puerū
iudeorūz baptizaret. statim ad celū euo
laret. **S** **S**cdi sunt heretici. qui
falsam opinione de fidez de eius articu
lis inueniunt. vel sequuntur. vel etiā d
sacramentis vel de sacra scptura. Et ta
les heretici excomunicati sunt. vt habe
tur extra de hereticis. Signa aut here
ticorum sunt quia loquunt contra pote

statem platorum ecclesie. quam christ^o
eis cōtulit dicens eis in apostol suis. vt
habetur Matth. 18. Quodcūq; liga
ueris sup terrā. erit ligatum z in celis. z
quodcūq; soluerit sup terrā zc Sed
tales heretici excomunicatōes z sentēti/
as prelatorum paruipendunt z contem
nunt Item loquuntur quandoq; ptra
sacramētum matrimonij. Item ptra ba
ptismum. penitentiam. z pfectionem. d
quibus modicum curant. Item paruē
pendunt ordinatiōem sancte eccle dei i
ieiunijs. in festiuitatibus. z sic de alijs.
z tales non sunt fouendi. quia ipsi cum
fautoribus sunt omnes excomunicati:
vt patet extra de hereticis Excomuni/
camus. **T**ercij qui dubitant de fide
z tales solent dicere. si sic ē vt scptura di
cit z fides catholica tenet magnum qd
est non em contradicunt simplicif scri/
pture z fidei. sed tamen non firmit cre/
dunt. z tales si sic decedunt. damnabū
tur. quia fides christiana debet esse for/
tis in homine. vt si etiam angelus d ce/
lo descenderet z aliam fidem pdicaret. si
ibi credēdum non esset. vt patet p Apo/
stolum ad Gal. p. Sed hoc non est in/
telligendum de his qui temptantur cū
amaritudine cordis de fide. tales resiste
re debent. Quia scdm Gregoriū in pa/
storali. Humanū est in corde temptati/
onem perpeti. demoniacū vero est in tē/
tationis certamine superari. Sciendū
q sacramētum confirmatōis dat in frō
te. vt quilibet christianus libere audiat
nomen christi confiteri. etiam si propter
rea mori deberet maxime ppter ista que
sunt de necessitate fidei. Vnde ad Ro
ma. x. Corde creditur ad iusticiam. ore
aut confessio fit ad salutem. Ergo qui
fidem obseruare volunt solum in cor/
de. z ore non audent confiteri. tales sine
dubio p hanc occultatōez fidei dānant
S **Q**uarti sūt q articulos fidei
addiscere negligunt cū possint z debeāt
eos scire. Quilibet em christianus cur

ad annos discretionis peruenit. tene-
 tur discere scire symbolū ap' loz nisi eēt
 impossibilitas ingenij sic q' nullo modo
 addiscere posset. Ergo qui articulos fi-
 dei frivolez ex cōceptu addiscere nollet
 cum addiscere posset. mortaliter pecca-
 ret. z tali non ē ministrandū sacramētū
 eucharistie donec addiscat. Unde ad
 remouendum impedimentuz predictuz
 statuerunt iura q' tenent docere patri-
 ni filios suos spūales symbolū z oratō-
 nem dñicam si parentes in hoc negligē-
 tes sunt. vt patet p' decretuz Augu. qd
 ponit de p'setra. dist. 4. ¶ Quinti sūt q'
 fidem p'sumptuose scrutari volūt z nihil
 credere nisi qd possit eis ratōe liquida
 demonstrari q' plerūq' in erroze labunt
 z tales mortalit' peccant z meritū fidei p-
 dunt. Quia s'm Grego. Fides non ha-
 bet meritū vbi hūana ratio p'bet experi-
 mentū. ¶ Unde hanc p'sumptuosam p-
 scrutatōem dehortat Sapiēs Eccl. 3.
 Altiora te ne q'sierz. z fortiora te ne scru-
 tar' fuerz. Quia q' scrutator est maesta-
 tis opprimez a gloria. Bernard'. Fide
 p'sumptuose scrutari temeritas ē. Cre-
 dere pietas ē. Noscere vero vita eterna
 ē. Impossibile ē em' fidem p' rōem p'scu-
 tari. Unde Grego. in omel. q'daz. Fi-
 des est earum rerum que apparere non
 possunt. q' ergo apparēt. fidē non habēt
 sed agnitōem. ¶ Sexti sūt q' inspectio-
 nes sortilegas faciunt z diuinatōib' in-
 tendunt. Ut aut' appareat qn' act' diui-
 natōis sit mortale v' veniale peccatum
 Tūc sciendū scdm Henricū de firma-
 ria. q' actū diuinatōis z sortilegij quis
 potest exercere Primo modo credens p'
 illū actū realit' asseq' quod intēdit. puta
 alicui' amorē. v' furti reuelatiōez. v' fu-
 turi euentus p' cognitōem. Sicut q's cuz
 q' contrahere debeat. z sic mortalit' pec-
 cat z ē grauissimū p'ccm. Secdo licz nō
 credat p' actum illū realit' asseq' qd intē-
 dit. tamē vult curiosē experiri vtz aliqd
 efficacie sit in tali actu an non. z hoc ite-

rum est mortale licet non ita graue sit sicut
 ē primum. Et ratio est. quia talis ē
 dubi' z fluctuans infide catholica post
 q's contra veritatem z firmitatem fidei
 catholice p'ponit experiri talia que scit
 et scire debet per fidem catholicam esse
 reprobata ¶ Tercio mō si ex sola
 leuitate v' simplicitate h' exerceat. nihil
 tamen credens in hoc esse virtutis z ef-
 ficacie. nec etiam experiri intendit an in
 hoc efficacia aliqua existat sed solum ex
 leuitate z simplicitate hoc facit. hoc so-
 lum videtur veniale peccatum maxime
 quantum ad laicos. Sed quantum ad
 clericos qui tenentur scire hoc in iure eē
 p'hibitum. semper est peccatum morta-
 le. cum per hoc iura decernant eos p' an-
 num de communiōe priuandos. quod
 soluz indicitur pro mortali p'ccō ¶ Se-
 ptimi sūt qui tempus z dies egyptia-
 cos obseruant. Sciendum tamen ē. q'
 si certum tempus obseruetur in his ac-
 tibus qui dependent a causa naturali-
 puta ab influentia celesti. sicut potōnis
 sumptio in medicinalibus. agrorum se-
 minatio. arborum plantatio. z sic d' ali-
 is. hoc non est idolatrie. sed sagacitatis
 z prudentie. z hoc nullum peccatum ē.
 ¶ Sed si obseruentur hec in alijs acti-
 bus qui solum dependent ab hominis
 libero arbitrio puta mercatio. vxorz tra-
 ductio. herbarum collectio. z sic de con-
 similibus. quia in talibus obseruare tē-
 pus z dies egyptiacos est p'ccm mor-
 tale. Unde dicitur in decretis. xxvi. q.
 v. Non licet christiano elementa colere
 nec lune nec stellarum cursum obserua-
 rein coniugijs sociandis. nec in herbis
 colligendis. nec incantationes licet at-
 tendere. Ergo reprehensibiliter peccāt
 qui in nocte natiuitatis Ch'risti z Joā-
 nis baptiste suas incantationes faciūt.
 ¶ Sciendum quoq' quando necesse ē
 aliquē xpianū ire v' aliqd opus inchoa-
 re p'mo signo crucis dz se munire z dñi-
 cam orōnem z symbolum dicere. z sic d'

De portis
 le ym;
 et dñi
 uacōibz

dei adiutorio confidere q̄ sibi p̄sperabi-
 tur in his quantum ad salutem suam p̄-
 tiner. **Uñ Augu⁹.** dicit. Omnis dies
 bona est. quia sicut p̄mā diem. sic sc̄daz
 z terciā z quartā fecit deus. Ergo n̄/
 lus obseruet qua die exeat de domo v̄/
 opus aliquod inchoet. In cōtrariū faci-
 unt illi q̄ obseruant diem innocentum z
 alios plures dies esse egyptiacos. **Uñ**
Augu⁹. Non obseruetis dies egyptia-
 cos. **¶ Octauis⁹** q̄ somnia aduer-
 tunt z p̄uant. Contra quod dicit **Leui**
ti. xix. Non augurabimini. nec obserue-
 tis somnia. **Sciendum** tamen q̄ som-
 niorum est multiplex causa. **Prima** ē dis-
 positio corporis. sicut homines frigidi
 somniant frequent̄ q̄ sint in glacie v̄ in
 niue. quia fantasmata formant̄ confor-
 mia tali dispositioni. **Uñde Augu⁹** de
 spū z anima. **Juxta** infirmitatū diuer-
 sitates diuersa accidunt somnia. **Et** p̄m-
 morum z humorum varietatē. variant̄
 z somnia. nam alia vident sanguinei. a/
 lia colerici. z sic de alijs. **Hoc** possum⁹
 cognoscere. nam timorosis apparet quā
 doq̄ quasi sint in angustijs constituti.
 sc̄z in p̄secutōe gladij. vel in deuoratiōe
 ferarum z canum. z quod cadant ab al-
 to ad inum. **¶ Secūdo** contingunt som-
 nia sc̄dm **Bregoz. li. 8. morali. ca. 7.** ex
 plenitudine ventris vel inanitate. **Et** hec
 duo omnes experimento cognoscimus
 quia esurenti apparet̄ in somno q̄si co-
 medat. z sitienti quasi bibat. **¶ Tercio**
 contingunt somnia ex precedētibus cogi-
 tationibus z occupationib⁹. **Uñ Sa-**
lomon Multas curas sequunt̄ somnia.
Hoc apparet in nobis ip̄is manifeste. qz
 quicquid attente cogitamus vigilādo.
 hoc occurrit cōiter in somnis. **¶ Quar-**
to contingunt somnia a demonibus vt
 quando a demonibus immittunt̄ aliq̄
 visiones imaginariē in dormiendo. z sic
 plures decipiuntur. **Uñde Eccl. xxxiiij**
Multos errare fecerunt somnia z illusi-
 ones vane. **Uñde Latho.** Somnia ne

cures nam fallunt somnia plures. **Exē-**
plum de illo diuite cui somniauit q̄ diu-
 deberet viuere. z sic multas diuitias cō-
 gregauit. z postmodum in breui defun-
 ctus est dicens. **Vanitas** somniorum
 qualiter decepisti me. **¶ Quinto** cōtin-
 gunt somnia z visiones cum deus perse-
 vel p̄ ministerium angelorum immittit
 alicui imaginarias visiones ad aliq̄ fu-
 tura designanda. vt p̄z de **Joseph** sp̄o
Marie. cui apparuit angelus i som-
 nijs dicens **Tolle** puerum z matrē ei⁹ z
 fuge in egyptum. **Sed** hoc raro cōtin-
 git nisi valde bonis z perfectis. **Sed** il-
 la somnia a demonib⁹ p̄tingūt mltis vt
 cōit̄. **Uñ Bre. viij. mor.** **Amix** cū som-
 nia tot rez qlitatib⁹ alternent tanto eis
 credi difficilius debet. quanto z ex q̄ im-
 pulsū veniant facilius nō eleuet. **¶ Ho-**
ni sunt qui ad phitonissas accedūt. z q̄/
 dam occulta ab eis requirunt. vt furta.
 z sic de alijs. quod stricte p̄hibitum est.
 vt p̄z. **xxvi. q. vij.** Non obseruet̄. **Ubi**
 dicitur. qui talibus credunt. aut ad in-
 terrogandum eas eaz domus introeāt.
 aut eas ad domos p̄prias ducunt. sc̄at̄
 se fidem catholicam z baptismū p̄reua-
 ricasse. z paganam z apostatā. z dei inē-
 micū z irā dei in p̄petuū grauit̄ meruis-
 se. **Sciendū** q̄ oēs q̄ tales phitonissas
 accedūt toties mortalit̄ peccāt. qz nō li-
 cet p̄siliū a diabolo inq̄rere. qz inimicus
 mortal̄ ē oīm n̄m. z sp̄ h̄z malā volūta-
 tē z nos quō nos impediāt a salute n̄ra
Insup nec eis credendū. qz diabol⁹ q̄ p̄
 eas loquit̄ p̄m dictū xp̄i in euāgelio. vt
 habet̄ **Joh. 8.** **Mēdax** ēz pat̄ eius sc̄z
 mēdaci. **Et** p̄ hoc nitit̄ quandoq̄ inno-
 cētes infamare eo q̄ sunt sibi maḡ con-
 trarij. **¶ Uñde** exemplū. **Quidam** co-
 mes in vna ciuitate sui dominij habuit
 talē phitonissam q̄ occultaz secreta ma-
 nifestabat. **Ad** quam accessit tentans
 eam. z quesit̄ ab ea de duobus equis
 quos dicebat sibi esse furatos. z ip̄a in-
 dicabat ei. z quo venisset. **Et** ille **¶**

grandementita es et illos de quibus dicis
innocenter inculpas. quia equos meos
ambos adhuc in stabulo meo habeo

Decimi sunt qui per ferrum candens
vel per aquam bullientem vel duellum te-
tant deum. quod est grauiter prohibetur

Tum quia ibi expectat aliquis miracu-
losus effectus a deo. tum quia ordinan-
tur ad iudicandum occulta. que diuino iu-
dicio referuntur. tum quia etiam huiusmo-
di iudicium non est auctoritate diuina san-
ctum sed prohibitum. ut patet Deutero.
sexto et Matthei. 4. ubi dicitur. Non te-
pabis dominum deum tuum. Ergo talibus
sic deum temptantibus nec est dandum
auxilium vel consilium ad talia exercenda.

Sed omnibus viribus retrahendi sunt
a talibus. quia si sic moriantur. eternaliter
damnabuntur. **I**tem **U**ndecimi

sunt qui peccata sua constellationibus et i-
fluentijs planetarum ascribunt. et sunt ta-
les qui dicunt fatum esse. Contra quod dicit
Gregorius. Absit inquit a fidelibus quod
esse fatum aliquid dicant. vitas enim ho-
minum solus conditor qui hanc creaturam
administrat. Fatum in vulgari dicitur
das ist mir beschert Ego autem addo. Das
beschert mir das verlin louffat mitein-
ander. Si vnus non furaret non suspen-
deretur. Et Chryso. super Mattheum. ar-
guit et improbat tales qui dicunt quod suavi-
cia habeant a constellationibus dicens.

Si aliquis adulescens aut homicida fieret
per stellam magna esset iniuria stellarum
Maior autem illius qui creauit stellas. Nam
cum prescius futurorum deus sit. ex quo
tanta iniuria futura esset ex stellis si no-
luit emendare non est bonus. Si autem vo-
luit non potuit. non est omnipotens. que
omnia sunt contra fidem christianam: cum
deus sit summe bonus. Unde psalmus. Con-
fitemini domino quonia bonus. Unde
Aristoteles. xi. meth. Deus est optimus
bonus et sempiternus. Item quia opus. Unde
psalmus. Omnia quecumque voluit dominus fecit in
celo et in terra. Unde dicimus in simbolo

Credo in unum deum patrem omnipotentem
factorem celi et terre. Ergo grauiter
peccant qui tenent fatum. Dicendo quan-
do homo male moritur siue suspensatur
siue comburatur. tunc tales dicunt quod sic
oportuit fieri. quia deus sic voluit et ordi-
nauit. et ad hoc natus est talia facere et
taliam pati debuit. Hoc est contra honorem
dei loqui. quia deus qui est summe bonus
non vult nisi bonum. Unde Apostolus primo
Thessal. 4. Hec est voluntas dei. sancti-
ficatio vestra. Ergo ascribi debet malu-
tie proprie ipsius hominis et non diuine or-
dinationi. licet secundum Augustinum. No-
stra animalis sensualitas per constella-
tiones plus inclinatur ad vnum vitium in
vna constellatione quam in alia. Et etiam in-
telligitur sic de virtutibus ut potest sub ve-
nere natus ad luxuriam. Natus sub mar-
te ad bellum. Natus sub virgine ad casti-
tatem. et sic de alijs. Tamen ista inclinatio
manet sub potestate ipsius rationis hu-
mane. Unde Beatus iohannes. dixit deus ad Lay-
nfratum volentes occidere fratrem suum Sub-
tus te erit appetitus tuus. et tu domina-
beris illius. Unde etiam Augustinus. Om-
ne peccatum est a deo voluntarium. quod si vo-
luntarium non est. peccatum non est. Unde
Seneca. Dimitte excusationem. nemo
peccat inuitus. Ergo illa inclinatio siue
ille constellatioes non ponunt necessita-
tem peccandi **D**uodecimi sunt
qui augurium obseruant. quod augurium
attenditur in gestu et cantu et in volatu auis-
um. Verbi gratia. Cum gallina catat
et canis latrat. et corui supra domum se-
ponunt. et cuculus gurguc clamat. que
omnia vana et superstitiosa sunt. **E**xem-
plum legitur quod quedam mulier egrota-
uit usque ad mortem. et dixit ei filia sua.
Mater mitte per sacerdotem ut confitearis
peccata tua. Cui mater. ad quid si modo sum
infirmas cras aut postcras ero sana. Fi-
lia respondit eam se per deteriorari adduxit
plures vicinas ut eam similiter monerent.
ad hunc finem consecrata. nec etiam ex co-

de constella-
tionibus

Quibus illa. Quid dicitis vel timetis? Ego non moriar ante duodecim annos quia audiui cantare cuculum in die. **Matth.** q. dixit mihi. et tandem in illo periculo obmutuit. Et tunc misit filia sua pro sacerdote. Qui venit et attulit quod debuit. et ad eam veniens querit si velit aliquid confiteri. Illa solum dicebat: gueguc. Item sacerdos offert ei corpus domini etiam querit iterum si credit esse saluatorem. Et illa respondit gueguc. Et sic reuertente presbytero post paululum obiit. **¶ Tredecimi** sunt qui nigromantiam exercent quod fit per mortuos suscitatos. Hic ista nigromantia non est apud vulgares homines visitata. ergo de ea presentem non loquimur. **¶ Sciendum** tamen quod plures homines plures vanitates circa morientes attendunt. Primo enim dicunt quod quando agonizans sudorem emittit quod sit baptismus. quia sicut in ingressu baptisatus est. sic in egressu exudat eundem baptismum. quod est erroneum. **¶ Item** aliqui dicunt quod anima recedens a corpore non habebit requiem. donec pulsatus fuerit ei. **¶ Item** aliqui dicunt quod interim pulsus sit anima confiteretur. **¶ Item** aliqui dicunt quod quando anima egressa est a corpore. tunc prima nocte pernoctabit cum beata gertrude. secunda nocte cum archangelo Michael. tertia nocte vadit sicut diffinitum est de ea. quod est erroneum. Unde de peccatoribus dicit Job. Ducunt in bono dies. et puncto ad inferna descendunt. Simile dicendum est de bonis et perfectis et innocentibus. qui immediate volant ad celum. Sed qui sunt mediocriter boni. immediate deducuntur ad purgatorium. **¶ Item** aliqui dicunt quod sabbato de sero anime exhibent de purgatorio. et sic requiem habebunt usque ad secundam feriam. tunc reintrabunt cum primo quod aliquid ceperit laborare. et ex hoc volunt inferre quod peccatus sit in secunda feria nimis mane surgere et laborare. **¶ Sed** quod sabbatinis diebus diu laborant hoc pro nullo

peccato reputant. cuius oppositum tamen est verum. **¶ Quod** anime non exhibent de purgatorio ante plenariam purgationem ostendit **Matth.** v. Non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. **¶ Item** alii exercent superstitionem cum acu cum qua cavauer mortuorum consutum est. **¶ Quarta** decimi sunt qui circa sortes et circa variam inspectionem psalmodum. euangeliorum et aliarum scripturarum futura pronosticare volunt. **¶ Item** qui ponunt cumulum saculorum et cedulas scriptas vel non scriptas in occulto positas. et considerare volunt quod quam accipiat. **¶ Vel** ex festuque in equalibus prepositis quod maiorem vel minorem accipiat. **¶ Vel** ex taxillo preiectione in librum qui nominatur liber sortium. vel etiam considerando in taxillo quod plura puncta preiciat. vel etiam dum considerat quod in apertura libri occurrat. et sic de aliis. **¶ Quinta** decimi sunt qui in puerperio et cum mulieribus pregnantibus et parientibus superstitiones exercent. **¶ Verbi gratia** Sicut qui mulierem difficultatem habentem in pariendo circumcungunt circumgulo viri ut eo leuius pariat. **¶ Item** dicunt mulieres que in partu vel in puerperio moriuntur. non posse videre claram faciem dei. sed per velamen. **¶ Et** dicunt quod mulieribus nocet cum in partu periclitantur. quod est falsum. nisi eent culpabiles quod abortum parerent. **¶ Puer** enim sic in utero morienti nocet. quia nunquam videbit faciem dei. **¶ Item** qui mulieres faciunt steriles quia tot homicidiorum rei esse videntur quot preceptus conantur impedire. **¶ Et** qui occidunt pueros in utero matris sciunt. Sicut ille meretrices qui gerunt se per virginibus cum impregnate fuerint. et sic fetus in utero occidunt. **¶ Vel** illis et illis antiquis vetulis que talibus dant auxilium et consilium ad occidendum tales pueros in utero matris. quod est maximum peccatum. quia exuperat homicidium cuiuscumque proximi baptizati. **¶ Et** ratio est quia in puero isto occiditur anima cum corpore. **¶ Sed** in homine baptizato occidit

tur solum corpus. Unde Zachabeo. decimo Nolite timere eos qui occidunt corpus. & vna anima preciosior est q̄ ceterum milia corpora. ¶ Item de illis viris maledictis qui viros suas impregnatas perturbant verbis vel factis percutiendo tradendo. & sic efficiunt homicide propriorum filiorum. Et mulieres non debent se super hoc remittere que sunt impregnate. & propterea viros suos ad iracundiam provocare. sed viros suos debent honorare eis sponte obedire. ¶ Unde dixit dñs ad Euam. vt habet Gen. iij. Sub potestate viri eris. Quia mulier existens pertinaciter inobediens viro suo in licitis & honestis. & contemnens preceptum eius in his in quibus tenet sibi obedire peccat mortalit̄ & offendit deum grauit̄. Ergo debent simul pacifice viuere. tunc deus moratur cum eis. Vñ ps̄. In pace factus est locus eius. Sic econuerso cum simul litigant. tunc diabolus moratur cum eis. ¶ Item q̄ cum gladio euaginato benedicunt mulieres in puerperio & exufflant candelam accensam in faciem eius. quod etiam est superstitiosum. Sed si ibi adoleat siue accendatur lumen consecratum. vel aq̄ benedicta ibi aspergatur. vel signū crucis ibi habeatur talia licent & similia.

¶ Sciendū q̄ omnes homines libenter debent honorare & seruire mulieribus impregnatis. exemplo ysgis Marie. que ascendit in montana cum festatione. & intrauit in domū Zacharie & uiuit Elizabeth cognate sue tribus mētibz. ¶ Sedecimi sunt qui carminant homines & pecora senes & iuuenes. et hoc fit multipliciter. Primo caput cingunt et mensurant cū cingulo proprio & tūc ponunt cingulū sub pedibz eius. & ip̄e dicit. De lius te calco q̄ te porto. ¶ Item oculos benedicunt & sic cū manu terā tangūt. et sic cum tali manu oculos sibi contingūt. ¶ Item alij qui lauant oculos ex locione pedum. quod ē oculis magno ciuit̄.

¶ Item aliquos ponunt ad terras in modum crucis & sic cum filo eos mensurāt. & tunc tale filum cōburunt. & sic cineres dant ad potandum cum aqua que taceo allata est. ¶ Item quando aliquos ducunt per aquam fluidam. ¶ Item vertunt se contra ortum solis. ¶ Item ducunt eos quandoq̄ ad arborem. & faciunt eos q̄sare. ¶ Item quidam carminant equos & cetera animalia cum vermes habent. et cum de mane pecora expellunt. vel cum alias perdita sunt ea benedicunt ne lupi ea rapiāt. ¶ Unde exēplū legitur q̄ quidam deuotus homo pergens ad siluam vidit diabolū in specie humana custodire porcos & fuit in autumno cum porci pellunt ad siluā ad comedēdū glādes. Et requisit ille deuotus heremita a diabolo quid ibi faceret. Et ille r̄ndit. Custodio illos porcos ne a lupis & ferz ledant qz carminatrices carminauerūt eos. Vñ q̄ illis carminibz fides adhibeatur. vt illi hoīes in isto errore pseuerēt. idē ego illos cū diligentia custodio. ¶ Item q̄ dā sp̄ites. sic i cantatores sp̄entū. ¶ Item q̄ dā gladios ne ledere possint. ¶ Item q̄ dē vulnera cū hō vulnerat̄ ē. ¶ Item q̄ dā sanguinē cū hō cruētar. ¶ Item q̄ dā q̄ amicos & inimicos. ¶ Item q̄ dā q̄ canes & lupos cū vulneribz iesu xpi se carminant. ¶ Item aliq̄ dicunt q̄ ygo Maria ioāne euāgelistā carminauit cū semel caput doluit. qd ē falsum. Et ex hoc volunt inferre q̄ licitū sit carminare. & sic conant se in peccatis suis cū falsitate excusare. & sic de alijs vanitatibz. Sciendū q̄ oēs isti q̄ carminant vel se faciunt carminare. vlt pueros suos portāt ad carminatrices quibz peccāt. maxie qñ d̄ hoc antea ammoniti sūt. nec tamē desistere volūt. ¶ Nota q̄ talia nō hnt efficaciam sanādi. qz sanare hominem sine medicina est miraculum. & cōuenit deo vel sanctis q̄ ex diuina operatiōe hoc homini impetrant q̄ sine medicinalibus sanaf. ¶ Tunc querit̄ q̄re talia quādoq̄ videntur iuuare. Respondeo q̄

propter tria. **P**rimo propter peccata hominum deus hoc quandoque permit- tit q̄ diabolus priuat quandoque homi- nem vsu aliquorum membrorum et sen- suū sicut visu vel auditu et gressu. et sic de alijs. Et q̄n hō h̄z recursum ad dia- bolū. i. ad illas carminatrices t̄nc cessat a lesione membri vel sensus. et sic credit hō q̄ iuuat. cū t̄nc nullū effectū naturali- ter habeant talia carmina. Huius simi- le legit̄ in legenda sancti Bartholomei de diabolo et idolo Astoroth. qui ex p- missione diuina q̄nq̄ fecit alijs ad rem- pus surdos. alijs cecos. et sic de alijs. Et q̄n hoīes inuocabant eū et eum cole- bant p̄ deo vt eis sanitates daret: tunc cessabat torquere eos. et sic credebāt ei quasi eos sanasset. **S**ecundo pmittit deus hoc fieri vt p̄betur fides in hoībus. vt q̄n vident vel audiunt hoc fieri: p̄benf̄ in quali fidesint apud deū. Auḡs dicit q̄ quisq̄ fidelis nō deberet eis credere etiamsi aliq̄n eueniūt que p̄dicunt. aut sanare videant aliquos languidos vel ledere sanos q̄ hoc ex p̄missione dei fit q̄ ipsi qui h̄z audiūt vel vident: p̄benf̄. et appareat q̄li fide et deuotione sint a- pud deū. Ergo cū ap̄lo Ro. viij. firmo et integro corde dicam⁹ Quis nos sepa- rabit a charitate ch̄i? An tribulatio. an angustia. an p̄secutio. an fames. an nuditas. an gladius. an mors etc. Bo- ni ch̄iani nec tormentis separant̄ a ch̄i- sto. **T**epidijs et negligētes interdum ociosis fabul̄ separant̄. et si vel leue da- mnū ptulerint: continuo scandalizant̄. et p̄ deum murmurāt. et ad detestāda au- guria redeūt. Sed fidelis hō vana ista respuens: beatificat̄. iuxta illud psalm̄. Beat⁹ vir cuius ē nomē dñi spes eius et non respexit ad vanitates et insanias falsas. Et oppositū d̄z de vanis obfua- toribus in alio psalmo: q̄ sunt in odio dei. **U**n̄ ps̄ Odisti oēs obseruātes va- nitates supuacue. i. inutiliter. **T**ertio p- pter paruum fiduciam quam hō habz

ad deum et firmam fidem quam habz ad illa carmina et carminatrices. q̄a si nō adhiberēt fidē et fiduciā ad talia: nihil iuuarent. Et q̄ in talib⁹ p̄fidit̄ et a deo recedūt cū fiducia sua. s̄ sunt maledicti **U**n̄ Hierem̄. xvij. **M**aledict⁹ hō qui p̄fidit̄ in hoīe. et ponit carnē brachiū su- um. Glo. i. in refragili. **Q**uod illa p̄ba nullā efficaciam h̄nt. h̄ p̄bat. **P**rimo q̄ nō h̄nt a natura. q̄ al̄s sp̄ iuuarent. cui⁹ oppositū sepe p̄tingit. q̄ q̄cqd̄ iest a natura alicui rei interim q̄ est. sp̄ inest sicut caliditas igni. durities lapidi. et sic de alijs. **S**ecundo nō h̄nt a dignitate. q̄a tunc p̄ n̄r: digni⁹ ē (q̄d a ch̄o dictū ē et institutū ab eo) q̄ illa p̄ba. q̄ p̄ba an- tiq̄ vetula iuenit. cui diabol⁹ h̄ inspira- uit. Ergo si a dignitate inesset his verb⁹ efficacia. t̄nc pot̄ inesset p̄ n̄r q̄d ē di- gnus. **T**ertio mō nō h̄nt ex institutio- ne. quia a deo illa verba non sunt insti- tuta ad illum effectum consequendum. Sicut verba p̄secratiōnis habent vim transsubstantiandi panes in corp⁹ ch̄i- sti. q̄ sine fide effectum non habent ta- lia verba. Et q̄ solum ex firmitate fidei videntur iuuare. patet per exemplum. **Q**uia fuit quedam ciuissa que doluit o- culos. et iuit ad scholas. et requisit̄ si aliquis scholarū sciret scribere pro oca- lis. q̄ si eam iuaret/ tali nouam tunicā emere vellet. **T**unc vnus exposuit se sc̄i- re talia scribere. et scripsit ei cedula. et inuoluit eam panniculo quodam. et de- dit ei vt portaret eā circa se. et nullo mo- do aperiret. sed firmaz spem adhiberet tunc indubitanter iuaret. et sic sanata fuit in oculis. **T**unc alia ciuissa simili- ter dolens oculos requisit̄ quomodo ipsa eēt sanata. Et illa indicauit ei quo- modo per litteram esset sanata. **T**unc illa instanter petiuit vt sibi etiam conce- deret illam litteram. quam illa vix et cum difficultate magna ei concessit. sic tamen q̄ nullo modo aperiret. sed sibi eam tali modo restitueret sicut ei con-

cederet. que similiter sanata est. et ei lram
 restituit. Tertia mulier que sicut dicitur
 oculos: cui etiam sub simili allegatione lit-
 tera recessit. et sic etiam sanata fuit. et illa
 lram ei restituit. Sed scholaris qui lraz
 scripsit: accepta noua tunica a ciuitate
 recessit. Tunc mulier illa cuius lra erat
 oio volens videre materiaz lre. aperuit
 eam. et nihil ibi reperit in scriptis nisi il-
 lam trufam. **Diabolus tibi cruat ocu-**
los et lutum tibi proiciat in foramina.
 Que statim compuncta iuit ad plebanum
 et ei oia narrauit. et ei littera obtulit. di-
 cens ei quomodo omnes tres mulieres
 propter fidem quam habuissent ad littera
 essent sanate. Tunc plebanus ut vir pru-
 dens hmoi insidias diaboli prolo publi-
 ce intimauit. ut sibi amplius de talibus
 cauere. **Sed diceret aliquis** Cum talia
 yba sint bona. que tunc est peccatum. Rnde
 primo. quod ibi sunt yba falsa mixta cum bo-
 nis ybis. quod raro vel nunquam est aliquid car-
 men quoniam ibi sit aliquid falsitatis. Secundo in
 casu quod illa yba sint bona et vera: tunc ge-
 stus in hmoi falsificat. quod terra tangere.
 Solis ortum se pretere. per aquam fluidam cal-
 care. arborum quassare. et sic de alijs gesti-
 bus. quibus credunt quod si tales gestus di-
 mitterent tunc talia yba nihil iuuarent. Et
 sic ibi exhibet creaturis reuerentia crea-
 toris. et consequenter peccant. Tertio. Si
 illa predicta non essent. sed quod yba non eunt
 falsa sed vera. et tales gestus falsificantes
 talia carmina non fieret: adhuc esset pec-
 catum. quod prohibitu est ab ecclesia. ut habe-
 tur in decretis. xxvi. q. viij. **Decimise-**
ptimi sunt qui lunam adorant. Sicut hodie
 plures inueniuntur homines qui cum nouilu-
 nium viderint: adorant cum flexis genibus.
 et deposito capucio aut pileo aut capite
 inclinato honorant alloquendo et suscipi-
 endo. Imo et plures ieiunant ipso die
 nouilunij: siue sit dies dominica (in qua secundum
 ordinationem non est ieiunandum propter re-
 surrectionis christi leticiam) siue quacun-
 que alia die. etiam si esset resurrectionis christi

sti. vel natiuitatis christi. que omnia ha-
 bent speciem idolatrie ab idolatris reli-
 gione. De quibus dicit Hieremie. viij. quod
 fecerunt placentas Regine celi. scilicet lune
 offerendo eas ei. Et volentes hoc pal-
 liare dicunt quod non honorant lunam ieiuan-
 do: sed omnes sanctos quorum festa et ieiunia
 incidunt in mense lunationis lune. Et
 ce qual est illa excusatio. quod ieiunant quoniam
 non est ieiunandum. sed die dominico. Et si se-
 quens dies esset dies ieiunij sub prece-
 pro ecclesie et ambos dies non possent
 comode ieiunare: tunc potius ieiunij
 ecclesie ad quod obligantur sub precepto
 ecclesie quam ieiunium lune solueret. Contra
 quod dicit Hieronymus. Ingratum est spiri-
 tui sancto quicquid obtuleris: neglecto
 eo quod teneris. Item aliqui venerant
 solem. Exemplum de vna vetula que credi-
 dit sole esse deam. vocans eam sanctam do-
 minam. alloquendo solem. huius dixit per eum
 cum certis ybis. cum obseruancia quadam su-
 sticiosa. Que dixit se per plures annis cre-
 didisse hoc. et multas infirmitates curas
 se per hoc. Sed postea fuit compuncta in quod-
 dam sermone. et cognoscens errorem suum
 et sic amplius deseruit eum errorem. et sic pe-
 nituit. **R** Item reprehenduntur homines
 qui stulta vota promittunt et eis fide adhi-
 bent. ut illi qui canculos non comedunt pro-
 pter oculos. et credunt quod oculi manent in
 tali sanitate sicut tunc fuerunt quoniam tale votum
 emiserunt. Item abstinentes a capitibus anima-
 lium et volucrum et piscium ne capite in-
 firmantur. Item qui quinta feria in an-
 garia non comedunt carnes. et credunt
 quod pestilentia non possit eos inuadere.
 Item qui tertia feria non intrant balne-
 um quod valeat contra febres. Item mensu-
 ratio luminis Blasij consecrati. vel etiam
 cum stola consecrata. vel qui come-
 dunt palmam consecratam glutiendo.
 et sic de alijs. Sequitur secundum magistrum Al-
 colanum Bauer sacre theologie professorem
 in tractatu de superstitionibus. que dicit.
 quod tales abutuntur talibus quod non sunt
 ad hunc finem consecrata. nec etiam ex co-

no. de lra.

.90.

de luna.

secratione aliquam contrahunt virtutē
sanatiuam. sed solum ordinantur & depu-
rantur ad vsum hominum ut reuerentia ho-
minū & deuotio magis excitef. Vñ sic
nec ecclesias cōsecratas vel vestes sacra-
tas licet puertere ad vsum hominum. ita & in
pposito. Itē in supsticiōf oblatorū in
missis & cereoz. panis. vel alteri rei ob-
latae sup crucifixo in magna sexta feria.
Similiter aliqui recipiunt denarios q̄
sunt oblatae sup crucifixo eadem sexta fe-
ria. & inde faciunt sibi annulū qui debet
valere contra caducum morbu. Itē q̄
sabbato die crines non p̄scindūt. nec
caput lauant. nec balneum intrant. Et
etiam aliquae mulieres illo die non filāt
vel fimum de stabulo non portant. & sic
de alijs. Cū tamen scdm Hosti. Sab-
batinis diebus debemus plus labora-
re ne nos christiani videamur iudaifari.
Itē qui in natiuitate christi & pasce
vel penthecostes abstinent a carnibus
Et q̄ talia vota sūt put frequentē stulta
& superstitiosa. ergo p̄ponere debent
tales homines confessoribz suis v̄l alijs
sacerdotibus discretis & litteratis intentō-
nes & fidei & causas quare talia vouerūt
eorum iudicio relinquendo vtrūz debe-
ant ea seruare. vel in alia meliora vota
cōmutare ¶ Decimo octauū sunt q̄ dicūt
q̄ aliqui homines in nocte apparēt eis
& ponunt se super eos & premunt eos. h̄
falsum est. quia est pprius sanguis in ho-
mine. hoc patet ex eo quia p̄tingūt ho-
mini quando dure iacet in dorso. & q̄-
cūto severtit tunc nihil est amplius. Et
quomodo quis ianuis clausis ad te in-
gredi posset. cum hoc solum spectat ad
corpus glorificatum. vt patet in christo
qui post resurrectionem suam venit ad
discipulos suos ianuis clausis dicēs eis
Pax vobis. Itē aliqui dicunt quan-
do sonitum sentiūt in sinistra aure. q̄ sit
signum oblocutiōis. Sed si sentiunt in
dextra aure tunc credunt q̄ aliqui bene
loquuntur de eis. Itē qui quandoq̄

sentiunt pustulam super linguam simili-
ter dicunt q̄ aliqui mentiēdo detraxe-
runt eis ¶ Decimionū sunt qui sortile-
gia sua cum sacramentis exercent. vt
quandoq̄ cū baptismo. & quandoq̄ cū
sacramento eucharistie. Exemplū. Fu-
it quedam mulier que sacramentū eu-
charistie accepit in ore. & de ore ad pan-
niculum cadere pmisit volens diuinati-
ones suas cum eo exercere. & cum quat-
tuor ebdomadas secū portaret & in intē-
tione sua nihil proficeret cōmora fecit ig-
nem in domo. & clausit ianuam. & rece-
pit sacramentū de bursa. Tunc christus
loquebatur ad eā. Filia quid de meis
facere. Et illa. Volo te ad ignem p̄ij-
cere. Et christus. Cur filia vis me com-
burere? Et illa. quia iam te p̄ mensē
portauit intentione mea nihil profeci. &
proiecit eucharistiam de sinu suo ad ig-
nem Tunc christus saltauit econuerso
de igne in sinū suū dicēs. Si tu me non
vis habere tamen ego te volo habere &
tecum esse. Que statim cōpuncta & per-
terita flexit genua sua & petiuit veniam
& locauit sacramentū in discū. & statim
currat ad plebanū. & retulit ei oīa. Et sic
sacerdos veniens sacramentū ad eccle-
siam reportauit. & mulieri penitentiam
iniunxit. que a modo vsq̄ ad mortē fide-
liter christo seruiuit. S ¶ Itē ali-
q̄ simplices ex simplicitate quadā ado-
rant calicem in eleuatōe missae tanquā
ibi sit sepulchrum christi. & non sacramē-
tum in calice. cū tamē fm Thomā sup
quarto dist. x. vbi dicit. q̄ licet ex p̄tute sa-
cramenti sub specie panis sit tantū cor-
pus. & sub specie vini tantum sanguis.
tamē pp̄ naturalē concomitantiam sub
vtraq̄ specie scz panis & vini ē totus x̄ps
sed fm corpus aīam & deitatem. Et er-
go sic adorandus ē x̄ps sub sp̄e vini in ca-
lice. sic adorandus sub sp̄e panis. q̄ vt dicitur
ē sub vtraq̄ sp̄e est totus ch̄s sic nat⁹ est
de v̄gine. & sicut p̄p̄dit in cruce. & sicut
sedet ad dexterā patris. & inde ventur⁹ ē

De primo

iudicare viuos z mortuos. **Q**uod q̄ cito sa-
 cerdos pfert verba sup hostiā. tūc p̄ aīs
 substantiaf in corp⁹ ch̄i. z ibi desinit eē
 panis. z solūmō species panis remanet
Et sic d̄m ē silr de p̄bis q̄ dicunt sup
 consecratōem calic⁹ quodāmō ibi non ē
 vinū. s̄ ver⁹ sanguis xp̄i cū corpe z anīa
 z deitate sic sub specie panis. **¶** **V**icesi-
 mi sūt q̄ sciūt aīromanciam. z sunt q̄ mā-
 nū homīs ab itra inspiciūt z ibi p̄ quā/
 dam crucez ī manu existentes cognosce/
 revolūt vtrum homo cito mori debeat.
Item inspiciūt vngues homīs. z sic co/
 gnoscere volūt vtrū sibi aliqd nouitatis
 contīget. **¶** **V**icesimi p̄mi sūt q̄ cū si/
 mul in matrimonio conueniūt. z q̄ p̄mi-
 tus obdormit. illū cito mori contīgit.
Item sponsa p̄mitus domuz ingredit̄
 sp̄si. tūc palpat cū manu super limina/
 ria dicens. Ich griff vber das vbertur
 myn krieg gang alle wegen fur. **E**t sic
 credit semper in omnib⁹ victoriam obti-
 nere. **E**t tunc econuerso vir dicit. Ich
 griff an die wunden ich byeg dir dinen
 rucken vnd lenden. **¶** **V**icesimi secun-
 di sūt de inuenticijs. sicut est nid⁹ auis
 cū matre incubante ouis vel pullis. cu/
 ius stulta credulitas ap̄ d̄ q̄sdam intan/
 tū inualuit q̄ sic causam sue fecūditatis
 ac prosperitatis temporalis abūdiētie
 q̄ cū inueniret custodiret. **H**uic autē tan-
 tam tribuebant virtutē integre reserua-
 to q̄ scilicet fecūditas z prosperitas a do-
 mo in q̄ custodiebat nūquam recederet
De matre etiā sic inuenta multa mala
 operabant̄. ad reconciliandū amorem z
 prestandū fecūditatem eidem virtutem
 mirificam inesse credebant. z ita dei do-
 na z opera alij q̄ deo attribuebant. z p̄
 consequens aliū autorem fecūditatē z opu-
 lentie temporalis q̄ deum altissimum
 opinabant̄ **I**tem ad hūc errorem perti-
 net q̄ vetule credūt meliorem inuentio-
 nem modici ferri q̄ mlti auri. **E**t fortu-
 natissimam credūt esse inuentōem acus
Et meliorem credūt esse inuentōez obu-

li q̄ denarij. **I**tem credūt infortunatū
 sumam esse inuentioem ouis vel bouis
 Fortunatissimam autē lupi vel colubae
 vel draconis vel bufonis. **I**tem aliq̄ di-
 cūt q̄ anul⁹ fabricat⁹ de trib⁹ clauis fer-
 reis dūtaxat inuentis valet gestat⁹ p̄tra
 infirmitates **¶** **V**icesimūtercū sunt qui
 spem suam non totaliter ponūt in deū.
 sed in aliqd creatū. **S**ciendū q̄ de⁹
 duplicem spem exigit a nobis. **P**rima
 est spes prouidentie de temporalī sustē-
 tatione. **S**apientie. vi. **E**qliter est illi cu-
 ra de omnib⁹. p̄s. **O**cti omnīū in respe-
 rant domine. z tu das illis escam in tē-
 pore oportuno. p̄s. **Q**ui das iumentis
 escam illoz. z c. hanc spem non habent
 auari qui nūquam satiant̄ sed semper ti-
 ment sibi deficere: z procurant sibi cum
 omni sollicitudine temporalia vsq̄ ad.
 xxx. vel. xl. annos. z non viuunt forte.
 xxx dies. **U**nde. **L**uce. xij. de illo dū-
 uite qui dixit. **A**nima mea mltā bona
 habes zc. **E**t responsū ē ei **S**tolte hac
 nocte animam tuam repetent a te. **S**e-
 cūda ē spes remissionis peccatorū. vnd
 dicit ad quēlibet illd̄ **M**ath. 9. **F**ili cō-
 sideremittūt tibi p̄cā tua. p̄. **J**oh. ij.
Si q̄s peccauerit. a duocatū habemus
 ap̄ d̄ deum ihm ch̄m. et ip̄e ē p̄piciatio
 p̄ p̄cīs nostris. **H**anc sp̄e petebat da-
 uid dicens **D**icaie mee qz sal⁹ tua ego sū
Hanc sp̄e non habuit **L**ayn. silr z **J**u-
 das. **U**n̄ **S**en. 4: dixit **L**ayn **M**aior
 ē iniquitas mea q̄ vt veniā merear **E**t de
Juda d̄ **L**eo papa ī f̄mōe. **S**celerati-
 or oībz o iuda ifelicioz extitisti. quē n̄ pe-
 nitētia duxit ad d̄nz s̄ d̄ espatō traxit ad
 laq̄uz. **S**ciendū q̄ null⁹ p̄sequitur mīam
 dei z remissionē peccatoz q̄ntū cū q̄ con-
 terat̄ siue p̄fiteat̄. si nō habz spem z fi-
 duciam q̄ deus sibi indulgeat. **U**nde
Augu⁹. **P**enitētia que ex fiduciam nō p̄-
 cedit inutilis est sterilis manet z sine mi-
 scōdia **E**rgo p̄nīa s̄a d̄z eē fidel⁹ fiducia/
 līf sperans mīaz z remissionē se posse cō-
 sequi peccatoz. **Q**uicqd̄ ei sp̄are possu-

mus: erimus accepturi. Dicit enī do-
minus per prophetāz Ezechielē Qua-
cūq; hora peccator ingemuerit: omnia
peccata eius in memoria nō erūt. Un-
de Hieronymus Peccata preterita nō
nocent quando nō placent. Itē Chry-
sostz Peccā preterita nō cōdemnant neq;
iudicant hoc leui et breui addito: si non
placent. Ois enī iniquitas ad diuine mi-
sericordie clementiaz cōparata: minor ē
q̄ gutta rosis ad mare. qz gutta z mare
in hoc saltem hñt similitudinē. qz vtrū-
q; finitū est. h̄ misericordia dei est infini-
ta. z oīa peccā oīm peccatorū sunt finita
h̄ nulla p̄t ibi esse p̄portio. Un̄ Aristo.
vij. physicz Finiti ad infinitū nulla est
p̄portio. Ergo nullo mō cuiusq; pecca-
tori desperandū est de venia. Un̄ Augz
sup Jo. Remini desperandū est duz ē
in hac vita. Solum enī desperationis
crimen est qd̄ mederi non potest Unde
Istō. de sumo bono Perpetrare flagi-
cū aliqd̄ mors est anime. h̄ desperatō ē
in infernū descendere. h̄ fm eundez. de
speratio peior est omni peccato. **T**er-
tia spes est qz nos vult exaudire in omni
petitione salubri Un̄ Marc. xi. Quic-
quid orantes petitis. credite quia acci-
pietis z euenient vobis. Sed qui cum
dubio cordis sui petit: nihil impetrat.
Un̄ Bern. Timida oratio celū nō pe-
netrat. **S**ciendū qz deus vult qz cuz
bona fiducia euz inuocemus in nris ne-
cessitatibz. z sic parat⁹ erit nobis subue-
nire in omni necessitate tribulatiōis Un̄
p̄s Lū ipso sū in tribulatione. eripiam
eum z glorificabo eū. Sic fecit Dauid
vt patet in psalmo. vbi dicit. Ad dñm
euz tribularer: clamauit z exaudiuit me.
In signū hui⁹ christus in cruce pendēs
habet caput inclinātū ad nos exaudiē-
dū. sic qz quilibet nostrū potest dicere il-
lud p̄s Inclinauit dñs aurem suā mi-
hi. **Q**uarta spes est glorie. quam de
deo sperare debem⁹. Un̄ Lu. xij. No-
lite timere pusillus grex. cōplacuit enīz

patri v̄ro dare vob̄ regnum Unde ad
Heb. x. dicit Apl's Nolite amittere fi-
ducia v̄ram que magnā habz remunera-
tionez. Ad Ro. v: Glozemur in spe
glorie filioz dei Hanc fiducia nō habe-
mus ex nris meritis. h̄ ex meritis Iesu
ch̄i. z p̄ ch̄m qui est redemptor noster
quem p̄t dedit nob. Ro. viij. Quō etiam
non oīa nobis cū eo donauit. In sē-
gnuz hui⁹ habet latus apertum in cruce
qz per eū intremus i regnū celoꝝ. qz ipse
p̄ passionē suā: ianuaz vite reserauit oī-
bus intrare volentibz Un̄ Lu. xi. Ve-
nit filius hoīs querere et saluum facere
quod perierat. zc. **V**icesimū q̄rtū sūt
q̄ aliqd̄ eq̄liter deo vel supra deum dilē-
gunt. et hoc idem erit eoz deus Unde
Augz Hoc ab hoīne colit quod p̄ cete-
ris diligit **S**ciendū tñ est qz sicut pa-
gani diuersos colebant deos: sic iā ch̄i-
stiani diuersos faciūt sibi deos **T**er-
tia Nam supbus colit pro deo vanā gl̄iaz
sicut q̄cūq; pl⁹ diligit z maiorem p̄pla-
centiā hz in ornatu corpis sui q̄ in deo.
et oēm sollicitudinē suā ordinat ad hūc
finē quō exaltari et honorari possit in h̄
mūdo. et quō placere ei possit in s̄bis.
moribz et gestibz. **C**ōtra qd̄ dicit apl's
Si inqt̄ adhuc mūdo placere: ch̄i ser-
uus nō eēz. Et h̄ etiā p̄z p̄ dictū Ioh̄is
q̄ dicit vt h̄. i. Ioh. ij. Nolite diligere
mūdū neq; ea q̄ in mūdo sūt. Ioh̄ qz h̄
p̄ceptū p̄remittit et diligit mūdum: et ei
placere appetit: inimicus dei constituitur
Unde Iaco. q̄rto. Amicitia hui⁹ mun-
di: inimica est deo. Ergo etiam de quo
libet supbo dicit Augz in ep̄la. Quē su-
perbum videri filium diaboli esse non
dubites. Unde etiam Chrysostomus
super Iohannem. Superbia in nobis
existente. omnis vita nostra immunda
fit etiam si sobrietatem. virginitatem. si
ieiunium et orationem z elemosynam z
quecūq; alia perfecimus. Hoc etiā
pbat Augz dicēs Superbia etiam bo-
nis operibus insideat vt pereant. Itē

cupidus pecuniā siue nūmos p̄ deo colit. Unde Innocentius de conditione vilitatis humane. Auaricia s̄z Apost. est idolorū seruit̄. Et sicut idolatra fuit simulacro: sic auar⁹ seruit̄ th̄ esauo. Nā ille cultū idolatrie libenter ampliat: et ille cumulū pecunię libenter augmētat. Iste cū om̄i diligētia colit simulacrū: et ille cū om̄i cura custodit th̄ esaurū. Ille spem in idolatria: iste spem cōstituit in pecunia. Ille timet mutilare simulacrū et iste timet minuire th̄ esaurū. Hec ille. Hoc etiā p̄z ex eo q̄ auarus poti⁹ delectatur audire de t̄pali bus q̄ de spūali bus. et libentius videt florenū q̄ sacra mentū. et remotius et libentius vadit ad nūdinas q̄ ad indulgēcias. et plura ardua sustinet p̄ t̄pali lucro que nullo mō sustineret p̄ deo. Hoc manifeste apparet in illis qui in dieb⁹ ferialibus p̄ t̄pali lucro mane surgūt. s̄ in dieb⁹ festiuis in quibus lucrum anime querendū est: diu dormiūt et seruitiū dei negligūt. Itē potius h̄nt cor suū inclinātū plus et frequentē ad mūdū. et raro vel nunq̄ erectū ad deū. Et s̄m dictū ch̄i Matthi vi. Ubi est cor tuū: ibi et th̄ esaurus tuus erit. Itē gulosus ventrē siue vētris ingluuiem p̄ deo colit. Uñ apl's Quorū deus venter est. Nam hoc est regula s̄m Hieron. et Aug⁹ q̄ id qd̄ vnusq̄ q̄ super deū vel eq̄liter deo diligit: q̄ s̄ sibi p̄ deo prestituit q̄ndiu sic illud diligit. Sed dñs dicit. Nō adorabis deos alienos. **X** Circa qd̄ querit̄. **Utrū sine idolatria possim⁹ imagines adorare?** R̄ndet̄ breuit̄ q̄ imago p̄t̄ considerari dupl'r. Vno mō put̄ est res quedam puta lignū sculptū v'l pictū. et sic nō adoramus imaginē. q̄ hoc esset idolatria. Alio mō p̄t̄ considerari vt est imago et signū alicui⁹ rei. q̄a idem est motus quo quis vertit̄ in imaginē et in ipsa rem cuius est signū. iō etiā eadem adoratiōe qua veneramur ip̄am imaginē et ip̄am rem cuius est imago. **Item queritur**

Utrū crux ch̄i in qua pependit: debeat adorari adoratiōe latrīe? R̄ndetur q̄ crux illa in qua fuit ch̄s passus p̄t̄ dupl'r considerari. Vno mō in q̄ntū imago ch̄isti extēsi in ea: et sic adoraf̄ eadē adoratiōe latrīe sicut ch̄s. et sic eā alloquimur sicut ch̄s. dicētes. **O crux aue spes vnica.** Alio mō in q̄ntū est res quedam. sic etiā nō p̄t̄ eadem adoratiōe adorari cū ip̄o ch̄o. q̄ vt sic non p̄t̄inet ad personam verbī vt pars eius. s̄ non p̄t̄ eadem adoratiōe adorari cum ip̄o. Sed alię cruces q̄ nō fuit in eis ch̄rist⁹ adorantur vt imago ch̄i. ideo adorantur adoratiōe dulie. **Utrū bt̄a s̄go sit adorāda adoratiōe latrīe.** R̄ndetur q̄ nō. cū tñ beata s̄go sit p̄ se quedā creatura excellens: ei debet̄ honor pro se. Uñ alia adoratiōe adoraf̄ q̄ fili⁹ ei⁹. s̄z nō latrīe (que soli deo debet̄) s̄ adoratiōe hyp̄dulie. q̄ vltra alios sanctos debet̄ adorari. s̄ inuocam⁹ eā dignissimā et sanctissimā dei genitricē. s̄ginem s̄ginū. dñam angeloz. et sic de alijs. **Utrū sanctorū reliquie sint adorande.** Dicendum q̄ sanctos dei in veneratione debemus habere tanquāz membra ch̄isti. tanq̄ dei filios et amicos et intercessores nostros. et iam eozū reliquias qualescūq̄ honore p̄gruo i eozū memoriam honorare debem⁹. Et p̄cipue eozū corpora que fuerūt templū sp̄s̄s̄iāti: et organa. p̄ que sp̄s̄s̄s̄iāti opat⁹ est: et sunt corp̄i n̄ro p̄figuranda in gl'am resurrectionis. Uñ et ip̄e de⁹ h̄mōi reliquias p̄uenientē honorat: in eozū p̄ntia miracula faciendo. **Uñ sciendū q̄ de⁹ solus adorāndus est tanq̄ largitor oīm bonoz.** Uñ dicim⁹ in orōne Miserere mei deus s̄m magnā misericordiā tuā. Sed scī adorādī et inuocādī sunt tanq̄ mediatores et intercessores nostri vt nobis impetrent a deo qd̄ petimus. s̄ dicimus in orōne Sancta Maria ora pro nobis. Sancte Petre. ora pro nobis. Et sic de alijs.

De scđo p̄cepto.

Non assumes nomē dei tui in uanum. Exod. xx. Ubi s̄m Aug. phibet iuramentum frivolum et etiam piurium. yterq; enīz z qui p̄ nihilo iurat. z q̄ false iurat nomen dei assumit inuanum. **S**ciendū q̄ q̄libet debet sibi cauere ne assuescat iurare. Primo ideo. quia q̄ frequenter iurat repletur omni iniquitate. Unde Eccl. 23. Vir multum iurans replebitur iniquitate. z non recedet a domo ei⁹ plaga. Ergo illi qui solent frequenter iurare. pessimi homines efficiunt. z replebunt non solum cum vna iniquitate. s̄ cum omni iniquitate. Scđo quia ille q̄ licitum iuramentum facit ip̄e quasi laqueum ad collum suum ponit. iuxta illud Prouer. vi. Illaqueatus es verbis oris tui. z capt⁹ p̄p̄ris sermonibus. Quando vero licitum iuramentum transgredit. ip̄e laqueo illo quasi p̄p̄ris manibus se strangulat. Ergo quot iuramenta etiam licita quis facit. tot laqueos sp̄ualit̄ ad collum sibi ponit. z q̄ cito vnum de his transgress⁹ fuerit tam cito seip̄m sp̄itualit̄ occidit. Tercio ille q̄ piurat fur z sacrilegus esse videt. Contrectat enim rē alienā inuito dño. z cum hoc rē sacram. qz nomē dñi inuanum assumit contra phibitōem illam sibi ac cuilibet homini factam in secundo p̄cepto vbi d̄r. Non assumes nomē domini dei tui inuanum. Ergo contra illud p̄ceptum sunt rebelles deoz inobedientes qui sic iurant. Quarto qz talis videt eē falsarius. hoc em̄ patet ex eo qz si q̄s sigillo alicui⁹ dñi sibi cōmissio ad p̄firmandā aliquā veritatē yteret ad aliud p̄firmandū. ip̄e falsari⁹ iudicaretur. Sic cū d̄s pmiserit hoībz vt assumant nomē suū ad p̄firmatōem ytat⁹. si vtantur ad p̄firmatōem falsitat⁹. ip̄i falsarij sūt. z quo ad deū ex cōmunicati ex cōmunicatōe illa que habetur prima ad Lo-

rin. xvi. Si q̄s non amat dñm Jesum ch̄m. anathema sit. Quinto qz iste qui scienter piurat ip̄e p̄ter morē aliorū. peccantium vult deum inoluere in p̄ccō suo. Cum em̄ iurare s̄m Augu. sit deū in re stem adducere ad testificandum sibi. et scđm hoc talis inquantū in se ē vult maius malum facere q̄ crucifixoꝝ eius. Ipi em̄ intulerūt xp̄o tantū malū pene ip̄e vult eum inoluere in malum culpe quod deteri⁹ est. Sexto. qz deterior videtur esse talis q̄ q̄ sunt in inferno. hoc p̄z qz cum in noīe ihu om̄e genu flectat celestium terrestriū z infernoꝝ. vt legitur ad Phil. ij. Ille q̄ piurat deterior videt eē illis q̄ sunt in inferno. qz nomē dei nō venterur. s̄ scient̄ z p̄tinaciter p̄ ipsius sc̄m nomen iurat. imo aliquid videt eē de deterior ip̄is demonibz. qz demones terretur a nomē iesu. Septimo qz sacra scriptura notant̄ dissuadet iuramentū propter magnum periculum piurij. Unde Matth. v. Ego aut̄ dico vobis. nolite iurare neq; p̄ celum neq; p̄ terram. Unde Eccl. 23. Iurationi non assuescat os tuum. Multi em̄ sunt casus in illa. Unde Augu. in li. de mēdacio. Dico vob nō iurare oīno nescz iurando ex facilitate pueniatur ad consuetudinē. ex cōsuetudine et facilitate in piurium decidatur. Quia scđm Chry. sup̄ Matth. Nemo est q̄ frequenter iurat qn aliquādo piuret. Ergo dñs phibet nobis signant̄ in scđo p̄cepto dices. Non assumes. z c̄. **S**ciendū q̄ contra hoc p̄ceptum faciunt. xv. ḡna hoīm. **P**rimi nominantes deū vanez sine causa z timorez ex cōsuetudine quāuis hoc idē s̄t vtz z licituz qd iurāt. tamē peccant qz sic nomen dei sine causa et ratione nominant. vt d̄do p̄ deū cras ibo ad eccliam vlt̄ ad s̄monē vlt̄ p̄ deum cras comedam vlt̄ ieiunabo vel edtabo. vlt̄ hoc vlt̄ illud faciam. z sic d̄ alijs iuramentis vt cōmunit̄. Sic in q̄tidianis iuramentis ex quadā leuitate. vlt̄ cur suꝝ boꝝum vlt̄ consuetudine factis peccat

venialit̄. cū talia iuramenta q̄ sic ex leuitate fiant non sint sp̄ p̄c̄a mortalia. Nā sicut d̄t Raymū. Si iurat in cōi locutione aliquid licitū. sic fit in iuramentis q̄ tidianis q̄ sunt sine solēnitare ex cursu v̄boz ex quadā leuitate mala vsuetudine d̄ re tamē licita. vt p̄ deū cras ibo ad ecclesiam v̄l comedā. hoc veniale ē. Concordat Innocētius et etiam Bern. i glo. sup̄ capitulo. Sic n̄ris. Tamē sciēduz q̄ n̄ ē cautū sic iurare quāuis v̄z sit ex leuitate vsuetudie fiat. q̄ f̄z Chryso. sup̄ Matth̄. Nemo ē qui frequēt iurat quin aliquā piuret. **S**cd̄i q̄ sciēt f̄m iurāt siue ioco siue serio: mortale ē. quia f̄m b̄m Tho. sc̄da sc̄de. q. 98. nō excusatur a mortali peccato qui iocose periuratur. quia non euitat diuinam irreuerentiam. imo quātū ad aliqd̄ magis auget. Itē sc̄dm̄ eūdē b̄m Tho. vt supra vbi dicit q̄ ille qui ex lapsu lingue iurat: si q̄ d̄ aduertat se iurare et falsum eē qd̄ iuratur. non excusatur a p̄c̄o mortali. sic neq̄ a dei contēptu. Si autem hoc nō aduertat. tunc non videtur habere intētio nem iurandi. et ideo a crimine piurij excusatur. ista etiam patent in summa p̄sani. periurium. Quarto ex isto possum̄ elicere q̄ isti incaute faciunt. qui in ioco sciēter falsum iurāt trufandoyl̄ deridēdo alios. Itē non ē bonuz aliquibz mulieribus que pueris suis iurant v̄bis qd̄ tamē factis non intēdunt. vt d̄do p̄ deum v̄l p̄ animam meam si non tacebis ad plateaz te p̄h̄cā. et sic d̄ alijs. **T**ercij sunt qui sciēt dolose et fraudulēter iurant. vt in tractatibz p̄ximum suū decipiēdo vt iurando rē suam meliōrē esse q̄ sit. v̄l etiam q̄ plus sibi constiterit q̄ fecit. vel etiam q̄ plus sibi in illa ciuitate soluisset. Itē qui in sup̄iori parte ponunt qd̄ bonū ē. et in medio miscēt illud quod defectuosum ē. Et sic iurant q̄ totum sit sic vt sup̄ius apparet. et sic p̄ximum suum decipiunt. Et oēs isti tenentur re compensare damnū p̄ximi et duplicat̄ pec-

cant contra deum et p̄ximum. **U**nd̄ Ihs de summo bono. Qui dolose iurat dupliciter reus fit. quia nomen dei inuanū sumit. et p̄ximum dolo capit. **U**nde etiam Auḡ. d̄ verbis apostoli ser. 25. Tānq̄ mali h̄z falsa iuratio q̄ etiā qui lapides colunt timeant falsum iurare p̄ lapides. Tu vero nō times deum p̄sentem et deum viuētem. Item etiam quandoq̄ in paruis aliqui deceptorie iurāt. v̄bi gratiavt qui habent vendere coclearia i ciuitatibus. v̄l etiam rustici vitulos v̄l oues in villis. qui quandoq̄ multa iuramenta faciunt q̄bus p̄ximos suos decipiunt. Et quandoq̄ per talia iuramenta modicum lucrantur. cum tamen quilibet christianus p̄ vno toto regno v̄l p̄ toto mundo semel piurare non deberet.

Item aliqui dicūt q̄ non possunt vere de re vel emere nisi iurent. et allegant q̄ si semp̄ veritatē deberent loqui et non iurare. oporteret eos mendicare. quod tñ nō est verum. quod patet in ps̄ dicēte. Nūq̄ vidi iustū derelictū. nec semen ei⁹ querens panem. Ergo q̄ iustus esset. et deū veracit̄ p̄ oculis haberet. ip̄e eum nunquam desereret. **Q**uarti sunt qui iurāt p̄ orationez dubiam siue indiscretam vt cum quis iurat de quo dubitat. et si ex proposito et deliberato anio sic iurat. mortale est. quia discrimini se exponit talis sic iurans. etiam si postmodum cognouerit q̄ v̄z fuit qd̄ sic sub dubio p̄tūc iurauit tñ q̄uit peccat. Ergo si vnq̄ sic sub dubio iurasti v̄l aliquid sub fide tua asseruisti vel affirmasti. de quo tamen certam certitudinem non habuisti. cōfiteri et penitere debes. **Q**uinti s̄ q̄ iurāt execrabilit̄ vt illi q̄ iurāt p̄ intestina dei. v̄l p̄ pulmonē dei. vel per caput vel per alia membra dei. Et tal̄ sic iurans si cleric⁹ ē. d̄z deponi. si laic⁹ fuerit anathematizari. 22. q. p̄. Si q̄s p̄ capillum. Itē irreuerent̄ iurādo. vt cū q̄s iuratur sine causa p̄ quinq̄ vulnera xp̄i. v̄l p̄ mortē. v̄l p̄ sanguinē xp̄i. hec em̄ iuram̄

ta quācumq; sint p̄a. tñ sūt vitāda: z p/hibēda. qz sonāt in blasphemīa z irreuerentiā dei. Magna em̄ ē dei irreuerentia. p̄ciosa sua vulnera inuanū assumere vñ nob̄ tota salus effluxit. Idō si talia iuramēta ex deliberatiōe fiāt sūt mortalia p̄c̄a p̄t̄ qd̄ et; in aliq̄b; teris talia iuramenta sic sūt restricta q̄ quicumq; in talibus offendit. aurem vel linguam vel digitum perdit. Si aut̄ talia iuramēta fiant ex cursu lingue vl̄ in deliberate. tunc fm̄ Henricū d̄ firmaria sūt p̄c̄a venialia sicut p̄mi motus infidelitatis. Sed fm̄ b̄m̄ Tho. sc̄da sc̄de. q. xij.

¶ Notandū q̄ blasphemīa absq; deliberatione ex surzeptione p̄t̄ ztingere dupl̄r̄ Uno mō q̄ vn̄ nō aduertit hoc qd̄ dicit esse blasphemiam. vt cum aliquis subito ex aliqua passione in verba imaginaria prorumpit. quorū significatiōnem nō considerat vel aduertit hoc eē blasphemiam considerans significata verborum. Et tunc nō excusant̄ a mortali peccato. sicut nec ille q̄ ex subito motu ire aliquem occidit. Ex illo possum̄ elicere q̄ periculose iurant isti z blasphemant. qui ex cōsuetudine mala sic iurāt non habentes intentionem se emēdan/ dī vel dimittendi Et quandoq; tales a deo puniuntur in eisdem membris in q̄ bus deum blasphemauerunt z creatorē suum z redemptorem Et tales blasphematores peiores sūt iudeis. quia christū aliquāliter ignorant̄ vulnerauerunt z crucifixerunt. Unde Apo. Si cognouissent nūquā dñm gl̄ie crucifixissent. lz illa ignorātia eos nō excusauit. qz noluerūt cognoscere ip̄m eē filiū dei. Sz tales blasphemātes sciūt z credūt hūc esse creatorē suū per cuius membra z vulnera sic execrabiler iurant. ergo ipse christus non potest pro eis rogare patres sicut p̄ crucifixoribus suis fecit. pendens in cruce dicens Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Sed illi blasphematores sciunt z cognoscunt q̄ ztra de

um faciunt. quia ei⁹ filium inq̄ntum in eis c̄iterū crucifigunt. Unde apl̄s ad Heb. vi. Rursum crucifigentes filium dei. Item peiores sūt canibus. quia canis non mordet dominum suum sed applaudit ei. Sed blasphemus eodē ore quo vinum bibit donū dei recipit. deū blasphemat. Unde p̄s Retribuebant mihi mala p̄ bonis. Et alibi scriptū ē Eccl̄i. xxix. Pascet̄ potabit ingratos z adhuc amara audiet. Mirū est q̄ de⁹ vn̄q; permittit vinum in abūdantia crescere. cuz tot blasphemie sibi inferuntur a potatozib⁹ ipsi⁹ vini ¶ Item tales peiores sūt omni creatura. quia omnis creatura laudat suum creatorē. imo omnis creatura incitat ad laudandum deum in continuo suo cursu. Arbores z herbe se erigendo z crescendo supra se erga creatorē suum. Aues in cantando. sol in lucendo. z sic de alijs Sz blasphemans. in illo membro deum in honorat in quo euz ipse deus pre ceteris creaturis honorauit. scilicet in lingua Unde Aristoteles in libro politicorum Nullum enim animalium naturaliter habet sermonem nisi homo. Et hanc linguam homo accepit. vt deum laudaret p̄ ceteris creaturis irrationabilibus. Item blasphemā est peccatum diabolicum. quia est loquela infernalis. Unde Apocaly. Blasphemauerunt deum celi p̄ doloribus. Ergo tales hic addiscūt deum blasphemare. quod est opus damnatorum vt in futuro eo melius sciāt.

¶ Item blasphemus habet linguam diabolicam. quia diabolus loquitur p̄ blasphemos. sicut sp̄itus sanctus p̄ bonos. Unde Marci decimo. Non enim vos estis qui loquimini. sed sp̄itus patris vestri qui loquitur in vobis.

¶ Sciendum q̄ aliqui dicunt si non iurarem tunc nullus me timeret nec aliquis reputaret me aliquid esse vt ergo timeantur magis reputentur iurant vt deum blasphemant: O miser homo

queris honorem vbi inuenies eternam confusionē. Itē aliq̄ licet non p̄tinaciter blasphemēt. tamē sanguinē z mortem ch̄i frequent̄ z sine causa nominant vt dicendo in vulgari. heilige blut es gat dem also ybel. v̄ sic. heilige marter wie ist es dir beschehen. z sic d̄ alijs. ¶ Itē aliq̄ iurant z non nominant creatorē sed creaturas. vt dicendo. Bocks blut.

Contra quos d̄t Augu⁹. de ybis apl̄i f̄mone. xxiij. Ecce dico charitati vestre q̄ q̄ false iurat p̄ lapidē p̄iurus est. q̄/uis non audiat. tamen eius creatorē in testem accipit. Item. Jaco. v. Nolite iurare neq̄ p̄ celum neq̄ p̄ terrā. Itē contra eosdem dicit ch̄s in euangelio. Ego autē dico vobis. nolite iurare. s̄ sit f̄moyester est est. non non. Et p̄ hoc p̄z scilz ex ybis ch̄i q̄ rephensibiles s̄z isti qui rotiens iurant. q̄uis p̄tinacit̄ non blasphemēt. s̄z nominādo vulnera v̄ mortem xp̄i. Sed qui sic iurant. s̄z per deum viuū. vel p̄ deum sanctum v̄ per omnes sanctos sine omni causa z necessitate ex mala consuetudinē. tales merito cogitare deberent dictum xp̄i. qui dicit Math. xij. De omni ybo otioso qd̄ locu. fue. ho. red. zc. Multo strictius exigitur a nobis ratio de talibus iuramentis Si autē p̄ponis te emendare a modo z yba tua simplr̄ scdm̄ dictum euangelij explanare s̄z dicendo est est. non non Et si postmodum ex lapsu lingue iuras tunc immediate cōteri debes de hoc. et dicynum aue maria beate yginii tūc ip̄a impetrabit tibi gr̄az a filio suo vt amplius eo melius tibi caueas ne recidues.

¶ Itē quantitas hui⁹ p̄cc̄i p̄z ex pena qua legitur punitum esse h̄ peccatū tā ī nouo q̄ ī v̄. testa. Vñ legitur Leui. 24. Ecce igressus fili⁹ mulieris israelitidis quē pepit d̄ viro egyptio iurget e cū viro israelita. Cūq̄ blasphemasset z maledixisset nomē dei adduct⁹ ē ad Moysen z Aaron q̄ duxerūt eum ad carcerem donec noscerēt qd̄ iuberet

dñs de eo fieri. qui locutus est ad moysen dicens. Educ blasphemuz extra castra z ponant illi qui audierunt manus super caput eius. z lapidet eum populus vn̄uersus. quod z factum est. Deinde pmulgauit deus legē de pena blasphemorum dicens: Loquere ad filios israel. Homo qui blasphemauerit nomen domini. morte moriatur. lapidibus opprimer eum omnis multitudo populi. ¶ Si iam omnes blasphematores lapidari deberent q̄ plures iam in mundo essent. Item puniunt̄ etiam a deo quidam i p̄sentivita. z hoc subitanea morte. ¶ Vnde refert Gregorius in dialogo q̄ q̄dam ciuis rome tenere dilexit quendam puerum quinq̄ annorum. qui cōsuetus erat blasphemare nomen domini. statim quando animo eius aliqd̄ obstitisset. Quadam autē die cum pat̄ ei⁹ teneret eum in brachijs. clamauit puer maliz nigri homines veniunt q̄ me tollerere volunt. Qui cum hoc dixisset. nomē dñi blasphemauit z aīam reddidit. Si deus in puero quandoq̄ q̄nq̄ annorum vindicauit peccatū istud. nunquaz parceret adultis ¶ Sexti sunt qui plena voluntate disponunt solēniter z manifeste piurare. z anteq̄ piurant vidēt piuri cēsendi. qz d̄s non iudicat ex operibz s̄ cogitationibz. vt p̄z. 22. q. 2. Ergo si vnq̄ ad iudiciū accessisti in illa intentōe q̄ piurare voluisti. penitere z cōfiteri debes qz coram d̄o piurus es. Exēplū d̄ duobz ciuibz quoz vn⁹ cessit alteri summā pecunie. Sed postq̄ termin⁹ solutiōis aduenit. tūc ille simplr̄ negauit pecuniā Qui p̄ductus ad iudiciū. itez p̄stanter negauit z ei p̄ pecuniā iurare voluit Cū q̄ flecteret genua ad iurādū. obmutuit z nihil loq̄ potuit. s̄ erect⁹ ecōuerso loq̄ lam reaccepit Qui itez sc̄d̄ a vice genua flexit z piurare voluit tūc itez obmutuit z sic manifeste omnibus innotuit q̄ piurare voluit. ¶ Septimi cum quis iurat se aliqd̄ facturū qd̄ est illicitū. sicut verbe

rare, primū. vel vindicare se de isto quo
 cuius modo pot. vel etiam si bonū qd fa
 ciedū eēt p deo z p ppria salute vellet fa
 cere. vt elemosynam dare vel aliqūe ho
 spitare. z sic de alijs. Si ex certa mali
 tia siciurat. periurat. z peccat sic iuran
 do mortalit. sed non peccat ptrauenien
 do. Unde Isido. d summo bono. In
malis pmissis resānde fidem: z i turpi
voto muta decretum: Si aut ex abru
 pto siciurauerit. venialit peccat z i vtro
 q casu frangendum est iuramētum ta
 le. qz non peccat frangēdo. sed peccauit
 iurando. z pfiterit tenet maxie cum scien
 ter z ex pposito sic iurauit. sed non debet
 soluere. Unde Isido. d summo bono.
 Non est obfauandum iuramētum quo
 malum i caute pmittitur. vt fornicari v
 l occidere. zc. Tolerabilius est nō iplere
 iuramentum tale. q̄ i flagitio stabiliter
 pmanere. ¶ Octauū sunt q̄ iurant z in
fringunt postea. Utrum aut ille qui cre
 ditori iurassz soluere ad certū terminū z
 hoc ei ifringeret sit cēsendus piur. Re
 spō deo scdm Host. Si quādo iurabat
 credebatur se nō posse soluere tūc piurabat
 Si vō ab initio se credebatur probabilit
 posse soluere non piurabat z si postea fe
 cit posse suum non est piurus. Sz si po
 stea lapsa termino posset z nō psolueret
 piurus esset. extra de dolo z cōtu. Con
 cordat Thomas scda scde. q. 89 ¶ q̄
 grauiter z multoties illi mēdaces delin
 quunt q̄ primis suis sup certum termi
 nū pmittunt. quod tamē nō intendunt
 vel si itendunt. tamē postea posse suum
 non faciunt. z sic pmissum ifringūt z so
 lutōem de die i diem ptra voluntatē cre
 ditoris pducūt. Sed tamē sciēdum q̄
 si aliqs paup alicui creditori pmitteret
 se solutur sup certū terminū. z posse suū
 facerz: z si impedimentū interueniret q̄
 soluere sup terminum nō posset. tūc tali
 pauperi plongatio ppter deū cōcedēda
 est. Et creditor cū tali charitate z cōpas
 sione posset sibi terminū plongare q̄ de

us in extremis tempus vite sue sibi plō
 garet. z sic posset ppter h glām dei pro
 mereri. Ergo multum reprehensibiles
 sūt isti qui suos debitores angustant ter
 mino adueniente. z cum sine damno ip
 sorum solutōem plongare possent. z ab
 eis extorquent cum tamen alias libent
 eis soluerent si possent. Et talibz immi
 sericordibus remetietur eadem mensu
 ra. Unde Bregio. Dei misericordiam nō pōt
pmereri q̄ misericors primo non fuerit.
Beda super epla Jacobi. Sine miseri
cordia iudicabitur ille. q̄ cū facere possz
non fecit misericordiam. Ex quo maiorē q̄s
misericordiam a domino consecutus est. eo i
iustius indigentī primo misericordiam de
negat. ¶ Noni q̄ compulsus p metū iur
rauit se aliqd daturū z huiusmodi non
soluit. qz tal scdm Thomam scda scde
q. 98. non excusat a peccato mortali nō
implens qd coacte iurauit. Et Ray. dē
q̄ talis quantumcūq̄ fuerit metus nihī
lominus obligat dūmodo sit d relicta
secus est de relicta. Sed talis solues
qd coacte pmisit pōt illud repetere. et
alius coram deo semper tenet restituere
quicquid extorserat contra deū si saltes
indulgentiam peccatorum consecq̄ volu
erit. ¶ Item qd si aliquis ex impetu iuras
set illd qd deliberate non iurasset. Re
spondeo scdm Guil. seruare tenet si est lē
citū. ¶ Decimi q̄ maledicta vba
pferūt. sicut lusores faciūt maledicēdo
deō cū nō psperant i ludo taxilloz. qui
culpā diabolicā retorquet i diuinā ino
centiā. Et idō dō maledicūt z scris qd
etz horribile ē audire. Hoz emz iucioz
pticipes sūt q̄ talibz iuciantibz hospicia
z cedūt. vlt q̄ vestimēta ipoz delusa diut
dūt vlt q̄ cū ipis familiarit bibūt. vlt ab
eis sorte luminis recipiūt. Qēs ei tales
sic maledicētes dō vlt matri ei vlt sanctz
non possunt absolui nisi ab episcopo vlt
ab eius penitentiario. Et maxima debz
eis iponi pnia. put dē extra de maledi
cis. statuimus. vbi plura diuines h

no.

in textu in glo. **Exemplū** legit̄ i ma-
 riali magno. q̄ puer quidam educat̄ a
 matre sua beatam virginem sp̄ deuote salutare
 z salutauit p̄cipue in n̄citatibz. qd̄ faciē
 do rap̄t̄ fuit a flumīe cū ceteris pueris lu-
 dentibz z maledicētibz. Tandē submer-
 sis oibz alijs pueris p̄t̄ maledicōes su-
 as ip̄m solū beatam virginem ei apparendo mox
 saluauit. in sinu suo cū suscipiendo z con-
 forādo. Itē aliq̄ etiā maledicūt creatu-
 ris irōnabilibz cū ab illis offendunt̄.
 Et in hoc cōdit̄ magna stulticia homi-
 nū q̄ brutis animalibus maledicūt. cū tñ nō
 intelligāt. Itē sc̄tus Th̄o. sc̄da sc̄de. q.
 76. d̄t. q̄ maledicere irōnabilibz rebz i
 quātū sūt creature dei. ē p̄ccm̄ blasphe-
 mie. s̄ maledicere eis s̄m se cōsiderat̄. s̄
 ē ociosum z vanū z p̄ s̄ns illicitū. Item
 aliq̄ maledicūt p̄ximis suis. z vt frequē-
 ter talis maledictio quam quis facit seu
 dicit proximo super caput ipsius male-
 dicentis reuertitur. Unde Bene. xxvij
 dicit̄ isaac ad iacob filiū suū. Qui male-
 dixerit tibi. sit ille maledict̄. Sic de iaz
 loquitur de quolibet bono homine. cui
 iniuste maledicatur. Quia quicquid ma-
 ledicēdo proximo tuo optaueris de hoc
 tu reus eris secundum dei iusticiam.
 Et deus iusto homini cōuertit maledi-
 cōem in benedictōem. Unde ps̄. Ma-
 ledicent illi z tu benedices. Matthei. v
 Beati es is cum maledixerint vob̄ ho-
 mines. Itē Augustinus. Qui iustus ē
 z maledicatur. premium ei pro maledi-
 ctione reddatur. Item maledicere a deo
 est illicitum q̄ etiā non est licitum ma-
 ledicere diabolo. Unde Ec̄ci. xxi. Cū
 maledicāt impius diabolum. maledicāt
 ipse animam suam. Cum enim diabo-
 lus sit creatura dei. z sc̄dm̄ suum esse bo-
 nus. licet in voluntate sit malus pecca-
 tum est ei malum optare. Unde legitur
 cum Michael archangelus cum dia-
 bolo disputans altercaretur d̄ corpore
 Moysi. nō ē ausus vitium ei inferre blas-
 phemie. s̄ dixit Imperet tibi domin̄.

q̄ si Michael archangel̄ cū diabolo ad-
 uersanti blasphemiam dicere noluit sed
 modesto sermone euz coercuit. q̄nto ma-
 gis hominibz omnis blasphemia est ca-
 uēda. Itē aliq̄ maledicūt vxoribz suis.
 Unde refert̄ Cesarī in dialogo. q̄ quid-
 dam dixit vxori sue. vade in nomine dia-
 boli. z diabol̄ statim in eā intrauit. et
 eam grauiter vexauit. de q̄ vir multum
 contristat̄ fuit. z amplī se nūquam vxori
 nec alicui homini v̄l alicui creature ma-
 ledicere promisit. Item aliqui maledi-
 cunt prop̄ijs filiis quos genuerūt. Unde
 de idem Cesarius in dialogo suo. nar-
 rat de quibusdam parentibus qui ha-
 buerunt puerū sepius flentem. cui ex ira
 vna vice maledicentes dixerunt. Tace
 as q̄ diabolus te habeat. Et diabol̄
 mox arripitens puerum euz corpore z a-
 nima ab oculis eoz abstulit. Et aliq̄ si-
 bi p̄p̄is maledicunt propter infirmitates
 corporis. vel propter amissionem rerū
 tēporalium. vel etiam propt̄ aliam quā-
 cūqz tribulationem z angustiam. **Ex-
 emplum** de clerico quatuor annis infirma-
 to. Qui dixit. De tu accepisti mihi cor-
 pus. et ego accipio tibi animam z dabo
 diabolo. Et dixit Diabole accipias mi-
 hi animam. quod diuino iudicio statim
 factum est. Item aliqui maledicunt di-
 uine voluntati. vt faciunt isti qui male-
 dicunt aure pluuiali. **Exemplum** legit̄
 in dialogo Cesarij. q̄ miles quidam tē-
 pore messis sicut z ceteri conuiscantiū sui.
 cum per aeris intemperiem ad colligen-
 das fruges impediretur. vidēs a parte
 occidentali aerem obscurari nubesqz ori-
 ri dixit. Ecce ibi iterum diabolus ascen-
 dit. Uix sermonem finierat. z ecce orta
 tonitrua filium eius in sinu nutricis per-
 cusserunt. ipsa incolumi permanente. s̄
 z in alijs eius rebus scilicet segetibus in-
 mentis blasphemus ille est flagellat̄.
 vt disceret de cetero non blasphemare.
 Unde stultum est valde vt homo mor-
 talis cinis et vermis ponat in celum os

suum. murmurando contra creatorē suū
reprehendendo eū in factis suis. **¶** Que
ritur utz maledictio sit peccm mortale.
Rñ deo fm beatus Tho. scda scde. q.
lxxvi. Maledictio de q̄ nunc loqm̄ur ē
p̄ quam nūciatur malū q̄ aliquē vl̄ im/
precādo vel oprando. Qd̄ qd̄ fm se re
pugnat charitati proximi. ergo est pec/
catū mortale. Unde. i. Loz. vi. Neqz
maledici regnū dei possidebunt. Et tā
to grauius quanto personam cui male
dicimus magis amare et reuereri debe
mus. Vñ Leuitz. xx. Qui maledixe/
rit p̄i vel m̄ri: morte moriā. Cōtingit
tñ eē veniale. vel p̄pter paruitatem ma
li quod quis alteri imprecatur. vel p̄t
affectū eius q̄ pfert. dñ ex leui motu vl̄
ex ludo. vl̄ ex surreptione aliq̄ talia ver
ba profert. qz peccata p̄boz maxime ex
affectu pensant. **¶** Querit. Que sit pe/
na pferentis maledictionē q̄ deū. Rñ
deo. Si q̄s q̄ deū vl̄ aliquē sanctū. ma
xime q̄ brām p̄ginem talia p̄sumserit.
debet septē diebus dñicis p̄ foribz ecclē
in manifesto esse dñi missa dici. ita q̄ vl̄
tima die nec palliū. nec calciāmēta: sed
corrigiam circa collū habeat. z q̄ septē
p̄cedentibus sextis ferijs ieiunet in pa
ne z aqua. nec ingrediatur ecclesiā. z in
quolibet dictoz dierū tres reficiat pau
peres. et si non p̄t tres. saltem duos vl̄
vnū. Et si hoc nō p̄t. illud in penā aliā
cōmutet. Et si predicta renuerit. debet
ei int̄ dia ingress⁹ ecclē. z in obitu dz ca
rere ecclāstica sepultura. Sz hec oia fm
Boffre. p̄ tribunali sūt. **¶** Ceterz in iudi
cio aīe discret⁹ sacerdos molliat hūc ri
gorem. **¶** Undecimī sūt qui iurāt
per deū et sanctos. cū hoc obligāt se ad
aliquā penā. vt dicēdo Per deū si hoc
non fecero. vel. si nō est sic sicut dico. tñc
hoc accidat mihi vel filijs meis. Vñ sic
dicēdo Nunq̄ p̄ diem vnā viuā. vl̄ ad
hucodie moriā. Vñ sic. Nunq̄ ab
oculis tuis viuēs discedam si mentiar.
vel. De⁹ nunq̄ misereatur anime mee

si non fecero quod dico. et sic de alijs.
Et tunc qz Aug⁹ illa p̄ que sicutur ob
ligat deo vt hoc sibi vel illi eueniat si se/
cus est qz dicit Et satis horribile ē se vl̄
suos medacit sic obligare. Nec etiā hō
facilit̄ se debet obligare. etiā in cā vera
qz stultū est se sic obligare. maxie si nlla
causa sublit. nec vrgens necessitas. **¶** Ex
empluz legitur q̄ quidam vsurarius in
morte compunctus. rogauit duos amē
cos suos vt pecuniam vsurariam quaz
eis tradidit. restituerēt. Et p̄mus se ob
ligauit hoc facturū sub imprecatione i/
gnis sacri. Secundus se obligauit sub
imprecatione lepre. Qui post obitū illi
us vsurarij negligentes in hoc negocio
fuerūt. volentes p̄mitus cum ista pecu
nia aliqua lucrari. et postmodū eam re
stituere. Et mox in illis infirmitatibus
ambo consumpti sunt prout se ip̄os ob
ligauerunt. **¶** Duodecimī. cuz quis iur
rat q̄ nolit ludere etiā pro poculento
vel esculento. Et sic secundum Henri/
cum de firmaria semper peccat mortali
ter quotienscunqz ludit. Item qui iurā
uit non chorizare vel non tabernam in/
trare. et sic de alijs. que homo licite po
test iurare. z talia tenetur seruare. z quo
tienscunqz oppositū scienter fecerit: mor
taliter peccat. **¶** Tredecimī. qui cuz so
lennitate periurium solennizatum com
mittunt. et hoc ē mortalissimum pecca
tum. Unde per tres digitos quos po
nit quis super sanctos. significat q̄ cor
pus et animam et res siue famaz dat in
potestatem diaboli. Immo fm Guil.
Lugdunēsem in summa viciozum. qui
scienter periurat in primo periurio ma
num diabolo dat cuz qua tangit euan
gelium vel reliquias sanctorū. et donec
ille peniteat pro periurio: man⁹ illa dia
boli est Et quā docunqz manu illa se si
gnat. ipse se signat manu diaboli. et nō
potest penitere vel absolui nisi restituat
illi damnum cui iurauit. Sciendum q̄
grauitas vel magnitudo illius peccati

De secundo

scz periurij perpendi potest ex hoc qd tale peccatu peius est alijs peccatjs. qz cuz alia peccata fugiunt et quasi timet res sacras. peccm periurij no timet eas. s illis appropinquat. Si aliquis vult fornicari. si est in ecclesia exit inde. si est in cimiterio ab eo recedit. Et si est ppinquus eccie vel cimiterio. elongat se ab eis. Ille vero qui vult periurare intra ecciam: si est extra: accedit ad altare et comittit peccz periurij qnqz sup altare. qnqz sup euangelium. qnqz sup corpus. qd horrendu e. Dix e quo terra ipm no absorbeat. et quo angeli q circa corpus chri sut eu no perimunt. Item ipe videtur peior diabolo: qz diabolus timet res sacras et quasi reueret. qd ille non facit qd piurat. Item talis qntu in se est: vult maius malu facere chro q crucifixoies eius. Ipsi eni intulerunt chro tm malu pene. piur eu vult inuoluere in malu culpe. qd deterior est: in hoc q assumit eum et oes sanctos in testimoniu sue malicie z iniusticie. Quia fm Thomaz scda scde. q. lxxxix. Jurare est deuz inuocare. Et fz Augs Jurare est deum in testem adducere. qd idem est. Secdo quia grauitas periurij perpendi potest ex austeritate penitentie. quia fm canones pro periurio manifesto et solennizato. debet imponi penitentia septennis. Tame Raymudus dicit q inspecto modo periurij. vl qualitate persone. et ceteris circumstantijs. vel maior vel minor penitentia est imponenda. Concordat Hosts. Tercio patet q ex eo q fm Hosts. hoc crimen in penitentia comparatur homicidio voluntario. Quarto patet ex eo q piurus infamis efficitur. nec postea qntuncumqz peniteat in testimoniu recipitur. extra de testi. Quinto ex pena que inflicta est etiam in presenti a deo super periuros. Unde legit q quida Decanus ecclesie Colontens quinqz marcas auri de pecunia sue eccie fratri suo carnali misit mutuo do. quo Decano mor-

tuo Canonici debitum repetunt. et qz sup per hoc no habebat testes. ille ptnacit debitum negauit. qd cu iuramento firmavit. q redies domu. in media via remansit immobil. ita q nec ante nec retro poterat se mouere. et sicut factus fuit mutus. ido in corde suo vouit q ad locu piurij rediret. z sua malicia manifeste diceret. z restitueret eccie pecunia detenta iniuste. z sic penitentia ductus liberatus est. Et aliud exemplum legit q qdam sup sepulcrum sci Patracij martyris piurauit. et mortuum retrahere no potuit. et sic oibus malicia z iniusticia innotuit. ¶ Quert. Quare p euangelium z reliquias scdz iuramus. Rndeo fm Thom. scda scde. q. lxxxix. Ome iuramentu pncipalit referit ad ipz deuz cuius testimoniu iuocat. Secundario at assumunt aliqueres no fm se qntu in eis diuina veritas manifestatur. Sicut iuram p euangelium. et p eu cuius veritas in euangelio manifestat. et p scos q hac veritatem crediderunt z seruauerunt. ¶ Quartodecimi. Qui recipit vel cogit aliquem false iurare. et sic recipit frivole iuramentu ab illo: peccat mortaliter. Rndeo. qz qd pellit aliu ad iurandu. z scit eu false iurare. vincit homicida. z committit duplex homicidium. qz ille occidit corpus. et ille animam. Imo duas animas. illud scz q iurat falsu. z sua ipi q recipit. vtz xxij. q. v. Ille. z. c. q exigit. In h concordat Henr de fir. in expone scdi pcepti. ¶ Scied q siqs diceret. Existz seqref q nlls possz aliu cogere ad sibi solu ediu si nlls daret accipere aliquo iuramentu. Rndeo q ad iudiciu pt eu citare z iusticias ab eo exigere. z si tibi negauerit quod pt ipe scire si receptus iuramentu ab eo vl no. qz fz Arz. p. pi h. De futurz pnti gntibz no e det miata veritas. Qn at pnti deras q alie ee no pt z nihil pt tibi amplu fieri nisi iuramentu. qd g iuuat te il lud iuramentum qd sic frivole ab eo recipis. Rndeo vna mesura vini valeret plz tibi q tale iuramentu piurij. Ergo qu

omnino uult iurare tunc interrogat credi
 to ut coiter fieri solet ut velit eum suppor
 tare d iuramento Etia qn qz a boi s hoibz
 fit petitio ut eum supportatu habeat Tunc
 offer hoc do i paciētia cordis tui qd ille
 tibi solueret tenet. z ex fraterna charita
 te ora deū p eo. z erit tibi meritoriu Sz
 si diceret ex hoc sequeret pfusio mea.
 qz crederent me hoies iuste agere cum
 ab eo iuramentum nollem accipe. Res
 spondeo q ppter malos homines q vt
 frequent malum iudicant. nō debes de
 um offendere z aiaz tuam perdere sic re
 cipiēdo scient fallsum iuramentū ab eo
 Quia fm Chryso. sup Matth. Ois
 hō scdm se estimat altez. fornicarius ne
 minem putat esse castū. Castus de for
 nicatōe non facile suspicatur. Supbus
 neminem humilem putat Humilis ne
 minem putat supbum. ppter tales ergo
 non debes deum offendere. Sciendū
 q siynus malus ppter ea q non recipis
 iuramentum de te malum iudicat tunc
 sexvel octo econuerso de te bonum iudi
 cant. z te ppter ea cōmendāt apd homi
 nes z deū q deū z aiaz tuam i hoc hono
 rasti z eum a iuramento falso supporta
 sti. sicut malū ex omnibus maluz iudicāt
 sic bonū bonum. Unde Chry. sup Ma
 th. Sicut difficile est aliquem suscipa
 ri malum qui bonū est. sic est difficile ali
 quem suspicari bonum qui malus est.
 Unde etiā Grego. i omel. Quātū vos
 in bono pficitis. tantum etiam bona d
 alijs sentitis Sciendū tamen q exigēs
 iuramentum si ea psona publica. ut pu
 ta iudex non peccat. quia tenet ex ordie
 iuris recipere iuramentum siue sit verū siue
 fallsum. Itē qz ipa psona publica nō vi
 det exigere iuramentū h ille ad cui istā
 tiā exigit. Quāt do displicet recipere iura
 mētū scient flm pzi h exēplo. Legit
 q qdā bonū hō citauit qndā ad iudiciū
 ppter aliquā summā pecunie z ille istant
 negauit. z se ad iuramentū exhibuit qd
 ali ab eo accepit licet sciret eū flm iura

re scient. **T**ercio sequenti nocte rapit
 ad iudiciū dei. vidit chm sedere in sede
 maiestatis sue exigentes ab eo rōem de
 anima illius qui iurauit z de aia sua p
 pria qui cognouit ambas esse damnan
 das. Tūc iudex q siuit cur iuramentuz
 ab alio recepisset. Et ille. qz mihi meuz
 negauit. Et iudex. Nonne debuisti po
 tius pdere ralem sub am qz ipius aiam
 z tuam Nonne aia melior ē qz ois tē
 poralis sub a Tunc iudex fecit eū fla
 gellari. Qui euigilans oia q sibi accide
 rant: enarrauit Et si signuz hui plagas
 in corpore z in dorso suo ostendit: quod
 nllō modo potuit sanare donec penitu
 itz de sibi illud pccm indulgit. Itē

Queritur in quibus casibus pōt qz iu
 rare etiam iuramentū recipere ab alio si
 ne peccato Respondet. Primo cū ali
 quibz suadet aliqd bonū qd ē eis vtile.
 z non credunt verbo simplicia. concedit
 nobis iurare. 22. q. p. non est 5. Unde
 Fido. Plerūqz sine iuramento loq dis
 ponimus. h incredulitate eoz qui non
 credunt quod dicimus iurare compelli
 mur. Scdo potest etiam quis innocen
 tiam suam purgare iuramento cū men
 daciter a malis informatus est z iniuste
 Et in hoc casu debet sibi credi nisi con
 trarium p testes posset cōuinci. Tercio
 ad pfirmationem debitorum ut cui qz
 non habet fideiussorem ponere. z alias
 nolunt sibi credere. tunc potest iurare se
 velle in tali termino soluere. z si sic inten
 dit z suum posse facit. nec peccat iurans
 nec etiam recipiens iuramentum Unde
 Augu. de verbis apli sermōe. 23 Qui
 exigit iuramentū si nescit alium fallsum
 iuraturum: z dicit iura mihi vt ei fides
 fiat. non audeo dicere pccm. tamen hu
 mana temptatio est. Quarto ad dubi
 etatē remotōem vt si p re litigiosa iuref.
 verbū gratia. Si duo p re aliqua sum
 litigarent. z alicui certe constaret qmo
 do se totum factum haberet. tunc talis
 sine omī pccō posset iurare. z certitudi
 Li

22

1.

2.

3.

4.

nem illi^o dubiū enarrare sic a litigio illi
 cessaret. Quinto ad p̄mittēdū obediē-
 tiā suis sup̄ioribz v̄l f̄idelitatē suis p̄latz
 v̄l etiā alicui cōmunitati. v̄l ex p̄te offi-
 cii v̄l alijs de causis licitis. Tamē scien-
 dū q̄ q̄ p̄t officii. q̄d a p̄latz v̄l a p̄silio
 ciuitatis cōmittit. si intēdit sic facere vt
 iurat non ē piurus. Sz valde sollicit^o eē
 dz q̄ illud q̄d iurauit p̄misit. vt h̄ fm
 exigentiā iuramēti ad effectū p̄ducatur.
 Alias si fraudē faceret exeq̄ndo h̄ q̄d i-
 iurādo p̄misit toties piur^o efficeret quo-
 tiens h̄ scient^o trāsgredere^r. Ergo valde
 magnū z terribile ē sic aliq̄d recipe super
 iuramēti. qz tal^o aiām suā p̄ciosā ponit
 p̄ pignore. Si aut^o p̄ aliq̄ negotio vt me-
 chanici iurant v̄l aliq̄ officio vt ceteri of-
 ficiales. z hoc in p̄ncipio nō intēdit exe-
 qui vt iuramētiū exigat. h̄ p̄t lucz z af-
 fectū acquirēdū iurat. ip̄o facto sic iurā-
 do est piur^o. z q̄tiens cūqz postmodū ita
 iuramētiū trāsgredit^r. toties mortaliter
 peccat. Q̄t iuramēta p̄tingūt que iu-
 rantes adimplere non intendunt. Et q̄
 scienter dant occasionem talibus trāsg-
 grediendi sua iuramenta. vel eos p̄pter
 suum lucrum ad talia inducūt rei erūt i-
 peccatis illoz z deū grauit^o offendunt
 quia plus debent diligere salutem p̄xi-
 moz q̄ p̄ suum lucrum v̄l commodum.
 ¶ Quindecim q̄votuz do factū
 trāsgrediuntur. Unde ad maiorē hu-
 ius euidentiā circavotum p̄ncipali-
 ter septem sunt notāda. ¶ Primo quid
 sit votum. z que. z quot requiruntur ad
 votum. Respondeo fm Henricum de
 firmaria. ¶ Motū est spontanea p̄missio
 cum deliberatione z obligatione firma-
 ta. vel sic. ¶ Motū est conceptio melioz
 propositi cum deliberatione firmata er-
 go patet q̄ ad votum tria requiruntur.
 ¶ Primum est propositum voluntatis qz
 debet fieri ex animi libertate. non autē
 ex coacta necessitate. Ex quo patet si ali-
 quis cogatur metu cadente in constan-
 tē v̄l ad aliq̄d vouēdū. nō tenet exolve

re. Sz si parētes v̄l cognati alicui^o vo-
 uerūt aliq̄d votū p̄ aliquo eo ignorante
 ip̄e postmodū p̄t hoc acceptare v̄l n̄. qz
 votū dz fieri ex animi libertate. Et h̄ est
 p̄mū q̄d requirit^r ad votū. ¶ Scdm ē deli-
 beratio voluntat^o. qz si aliq̄ subito aliq̄d
 bonū p̄cipiat. non obligatur ex voti ne-
 cessitate ad seruandum. sed solū ex qua-
 dam decencia z congruitate in quantum
 diuinis z bonis instinctibus non est res-
 sistendum. ¶ Tertium est q̄ votum sit de
 re bona. aliter non obligat dicente Ili.
 in li. de summo bono. In malis p̄missio-
 nis rescinde fidem. z in turpi voto muta
 decretum. z. xxij. q. 8. Idem in eodez
 libro. Quod incaute vouisti ne facias.

¶ Sciendū q̄ votū licitū sp̄ ob-
 ligat ad seruandū si vouens sit sui iur^o. qz
 ei^o trāsgressio ē mortale p̄ccm. exceptis
 q̄tuor casibz. ¶ Prim^o ē si aliq̄s vouit sub
 p̄ditione. nō tenet exolvere votū. puta
 si aliquis vouit beate virginis ieiunare si
 sanet. tal^o si nō sanat in tpe p̄fixo nō ob-
 ligat ad solutōem voti. z sic d̄ alijs. ¶ Se-
 cund^o si accedit dispēsatio ei^o q̄ dispēsa-
 re p̄t i voto. q̄ tū nunquam fieri deberet
 nisi in eque bonum vel in meli^o cōmuta-
 ref. ¶ Querit^r q̄s p̄t i vot^o dispē-
 sare. v̄l vota cōmutare. Respondeo fm
 Raymundū diocesan^o ep̄s p̄t suis sb-
 ditis oīa vota cōmutare. v̄l et^o cū eis di-
 spēsare exceptis quattuor vot^o. ¶ Primum
 est votū p̄tinentie quia cum vix aut nū-
 q̄ possit aliquid melius inueniri in q̄d
 cōmutet. vt p̄z Eccl. 26. Nō ē digna
 ponderatio aie p̄tinent^o. § 2c. ¶ Scdm ē
 terrefcē. scz pugnādo p̄ fide christiana.
 ¶ Tertium est votum visitandi limina a-
 postolorū petri z pauli. ¶ Quartū votū vi-
 sitandi liminaria bti Jacobi. in his solū
 papa p̄t dispēsare. z ita fuit curia. Alia
 p̄o vota possunt ep̄i cōmutare z aliq̄n in
 voto dispēsare. naz q̄ndocūqz absolute
 determinat aliq̄d votū nō esse seruandū
 dz esse dispēsatio voti. ¶ Verbi gr̄a. si il-
 lud quo d̄ vouetur esset malum vel inuti-

nota de no
 50

2.

level maioris boni impedimentum quod est contra rationem eius quod cadit sub voto. Quia secundum Thomam. votum dicitur esse melioris boni. Et ideo in tali casu necesse est quod determinetur votum non esse seruandum. Et hoc dicitur dispensatio voti. Sed commutatio voti dicitur quando pro hoc voto quod seruandum erat aliquid aliud imponitur. Unde minus est vota commutare quam in votis dispensare vtrumque tamen in autoritate prelatorum ecclesie consistit. Pro quo sciendum quod ad dispensandum vel vota commutanda duo requiruntur scilicet auctoritas et causa siue necessitas. Sed que est causa sufficiens in dispensando de votis. Respondetur secundum Albertum. Sufficiens causa est paupertas ut si uouit ieiunium et mendicans non iuenit in una hora quod ei sufficiat. Similiter et infirmitas. ut si uouit abstinentiam a uino et a carnibus et incurrit languorem: et in talibus potest fieri dispensatio. Tertius casus est si impotentia et impossibilitas accedat. Nam quicquid votum siendum impediret si presens esset hoc ipsum superueniens voto facto obligationem aufert. Unde si aliquid possibile sit de uo uetur: postea fiat impossibile. tollit obligationem quantum ad hoc: puta si aliquis diues uouit edificare ecclesiam: postea paupertate superueniente perficere non potest non obligatur. Hoc tamen sic intelligendo secundum Henricum de firmaria si factus est omnino impotens. absolutus est a toto. Si autem sit impotens in parte et totum perficere non possit. tunc remanet solum ligatus ad illud quod potest et ad aliud non. Quartus casus est si uouens non sit sui iuris. quia quicumque subest potestati aliene non potest aliquid uouere quod illum cui subest a debito subiectionis impediatur. Unde seruus qui subest domino non potest uouere quicquid quod potest eum impedire a seruitio domini sui. et sic de alijs subditis. **¶** Tertio notandum quod votum est duplex. scilicet solenne et simplex. Et vtrumque transgressori secundum Thomam se-

cunda scilicet. q. 87. peccat mortaliter. Qui deinde grauius peccat frangendo votum solenne. dist. 27. Si uir. Et votum solenne dicitur quod fit per susceptioem sacri ordinis. uel per professionem expressam uel tacitam factam alicui de religionibus approbatis. Simplex uotum est de non contrahendo uel castitatem seruando. et huiusmodi. Et quanto manifestius est emissum tanto maior penitentia debetur transgressori. Quando de uoto simplici. tunc sciendum secundum Henricum de firmaria quod peccat mortaliter qui post simplex uotum continentie contrahit matrimonium. Tunc quia facit contra preceptum diuinum quo dicitur. Uouete et reddite. Tum quia in foro conscientie apud deum tantum obligat quantum solenne simplex uotum. Ex quo euidenter patet quod per hanc faciunt qui inducunt per simoniam et licentiam aliquas personas post uotum simplex contrahere matrimonium. Qui peccat tripliciter. Primo quod suo consilio impellit aliam uirginem ad peccatum mortale. scilicet transgrediendo uotum: quia qui cumque dat consilium uel auxilium uel fauorem ad aliquid quod est peccatum mortale erit particeps illius peccati. Unde Augustinus super Joannem. Homicida dicitur non quod gladio armatus uel ferro cinctus ad hominem uenit. sed quod malum uerbum seminauit. Non ergo tenentur putare homicidam quando proximo tuo mala persuades. Secundo quod personam illam maximo periculo exponit cum secundum certiore opinionem nunquam possit petere debitum sine peccato unde licet petere non debeat. reddere tamen tenetur. Tertio quod christum spiritum illius uirginis grauerit offendit. qui dat consilium uel auxilium talibus ad contrahendum matrimonium. Hoc patet. quia tales uirgines post uotum continentie spernunt christum. quem primitus pre omnibus uiris sibi elegerunt. Quod non est modica irreuerentia ipsi christo quod pro eo elegit unum alium spiritum quam

Votum solenne.

Votum simplex.

est minus pulcher. minus bonus minus
dulcis. minus diues. et sic de alijs. Frē
ppter voluptates breuē suemiserē carnis
derelinquit dulcedines celestis gaudij. et
ipm deū q̄ est d̄s totius solatiois et om̄is
dulcedinis. Insuper ppter societates talis
mortalis sp̄s p̄uat se societate b̄tē marie
p̄gis et om̄is sc̄toꝝ et om̄is angeloz vniuer/
salit̄ om̄is electoz ī celo existētū. Insuper
ppter talē sp̄sum d̄anat se cū corpez aia
et associat se ad societate omnium dam/
natorum et omnium demonum qui sūt
ī inferno si sic moritur. Ex pmissione di/
nā q̄nq̄ talis ygo venit ad amaritudinē
vbi q̄suiit carnis delectatōem. Quod forte
hēbit v̄y ira cū dū q̄ eā p̄cuet et multis
afflictionibz affliget. Frē sciēdū q̄ nūq̄
talis scient̄ deberet sibi talē desp̄sare. qz
q̄ recipit p̄sonā alteri? voluntatē ei? tra/
lem p̄ hoc q̄uit offendit. Sicut ille xpm
q̄uit offendit. q̄ ei? sp̄sam sibi assumit
et idō q̄nq̄ sequit̄ hoc malū q̄ nūq̄ be/
ne viuūt nec b̄n habebūt. nec ī corpe nec
ī aīa. nec etiā ī rebz tp̄alibz qz sibi mu/
tuo discordant et diabolice simul viuūt.

¶ Quarto q̄rit v̄t v̄ouēs tene
atur statim votū adimplere. Respōdeo
fm̄ Guil. Si votū ē absolutū. tenet sta/
tīm cū p̄t adimplere. nisi i v̄ouēdo aliud
habuerit ī mente. sc̄z q̄ sup illā d̄icē v̄l/
lū terminū voluit adimplere. et tunc po/
terit vsq̄ ad illū terminū p̄fixum licite ex/
pectare. s̄ non v̄ltra. Et d̄: Deute. xxij
Cum votū v̄oueris d̄no dō tuo nō tar/
dabis illd̄ reddere. qz req̄ret illud d̄ns
d̄s tu? et si moratus fueris. reputabit̄ t̄i
bi in peccatū. Hoc heu illi nō aduertūt
qui votū suū qd̄ deo vel b̄tē Marię p̄gi
ni vel sancti ei? v̄ouerunt vsq̄ ad decem
vel ad viginti annos p̄trahunt. et sup il/
los ira dei quandoq̄ etiā ī p̄senti v̄ita
deseuit. **¶ Exemplū** legi q̄ fuit q̄dam
hō litterat? multoz vitioz fuus. q̄ cuz a
q̄dam p̄ore ammonit? fuisset frequēter
v̄t seculo renūciaret et v̄itā suā emēdaret
et cū frequēter se hoc facere p̄misisset et p̄/
missum nō adimpleret. incepit subito grā
uiter īfirmari. Qui cū misisset p̄ p̄ore et
venies ad eū admoneret eū vt p̄missum
adimpleret subito clamare cepit: O pat̄
ora p̄ me qz duovisi veniūt ad deuorā/
dū me. Qui oꝝonibz ei? liberat? nō cura
uit p̄missum adimplere. Et mox itez cla/
mare cepit. ecce ignis occupat me ad de/
uorandū. et itez petit orare p̄ se. Et ig/
nis per oꝝoem euauit. et sic itez libera/
tus ē. et p̄missum adhuc adimplere con/
tempnit quasi desperando: ad dei iudij
cū raptus audiuit p̄ferre sententiaz cō/
tra se de malis suis. et a raptu itez sub/
ito rediens retulit corā oibz v̄isaz audī
ta. et q̄ ab eo esset p̄asa oīs spes salutis
Et addidit. Ecce adsunt duo demōes
portātes vnam maximam sartaginē
vt frigar in ea in eternū. Et tūc clamare
cepit. Ve. ve mihi: quia votū meū non
adimpleuit de d̄o et de salute aīe mee ni/
hil curauit. Idō sententia ire dei plata ē
p̄tra me. Qui cū hec diceret vna gutta
d̄ sartaginē cecidit sup manum ei? q̄ vsq̄
ad ossa oibz videntibz eū deuorauit. Et
īpe tūc ait. Nunc credite. ecce me demo/
nes ī sartaginē p̄iciunt. et hec dicēs: ex/
pirauit infelicis. **¶ Quinto** q̄rit de vo/
tis q̄ fiunt ī angustijs: an obligēt. R̄n/
deo fm̄ Guil. mulieres ī partu v̄ouētes
v̄l quicūq̄ alij ī angustia p̄stituti si ha/
beant deliberataz int̄tōem obligādi se
obligati sūt. **Sec?** ē subitoz indeliberate
¶ Sexto vidēdū ē q̄ possint v̄oue/
re: et qui non. Circa qd̄ queritur s̄ v̄t
pueri possint v̄ouere s̄ R̄n̄ deo sc̄dm̄ be/
atū Thomam sc̄da sc̄de. q. 88. Pueri
ante annos pubertatis duplici rōne vo/
uere non possunt. Primo quia vt ī plu/
ribus patiunt rōnis defectū. hoc tamē
contingit ī aliquibz accelerari. **Secdo**
quia sunt ī potestate parētum v̄l tuto/
rū qui sunt eis loco parētum: et idō eoz
vota nō habēt effectum. Ille aut̄ fili/
us qui venit ad annos pubertatis est q̄
dē sue potestatis quantum ad ea q̄ p̄ti

.90.

enear
Hatin
dipleze

.ex?

p. 90

p.

p. 90

p. 90

nent ad suā psonā: puta q̄ p̄votū obli-
 get se i religionē: v̄l q̄ matrimoniu tra-
 hat. Et idem est de filia que est i domo
 patris. ¶ **Utrū religiosus possit voue-
 re:** Respondeo fm̄ beatum Thomam
 vbi supra. Cum nullum tempus exce-
 ptum sit in quo prelat⁹ non possit sub-
 ditū circa aliquid occupare: ideo nulluz
 votū religiosi firmū est sine p̄sensu prela-
 ti. q̄ non est sue potestatis. ¶ **Uñ z scōm
 Raymūdū.** Si vouerit non debet exe-
 qui sine licentia p̄lati: ne forte sup̄ h̄ alij
 scandalizarent si eoz cōsuetudines volu-
 erit excedere: v̄l ne detur occasio euagā-
 di. ¶ **Item querit̄ vtrum p̄lat⁹ possit ab-
 soluere religiosos a votis factis ante in-
 gressum.** Respondeo fm̄ Thomam et
 Ray. Ipa religio in ip̄o p̄mo ingressu
 soluit huiusmodi vota. Addit tñ beatus
 Thomas in quodlibeto q̄ cū obedien-
 tia sit maximū votoz p̄ om̄i voto suffici-
 entissime recōpensat. Et q̄ ingrediens
 religionē nihil ibi p̄t retinere p̄rievolū-
 tatis. nullū q̄votum p̄ria voluntate fa-
 ctū retinere oportet. Sed statim illud
 debet ostendere patri monasterij z se ei⁹
 subijcere volūtati. ¶ **¶ Septimo
 queritur vtrū alter coniugatoz possit se
 obligare voto ingredi religioez sine alio**
 Respondeo si non interuenit copula car-
 nalis: potest alter vouere z ingredi reli-
 gionem inuito alio. Sed postq̄z inue-
 nit carnalis copula: tunc vnus sine p̄sen-
 su alterius non p̄t. ¶ **Item querit̄ vtrū vxor
 vouere possit.** Respondeo q̄ non sine cō-
 sensu viri: maxime in his votis q̄ sine scā-
 daloviri p̄fici nō p̄nt. Tamen si vxores
 emiserunt votū abstinentie peregrinatōis
 v̄l cōtinentie: v̄l etiā d̄ mane surgendo:
 vel q̄d cūq̄ aliud nō debet autoritate
 sua contrauentre. sed viri p̄nt irritare ta-
 lia vota etiam si ante matrimoniu tra-
 ctum emiserant talia vota. sc̄z ieiunādo:
 peregrinando. mane surgēdo. z m̄lier re-
 netur in hoc sequi v̄l z ei p̄sentire. Sci-
 endū tñ q̄ vir sola illa vota reuocare p̄t:

que ip̄a implere non p̄t sine scādalo sp̄s
 us viri: sicut ieiunare: peregrinare: mane
 surgere: z ire ad matutinas: et h̄mōi.
 Alia vero vota non: vt si vouerit q̄ da-
 ret aliquid de p̄rio vbi est consuetudo
 q̄ mulier habet p̄t bona parafernalia v̄l
 si vouerit oīoem aliquā z h̄mōi. ¶ **Item q̄
 ritur vtrū in votis cōficiendis vel dimittē-
 tendis vxor z vir ad paria iudicent** Re-
 spondeo fm̄ Raymūdū. q̄ntū ad vo-
 tum continentie fm̄ oēs doctores vir et
 mulier ad paria iudicant. In voto autē
 abstinentie dicunt quidam q̄ cū vir sit ca-
 put mulieris: p̄t tale votuz facere inuita
 vxore. Q̄d tñ intelligendū est fm̄ Hu-
 gonem nisi per tale votū fieret p̄iudiciuz
 vxori de debito reddendo q̄d p̄ iura vi-
 detur satis p̄habile. In voto autē peregrin-
 natōis dicendū q̄ neut⁹ coniugum p̄t alio
 inuito h̄ facē. Fallit tñ hoc in voto hie-
 rosolymitano: quia in fauore terre sc̄te z
 fidei xp̄iane p̄ vir sine consensu vxor⁹ fa-
 cere hoc votū z implere. Vxor tamē vt
 consentiat est attent⁹ monenda. Inno-
 centi⁹ dicit q̄ p̄ter votū vltamarinum
 neuter coniugū peregrinari p̄t sine p̄sen-
 su alterius. imo si aliqui cōsenserit p̄t re-
 uocare licet peccet. hec Innocenti⁹. ¶ **Et
 nota exemplū terribile de illis q̄ non p̄
 soluunt vota sua h̄ suscipiunt dispensati-
 onem false z sine causa.** Legit̄ q̄ in d̄o
 celi traiectensi erat quidam rustic⁹ vsu-
 rari⁹ qui tpe p̄dicatōis sancte cruc⁹ cru-
 cem accepit: z postea crucem z votum re-
 demit quinqz libris z circumuenit dolo
 dispensatorem cum posset dedisse. xl. li-
 bras. Iste sedebat quadam die in ta-
 berna dicens alijs qui vota sua p̄solue-
 runt. Vos stolidi transibitis mare sup̄
 periculo vite vestre z expenditis sub am-
 vestram: ego autē redemi quinqz libris
 votum meum. Et cum domi maneam
 similem mercedem vobis habeo. Et sic
 iactabat se de dolo z fraude sua. Nocte
 autē quadam cum iaceret cum vxore sua
 audiuit in molendino suo quod erat do-

.90.

v̄l ē r̄p̄
mulieris

i fauore
terre sc̄te
p̄t.

.97.

calliditate deusctos tenebat. Scdo: qz naturā hūanā v̄este immortalitatē iduit cū imortalē ipassibilē resurrexit. Tertio qz timorē mortis abstulit qñ p̄ suam resurrectionem de eterna beatitudine nos assecuravit: cum certum sit q̄ mēbra seq̄ debeant v̄bi caput suum p̄cessit. Unde Gregorius ī homelia pascale. Fili⁹ dei factus homo apparuit in carne: mortē dignatus est ex voluntate: resurrexit ex potestate: et ostendit exemplo qd̄ nob̄ promisit ī p̄m̄io. Si igit̄ membra nostri redemptoris sumus: presumamus in nob̄is q̄ iam gestū constat in capite. Tertio ne videamur iudaizāē diem sabbati more iudeorum observando. Quia s̄m̄ Hosti. In sabbat⁹ maxime operari debemus ne iudaizāē videamur. Quarto p̄p̄ dignitatē diei dñice. **¶ Sciendū** q̄ duodecim dignitates diei dñice inveniunt in scriptura. Prima qz illa die celum et terram et angelos deus creavit. Scda eadē die stetit arca noe post diluviū sup̄ montes armenie. Tertia qz eadē die eripuit dñs p̄p̄m suū de egypto ī mānū forti: et brachio excelso. Quarta quia eadem die pluebat primit̄ māna decelo in escam filiorum israel. ad huc ip̄s existētib⁹ ī deserto. Quinta qz eadē die xp̄s nat⁹ ē d̄ maria virgine. Sexta eadē die xp̄s baptisatus ē a Joāne. Septima eadē die conuertit aquam in vinum in nuptiis: quod fuit initium signorum q̄ fecit ī conspectu discipulorū. Octava eadē die faciavit quinqz milia hoīm d̄ quinqz panibus et duob⁹ piscibus. Nona quia eadē die honorificat⁹ ē domin⁹ cum palmis. scz die palmarū. Decima quia eadē die resurrexit a mortuis. Undecima qz eadē die misit spiritum sanctum apostolis. Duodecima qz eadē die erit dies iudicij vt̄ plures optinantur. sed tamen certitudinalit̄ nemo scit nisi solus d̄s. Ergo honorifice honorare et celebrare debemus hanc diē. si non sit eadē in numero: s̄tū eadē in sp̄e

intelligere debem⁹ vt̄ p̄z quilibet intuet̄. Unde de iure canonico constat diem dñicū inf̄ summas et p̄cipuas festiuitates contineri. s̄ dicit̄ Exodi. xx. Memeto vt̄ diē sabbati sanctifices: id ē summo studio illam diē honores: nihil salūz opis corporal̄i eo faciēdo quod possit ī pedire quietē mēt̄is in d̄o. ¶ Pro q̄ sciendum q̄ illud præceptū contingit octo modis transgredi. Primo modo manualiter operando: quod prohibitus est a deo. Unde Exodi dicitur. xx. Non facies ī eo omne opus. Ex quo patet q̄ sabbatum violat: mortalit̄ peccat. excusat̄ tamē quis a mortali peccato in quattuor casibus. Primo p̄p̄ laboris v̄l operis modicitatē: puta si labor tā modicus sit q̄ q̄erē mēt̄is īpediē n̄ possit ī d̄o: qz solus ille labor q̄ turbat q̄erē animi et sp̄us libertatē causat mortale p̄ccm̄. Scdo p̄pter laboris necessitatē: q̄ tāta d̄z eēt laboris opis sine rei piculo p̄ueniri v̄l differri nō possit sicut cōtingit ī messib⁹ p̄p̄ iursum hostiū. Vel et̄ s̄m̄ Buil. Si t̄ cētib⁹ segetibus ī agro aut fenos̄i prat̄: imineat tēpestas possunt īde remoueri. Itē non vidētur peccāē mortalit̄ p̄ necerz carnifices q̄ p̄parant victualia vt̄ sequenti die v̄dant: si sp̄us non poterāt cōmode p̄parare aut p̄parata sua ē. Et sic contingit ī vindemijs p̄p̄ frigus et in captura allecum q̄ solum sit tēpore dect̄ minato. ī talib⁹ em̄ excusat necessitas q̄ legē non habz: vt̄ patet extra de consue. Tertio p̄p̄ cordis pietatē: quia bene licet p̄p̄ deus arare et agrum paup̄is seminaē. Vel adducē religiosi ligna et alīs miserabilibus p̄sonis. Quarto p̄pter publicam vtilitatē puta laborāē p̄p̄ te v̄l pro via siue ecclesia repanda. Scie dum tamē q̄ Wilhelmus dicit q̄ non credit q̄ diebus dñicis aut maioribus festiuitatibus liceat huiusmōdi laborēs fieri. In minoribus autem festis sicut ī fra octauas pasche et p̄checostes et similib⁹ credo q̄ liceat sequi consuetudinē regio-

excusatur
i quatuor
casibus

2.

3.

4.

nis Ad hoc autem quod tales labores licite fi-
ant oportet quod non fiant usque ad ultimam
fatigationem. vel propter hoc non dimittatur
missa et homini divina. et quod talia non faciat
propter affectum carnalem: et spe remunera-
tionis: sed propter deum et quod pauperum illo-
rum exigere videatur. ¶ **S**ecundo transgredi-
tur hoc preceptum frequentando placita se-
cularia: ut exercendo actum iudicarium.
Est ei iure statutum ut illo die strepidus iu-
dicarius conquiescat. Posset tamen illo
die ut dicitur Wilhelmus in glo. pro pace tra-
ctari vel pro pace firmanda iuramentum
licite prestari. Item quando causa esset debili-
um vel miserabilium personarum ita quod alio
die non posset expediri: tunc quando licite
posset fieri. Et nota quod isti multi re-
prensibiles sunt qui classificationes suas in
loco sacro. scilicet in cimiterio vel ambitu
expediunt. et hoc patet ex eo. quia secundum
Regium et Hostium. cimiterium gaudet eadem
immunitate quam habet ecclesia. ergo sicut il-
licitum esset in ecclesia talia placita et ta-
les locutiones exercere. sic in cimiterio illi-
citurum est talia fieri. ¶ **T**ertio
mercatorum intendendo. Unde queritur
quid de euntibus ad mercata que sunt in
festis. Respondeo secundum Wilhelmum Si quis
hoc faciat non consuetudinarie: sed pro sua ne-
cessitate antea audiuit divina: non cre-
do quod peccet mortaliter. Secus si consue-
tudinarie seu lucrandi cupiditate: et ma-
xime se abstrahendo a divinis. Aut etiam
si homini mercata prohibita sunt a prelati-
liis loci seu forsan excommunicata. Mer-
cata tamen que ex quadam necessitate sunt de
victualibus et necessariis ad diem aliquam: non
credo illicita esse: dum tamen propter hoc se non subtra-
hant a divinis officiis. Hec non attendunt
isti instigatores qui in dedicationibus vel in aliis
festiuitatibus summo mane suavenalia ex-
ponunt: et totum divinum officium negligunt.
nec illa die missam vel sermonem audiunt. et in
hoc graviter delinquant. An signum huiusmodi in tpe
pasche prohibet communicatio omnibus talibus qui
mercata sua diebus festiuis exercent: et co-

municatio non prohibetur nisi pro peccato mortali.
¶ **Q**uarti qui vecturam in diebus domini
exercunt. Ad intelligentiam homini queritur
quod debent dominis vecturam bladorum
affert in diebus festiuis. Respondeo secundum
Bul. non excusant nisi aliquam necessitatem ad hoc
eos compellat. et ideo tales domini qui eis dant
occasionem vel iubent eos talibus diebus exer-
cere vecturam: participes sunt illorum peccatorum.
Sed vectores mercium et alimencorum aut perso-
narum ad loca remota (cum alias non possint sine
gravi incommodo) credo excusari. Et si se
deviatoribus et cursoribus tamen bonum est talibus
ut antea missam audiant maxime in die-
bus festiuis. Hec non isti rustici non atten-
dunt quod quando ad quatuor vel ad quinque mi-
liaria veniunt nunquam missam vel sermonem
isto die audiunt: et credunt se celebrare eis
hoc licere. quod tamen est falsum. ¶ **Q**uinti sunt
mechanici sicut ferratores equorum: minu-
tores hominum: curifices: et sic de alijs de quibus
dicitur Bul. Si in festis hoc faciunt: pro-
prie propter necessitatem eorum quibus
serviunt credo quod possint excusari. Sed
si propter cupiditatem lucri hoc faciunt: sicut
illi qui de talibus requirunt eos excusant si
alias non poterant sibi commode providere:
aliter non excusant. ¶ **S**exti qui faciunt
serta in diebus festiuis: queritur utrum
peccent mortaliter. Respondeo non credo tales
esse excusabiles propter periculum quod de facili
potest contingere ex abusu homini. quia sunt excusa-
menta vanitatis et lascivie: violatur autem
observantia diei sacre in operando talia
serta. Posset tamen esse labor tam mo-
dicus: et sine precio: nec ad lasciviam intem-
perantiam: sed moderatam recreationem quod
non esset peccatum aut saltem non mortale et hec
sententia est Bul. ¶ **S**eptimi
qui in vigiliis festiuitatum et sabbatis de
nocte nimis diu laborant. Unde queritur
quando debeamus festum incipere
Respondeo quantum ad feriacionem a
vespera in vesperam. Et intellige vespe-
ram: id est sero: cum festorum initium et finis
iuxta eorum qualitatem et regionum con-

pro pace
firmata
in amorem
pro pace

de mercat
c. 19.

suetudines seruari debeant. et sic magni-
 tudo ipsorum exigit prius incipere tardius
 terminari. extra eo. quoniam. Ergo hic
 reprehenditur error quorundam hominum sim-
 plicium: qui non reputant peccatum
 esse sabbatis diebus de nocte diu labo-
 rare et secunda feria de mane laborare pec-
 catum reputant: quod tamen non est ve-
 rum. **S** Sciendum tamen quod illi
 qui laborant in diebus festiuis et non cu-
 rant preceptum dei et ecclesie tales triplici-
 ter puniuntur quandoque a deo. Primo
 in temporalibus: quia tales ex hoc non
 ditantur: quia quicquid lucrant in tem-
 poralibus: hoc perdunt in spiritualibus que
 sunt bona anime. Insuper quandoque in-
 fortunium ex permissione diuina habe-
 bunt in temporalibus. scilicet quod captiuantur
 vel a raptoribus spoliantur: vel equi eo-
 rum leduntur vel moriuntur: vel domus
 eorum igne comburuntur: vel talia infor-
 tunia talibus accidunt quod sic de paupe-
 rantur. Secundo puniuntur in corpo-
 re. ut scilicet quando tales infirmantur per men-
 sem: vel quandoque cadunt et frangunt cru-
 ray lumborum: et sic de alijs: et tunc oportet
 eos festiuare cum merito deberet labora-
 re: quia antea laborauerunt cum festiuare de-
 buerunt. quod secundum Salomonem. Per quod homo
 peccat: per hoc et punitur. Tertio puniuntur
 in anima quod maximum est: quia quotiens festiuum sol-
 uunt: totiens mortaliter peccant et animas per-
 priam occidunt. Exodi. xxxi. Qui pollue-
 rit sabbatum: morte moriatur. Sed quod festiuum
 in illis: deus prosperitate concedit in corpore et in
 anima. **E**xemplum habemus de duobus suto-
 ribus: vnus illorum habuit multos pu-
 eros cum vxore sua. et non neglexit quando om-
 ni die libenter audiret missam. et in om-
 nibus sibi prospere successit. Et alius nul-
 lum puerum habuit sed solam mulierem
 et quotidie laborauit tam in diebus fe-
 stiuis quam etiam in sacris noctibus et raro
 missam audiuit: et tamen semper in pau-
 pertate vixit: qui questu semel ab alio
 suto re vnde sibi ista bona puenirent quod

cum filiis et vxore semper satis haberet et
 ipse plus laboraret et se egeret. Qui rursus
 dicit. Cras ibis mecum et ego tibi ostendam
 vbi talia reperiam. Hanc factum duxit eum
 secum ad ecclesiam. et finita missa dixit ei: va-
 das modo ad laborem tuum. Sequenti vero
 die iterum de mane venit ad domum eius
 et duxit eum iterum secum ad ecclesiam. et finita
 missa iussit eum redire ad domum et labora-
 re artificium suum. Tertia die de mane ve-
 nit iterum ad domum eius volens eum duce-
 re secum ad ecclesiam. Tunc ille dixit. **B**a-
 rissime si velle ire ad ecclesiam ego per me bene
 scirem viam. ego desiderabam a te ut me
 duceres ad locum vbi tu thesaurum inuenis-
 sti. Tunc ille dixit. Alium locum non habeo
 vbi thesaurum corporis et premium vite et ne
 reqro nisi ecclesiam. Nonne audiisti dictum
 christi in euangelio. Primum querite regnum
 dei et hec omnia adiucent vobis. scilicet quod ad
 necessitatem corporis et anime pertinet. Tunc
 ille per punctus et a modo christo factus deuotus:
 postmodum missam libenter audiuit.
 et tunc sibi prospere in omnibus successit: sic
 tu fac similiter et erit tibi gloria eterna.
S Sciendum quod qui violant festiuitatem
 dei dominice peccant in patrem et filium
 et spiritum sanctum. In patrem: cuius poten-
 tia mundum creauit. In filium: cuius sapientia
 mundum redemit. In spiritum sanctum qui ta-
 li die in mundum missus est. et per consequens
 tales ingrati sunt suo creatori: redemptori
 et consolatori. Ergo tales transgressores
 grauiter a deo puniuntur. **V**n legimus Num-
 meri. xv. Factum est cum essent filii israel in
 solitudine et inuenissent hominem colligentem
 ligna in die sabbati: obtulerunt eum
 moysi et aaron et vniuersam multitudinem:
 Qui recluserunt eum in carcerem nescientes
 quod super eo facerent. Dixitque dominus ad moy-
 sen: morte moriatur homo iste: obruat eum la-
 pidibus omnis turba extra castra. Eum eduxerunt
 eum foras obruerunt eum lapidibus et
 mortuus est sicut preceperat dominus. **H**
Octauus qui in diebus festiuis peccat.
 contra quos dicit Exo. xx. Memeto ut die

Sabbati sanctifices. i. summo studio illā honores p̄cipue mortalia p̄ccā caueas nihil i eo opando facinoris vl' cōmittendo. Et mīto mai' ē p̄ccm cōmittere i tali sc̄to die q̄ i alio. Vñ narrat Greg' .i. li. dialo. q̄ q̄dā legitima a suo viro i sabbato d̄ nocte cognita cū dñica die se p̄cessioni iūgeret: a diabolo arripiebatur multū vexabat ab eo Et si h̄ fit i legitimis p̄sonis: q̄nta pena cubitus illegitimi p̄lectēd' erit Et notādū q̄ isti st̄ valde fatui z pueri q̄ in tpe sc̄to non sc̄tēvolunt viuere. qz sicut loco sc̄to inferēd' est honor: sic tpe sc̄to. Vñ si q̄s in oīb' festis araret z foderet: ipe valde malus reputaret. **Q**uō q̄ non multo amplius peccant q̄ dieb' dñicis fornicant. Liti' em̄ posset cedi q̄ aliq̄s in oīb' festiuitatib' araret vl' foderet q̄ q̄ semel i die dominico fornicaret. Sciēdū tñ q̄ duo st̄ p̄ccā q̄ maxime frequētant dieb' dñicis z festiuis. scz ebrietas z chorea.

De chorea. 3

Chorea est valde graue peccatū: quod patet primo ex vindicta: vt habetur Exo. xxxi. c. vbi legit: q̄ cum descendisset moyses de monte synai z appropinquasset ad castra filiorum israel: vidit vitulum z choreas: iratusq̄ valde proiecit tabulas de manu: z cōfregit eas ad radicem montis. Deinde assumptis secum filijs leui interfecit xxij. milia hominū. Ex h̄ at q̄ moyses mansuetissimus hominum (qui erant in terra) adeo iratus fuit: z tantā vindictam sumpsit de hoc q̄ dei honorem vitulo impenderant z choreas duxerāt: satis p̄t esse manifestū q̄ magnū peccatū sit choreas ducere: p̄pter quod peccatū deus permisit tantā plagam in populū suū. Item in nouo testamento legitur z habetur Mar. i. 4. q̄ saltatrix amputari fecit caput iohannis baptiste: quem x̄ps per se cōmendabat dicens Matth. xi. Internatos muliez nō surrexit maior iohanne baptista. In hoc enim p̄re

figuratū est quantā potestātē habent erūt saltatrices ad separandū eos in q̄bus est gr̄a dei qui p̄ iohannē designatur a capite suo scz x̄po **S**c̄m p̄ q̄d potest ostēdi q̄ malū est choreas ducere est multitudo peccatorū q̄ committit et que zmittunt p̄sone que choreas ducūt qz quasi oīa p̄ccā mortalia ibi zcurrūt. Primo zmittitur peccatū supbie. quod est inītiū om̄is peccati Vñ Isid. de sū: bono. Supbia est inītiū om̄is peccati z om̄iū criminū. vñ Augustin' in ep̄la Quem supbum videris: filiū esse diaboli nō dubites Existo patet cui' filij sint qui ex supbia choreas ducūt. Item ibi zmittitur luxuria. quia tales chorizontes plurimorū corda videntū ad luxuriam accendūt. Itē cōmittit ibi inuidia qz quādo aliqui ibi habent meliora ornamenta. vel si vna p̄sona plus honorat q̄ alia: ceteri sibi inuidēt Itē auaricia quia talia ornamenta nō habentes sepe ztra deū affectāt. Item cōmittunt ibi iudicia z suspitiōes ztra dictū christi q̄ dicit Luce. vi. Nolite iudicare vt nō iudicabimini. Tertio q̄ ducūt choreas faciūt quodāmodo ztra om̄ia sacramēta ecclesie. Primo ztra baptismū. qz frangunt pactū quod inierāt cū x̄po in baptismo qñ patrinus eoz dixit. abrenūcio diabolo z om̄ibus pompis eius Pompa em̄ siue p̄cessionē diaboli intrāt cum choream intrāt. Vñ patrinus eoz p̄nt tēmere de p̄fessione eoz si illi rei inueniantur apud deū: si nō admonuerūt eos diligēter ne choreas intrarent. Processio diaboli est chorea. Signū autē hui' est hoc q̄ tendit ad sinistrā. Tñ legit Proverbioz. iij. Vias que a dextris st̄ nouit dominus. p̄erse em̄ sunt a sinistris Item faciūt cōtra sacramētū zfirmatōis in quo in fronte signū crucis susceperūt tanq̄ empti passione x̄pi. In choreis vero signo christi abiecto signū diaboli p̄ eo in capite ponūt: q̄d est supbia q̄d nō p̄t fieri absq̄ magna contumelia

christi. Tertio faciunt extra sacramentum penitentie per quam deo reconciliati erant in qua dragesima domini pacem illam frangunt et in exercitum diaboli vadunt. Quarto faciunt contra sacramentum matrimonii. quia sepius quis concupiscit uxorem alterius. Et sic conuerso mulieres concupiscunt maritos aliarum mulierum. quod est contra preceptum nonum ubi dicitur. Non concupisces uxorem proximi tui. Quintum est quod nullo sancto vel sancte deferunt honorem qui choreas ducunt immo omnibus contumeliam faciunt. Sicut enim contumeliam facit alicui sancto qui peccat in loco ei dedicato: sic qui peccat in tempore ei dedicato. Unde cum in nullo festo timeant choreas ducere: nullo sancto contumeliam facere. Ergo nullum habebunt sanctum qui pro eis intercedat: qui omnibus sanctis tam beate marie tam apostolis et ceteris sanctis contumeliam et irreuerentiam fecerunt in eorum festiuitatibus chorizando. Item cum prohibitus sit labor manualis in diebus dominicis et festiuitatibus sanctorum etiam iste labor qui esset ad honorem dei et ad utilitatem proxima vel proximi: nunquid concessus est chorizantibus talis labor qui fit in contumeliam dei et sanctorum et in damnationem proximi. Irritum videtur esse qui petit requiem eternam per ducentibus choreas: qui absque penitentia decesserunt cum labore chorizando in vita sua quieti mentis et corporis prelegerunt: qui in diebus festiuis quiescere noluerunt. Ergo eternam inquietudinem et laborem sibi in chorizando acquisierunt. Unde psalmus. Laborabunt in eternum et uiuent adhuc in finem. Unde Hieronimus. Seruietis dijs alienis supple in presenti: qui non dabunt uobis requiem in futuro. Unde legitur in libro de donis. quod quidam iuuenis bonus et deuotus raptus ab angelo ductus est ad uidentium penas malorum qui inter ceteras penas uidit circulum ferreum stipatum acutissimis clauis in quibus chorizabant plures homines utriusque sexus calcando de uno clauo in alium. Et desuper uidit pluuem ignem cum sulphure mixtum super quibus requieuit

Respondit angelus. Tales sunt chorizantes et impudice saltantes: et pedes suos cum calceamentis ad hoc ornantes. ergo modo habebunt istum circulum cum clauis acutissimis stipatum. Item quia per ornatum corporis plures ad malas concupiscentias concitauerunt. Ergo modo secundum dictum prophete psalmus. x. pluet super peccatores laqueos etc. Item Quintum est quod tales chorizantes rursus crucifigunt filium dei quantum in eis est. Et aut hoc plene possitis intelligere choream volo uobis declarare et exponere. et ex isto potestis intelligere quantum malum sit chorizare. notate ergo diligenter artem bene chorizandi. Primo si uultis bene chorizare et recte hoppelare et diabolo in hoc multum placere et periculum anime incurrere: tunc debetis primo alte saltare: hoc est quod debetis pedes alte de terra leuare: hoc ideo secundum glossam. uobis dico ut eo profundi ad infernum cadere et saltare possitis. quia secundum Augustinum. quilibet saltus qui fit in chorea est saltus ad profundum inferni. ideo quanto alti in chorea saltaueritis tanto profundi ad infernum cadetis. Ergo saltate et alte saltate ut in chorea inferni super ignitos carbones possitis etiam saltare et chorizare. Et est magna stulticia sic saltare sicut hircus: vel etiam si uideres animal bestiale. scilicet equum vel uaccam sic saltare tunc diceretis quod esset animal fatuum. Tu es homo rationalis et assimilas te hircus vel alij animali irrationali: contra dictum prophete qui dicit. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. Ergo si non uultis ad infernum profunde cadere sed ad celum sursum ascendere: fugite choream et caueatis uobis ab illa. et hoc est meum consilium. quia multum melius est cum deo et omnibus sanctis in celo regnare quam in inferno cum demonibus et danatis esse. Unde secundum quod fit in chorea est quod brachia late expandunt ut choream latam faciunt. Et ideo secundum glossam. ut iesus christo magnam irreuerentiam possint facere et irrisionem siue etiam preceptum. Et talis expansio brachiorum fecit expansionem christi in cruce: qui sic fuit tractus et expansus quod omnia ossa

puellā audiebant ī aere clamantem. z post modicū īteruallum cecidit mortua
Quoniam nimis horribil' ad vidēdū.

Quoniam qđ sit ī chorea ē qđ pulchre se ornant. scz caput cū coronis z capucijs z pep'l. corp' cū īdumēt' varijs. veniē cū cingul' argēteis. Et hoc fecit qđ iō fieri d'z a chorizantib' vt eo difformiores z nigriores z diabolo similiores ī īferno fieri possint. nā qnto pl' se nunc ornāt varijs vestimēt' z diuersis vestib' z colorib'. tāto optet eos h'ē ī īferno mag' diuersas z varias penas z multiplicia tormēta. qz qlibet tunica supflua. z qlibet color vari' specialē penā habebit. Qz aliā penā habebit color rube'. aliā color flauius. z sic d' alijs. Et sic scđm diuersitatē color' ī vestibus augmētabit' pena dānatorū. Et iō diuersimode chorizantes se ornāt vt ch'ō maiorē zrumeliā īferāt nam sic ch'ō coronat' ē corona spinea.

Sic ī signum huius chorizantes derisorie ornāt capita sua cū fr̄is d' florib' z cum mīr' z p'plis ergo dolorem ch'risti quē habuit ī capite suo cū coronat' fuit cū corona spinea memorare debes cum caput tuū sic supbe ornas. **Q**z te vestes nimis lōgas habētes z caudas ī terra z post se trahētes designant albā vestem z fatuā quā herodes ch'ō īduit cū cum cū exercitu suo spreuit. z ecōuerso ad pylatum misit. que vest' fuit lōgior q' ch'ō ī p'sona. Et qñ sic p'cedere debebat sup eandēz vestē calcabat z sic ad terrā cadebat. qz man' fuerūt sibi ad dorsum ligate q' nō poterant longitudinē vest' ante se tollere. Talia memorare dñt q' lōgas vestes hñt. Itē cingul' argente' signat funē cum quo ch'ō erat ligatus z sic ad patibulū cruc' duct'. Talia memoranda essent chorizantibus cum se ad choream ornant. Et exemplum de hac materia habetur ī fra. xij. l.

De Ebrietate.

Ebrietas ē scđm p'ccm qđ maxime exercet dieb' festiuis. Unde

sciendum qđ ebrietas est mater oīm vitiorum. sicut sobrietas est mat' oīm virtū vt d' Origines omel. 37. Unde Ambrosi' ī li. d' aīa. Ebriosus z fundit naturam. amittit grām. pdit gl'iam. incurrit damnatōem eternā. Itē ebrietas facit de hoīe bestia. de robusto īfirmuz. z de prudente īsanum. Et hoc p'z p' exēpluz **Q** Legit' de quodā ebrioso q' cum venisset d' taberna ebriosus occurrit ei pater suus arguēs eum. quē cum crederet aduersariū suū extracto gladio occidit eū z cum de nocte occurreret ei mater p'ria z eum ī creparet idez de ea fecit. Et capt' est z tent' ī carcere. De mane aut' obstupuit se talia fecisse.

De festiuitatib' sanctorū q' sint celebrāde

Querit festa sanctorū q' sint celebranda. **Q** Pro q' scie dū q' quattuor sūt que pertinet ad obseruantiam solennitatum. Unde Exod. 20. Sex dies operaberis z facies oīa opa tua. septimo aut' die sabbm dñi dei tui est. non facies in eo oīe op' Unde d' Genesis. Requieuit dñs die septimo ab omni ope qđ patrarat Et merito cum sex dies corpori tuo seruisti. dignum z iustum est. vt septimū diem deo des z in salutem aīe tue expendas. et te ad fruēdum deo prompte exhibeas. Scđm quod debemus fruare in festiuitatibus est qđ debemus peccatorūz on' deponere. Unde Hierē. i7. Nolite pōdera portare die sabbati. In vigilia solennitatis deberet attendere q'libet vtrū aliquod p'ccm haberet ī se. z si haberz p' veram contritōem z p'fessionem deberz illud remouere. Unde Bern'. Ad hoc nobis vigilie proponuntur. vt vigilem' si aliquo peccato vel negligentia dormi uimus vt p'occupem' sanctorū facies in p'fessione. Sz aliq' qui pondera p'ccorū suoz ī festiuis dieb' volunt portare valde puerse faciūt poti' volūt portare on' diaboli graue q' on' ch'ī leue. q' onus

De tertio

christi est leue habetur **Matth. xi.** qd onus diaboli scz peccatum sit graue habetur ex illo psalmo. Sicut onus graue grauate sunt super me. Item tales potius volunt portare quod demergat eos in profundum inferni. qm onus pro quo de eis honor paradisi. Item non sufficeret onera peccatorum deponere nisi homo caueret etiam peccata futura non committere in die festiuo. quauis omni tempore homo debeat a peccatis abstinere tamen principaliter et maxime in die festiuo. et hoc innuitur **Exod. 20.** Memoro ut diem sabbati sanctifices. Hoc est sanctum conserues diligenter in eo a peccato abstinendo. Tertium est qd opera bona et salutaria exercenda sunt diebus festiuis. scz audiendo missas. Unde qui libet fm **Hosti.** tenet die dominica audire missam ex precepto et tota ira qd accipiat benedictionem sacerdotis. ut patet de cose. **distin. i. Missas. et ca.** Omnes fideles. nisi excusetur magna necessitate quod notatur in dicto. **c. Missas** Sed: si diceres remote habeo ire ad ecclesiam. Respondeo quando cum deuotione ad ecclesiam accedis. tunc angelus tecum vadit et omnes gressus tuos dinumerat. et singuli remunerabuntur tibi in retributione iustorum: quia nullum bonum irremuneratum. et nullum malum impunitum. Ergo in via eundo et redeundo ad ecclesiam non est lassandum: sed deuote orandum. Item verbum dei audiendum est in die festiuo. quia est ciuis anime. Unde **Matth. quarto** Non in solo pane uiuit homo. sed in omni serbo qd procedit ore dei. Ergo qui libet homo si commode potest libentius audire uerbum dei in die festiuo ut animam pascat. Unde **Bregio.** Libi mentis est serbum dei Et christus dicit in euangelio ut habetur **Joanis. viij.** Qui ex deo est uerbum dei audit. propterea uos non auditis. quia ex deo non estis. Ergo malum signum est qd aliqui fugiunt sermonem. quia est si-

gnum qd non sunt ex deo. sed a diabolo fm dictum christi Hoc tales non curant qd in cimiterio et foro stant. et sic sermonem negligunt. **R. Et elemosyna** danda est in die festiuo. de his que cum labore tuo acquisisti. Unde **Aug. i. li. de uita christiana** dicit. Illam elemosynam deus approbat que de iustis laboribus ministratur. sicut scriptum est **Honora deum de tuis iustis laboribus.** Et contigit sepius qd parum donum a paupere datum quod doctus plus a deo remuneratur qm donum a diuite. hoc patet in euangelio de paupere uidua que duo era obtulit. de qua christus dixit ad discipulos **Ista paupere uidua plus obtulit qm omnes dites.** quia deus respicit intentionem et affectum plus qm incensum. Unde **Isidorus** dicit summo bono. Quali enim intentione ab unoquoque largitur taliter et apud deum recipitur. Item orationi insistendum est in diebus dominicis et festiuis. Unde **Augustinus** Oratio tua locutio est ad deum Quando legis deus tibi loquitur. quando oras deus tecum loquitur et cum deo loqueris. Ergo multum et deuote orandum est die festiuo. Unde **Augustinus.** Oratio est anime sancte presidium. angelo bono solamen. diabolo supplicium deo gratum obsequium Item in diebus festiuis laudare debemus deum quia obseruatio solennitatum quasi quedam inchoatio est beate uite quam expectamus Unde sicut tibi erit operatio assidua dei laudatio. sic in festis intendere debemus laudi diuine. Unde nihil a deo representat in terris quendam celestis habitacionis statum. sicut alacritas laudantium deum. Unde **Augustinus** in libro confessionum. Vere felix esset qui possit diuine laudi semper insistere. **S. Quartum** est qd quietem cordis nostri debemus offerre cum meditationibus bonis ut possimus dicere cum psal. **Meditatio cordis mei: in conspectu tuo semper** Et hoc debet fieri cum meditatione benefi-

clonū dei. Unde Chrysostomus sup Matth.
Optima beneficiorum custos ē ipa me-
morā hūnciōz. z perpetua cōfessio gra-
tiaz. Unde Bernardus. Dignū est deo
gratias agere sp. qz nunq̄ cessat nobis
hūnciōz. Et memorare debem⁹ si bene-
vsi fuerim⁹ hūnciōz dei tūc deus nobis
mīta meliora z maiora dabit in vita fu-
tura. qz dabit tibi se ipsuz. Un̄ Aug⁹
sup Jo. Deus tibi totū est. si esuris: pa-
nis tibi est. si sitis. aqua tibi ē. si in tene-
bris es. lumen tibi est. si nudus es. im-
mortalitas tibi vestis ē. Idem li. xi. de
ciui. dei. Qd̄ de⁹ p̄parauit diligētib⁹ se
fide nō capīf. spe nō attingīf. charita-
te nō app̄hendīf. desideria z vota trās-
gredīf. adquiri p̄t. estimari nō p̄t.

Festa scōz p̄t sex sunt instituta

Hesta sanctorū q̄re eccl̄a instituit
Et p̄t deo q̄ p̄pter q̄nq̄
Et p̄mo p̄pter honorem diuine
maiestatis. qz deū in sanctis hōramus
qui eos sanctificauit. vt si debitas gr̄az
actiones rep̄dam⁹ de donis z gratiis
quas illis p̄tulit. in hoc q̄ eos suos fili-
os z heredes fecit. Olim deus solūmō
in seipso honorabat. mō aut̄ honorat i
seipso z in suis sc̄is. **S**c̄do p̄pter au-
xilium n̄re infirmitatis. q̄a p̄ nos salutem
h̄re nō possum⁹. qz in peccatis sumus
et peccatores deus nō exaudit Un̄ ps
Iniquitatez si asperi in corde meo zc̄ Er-
go vt p̄ nobis intercedant eos honora-
mus **U** Querit̄ Utrū sancti orent
pro nob. Unde Bernardus Bonauentur⁹ sup 4.
q̄ sancti orant p̄ nob duplici rōne. Pri-
mo p̄pter n̄ram necessitatem. qz indige-
mus p̄ alios releuari. Sc̄do p̄pter dei
volūtatē. qz vult vt mēbra spūalia se
mutuo iuuent. Ipsi enī sciūt dei volun-
tatē. z in oībus eam implent. et nos eo-
rū sumus mēbra. z iō solliciti sūt nos iu-
uare. Tertia rō p̄t addi p̄pter charita-
tem z affectū magnū quē h̄nt ad salutē
n̄ram **U** Trē querit̄ Utrū sanctorū ora-
tiones sp̄ exaudiant. Unde q̄ sic. q̄a

nō orant nisi in his in quib⁹ cognoscūt
deū se velle exaudiri. qz volūtas eoz est
vniformis volūtatē diuine. sic q̄ nunq̄
peccant vel q̄cōs faciūt qd̄ sit i volūta-
tē dei. **X** Ergo errāt illi q̄ hoc fir-
mit̄ credūt et diffinitiuē tenēt q̄ q̄ncun-
q̄ hoc seruitiū vel istud fecerit isti scō vl̄
huic. q̄ h̄ sibi fiat. vel q̄ ab ista infirmi-
tate liberet. qz p̄t eē q̄ de⁹ vult q̄ illā in-
firmitatē debes pati. vel q̄ tibi h̄ nō fi-
at qd̄ petis. qz forte nō esset ad salutem
tuā. et sc̄i nllō mō orāt p̄ te in tali casu.
S̄z spes est habēda ad suffragia scōz.
q̄ tibi h̄ qd̄ postulas ab eis. tibi impe-
trare velint a deo. Et bñ p̄nt tibi impe-
trare si saluti tue p̄derit. vel diuine vo-
lūtatē placuerit. **T**ercio vt spes n̄ra
augmētet. Si enī hoīes mortales q̄n-
dam nob̄ siles sicut sunt subleuati. vt nō
soluz a deo et sc̄is in celo honorent. s̄ in-
tr̄is ab hoīb⁹ venerātur. tūc nos debe-
mus h̄re spem q̄ mediante auxilio dei
possum⁹ etiā mereri q̄libet in statu suo
q̄ hōrabimur in celo a deo. et ab oīb⁹
venerabimur sc̄is et angel⁹ dei. Verbi
gr̄a Si es in statu m̄rimoniali: respice
br̄am Annā. z br̄am Kunigundem et
beatū Henricū. Si in viduitate: tunc
respice br̄am Elizabeth z B̄rigittā. et
sic de alijs. Si es in statu p̄gitat⁹ tunc
respice br̄am Barbarā. z Katherinaz
q̄ oēs passibiles. siles nob̄. mortales fu-
erūt. et tū tātā gl̄az apud deū in cel⁹ me-
ruerūt. Sicut q̄libet n̄m fm suū statuz
p̄t mereri mediante gr̄a dei. z sic multa
bona p̄fert fidelib⁹ scōz cult⁹. Nam iu-
stos letificat cuz audiūt q̄ de⁹ p̄ t̄renis
celestia. p̄ t̄palib⁹ et̄na. his retribuit q̄
sibi seruiūt. Sic econuerso cultus scōz
peccōres p̄fūdīt. Qñ ad scōs p̄panf̄ apt̄
paret q̄ bestijs siles facti sint. z illi ange-
lis. z quāta bona obtinuisent. si vt ipsi
deo seruiuisent **Q**uarto prop̄t debi-
tū vicissitudis. qz gaudēt de salutē n̄ra
z p̄uersione in cel⁹. sic et nos de gloria i-
plorum in t̄ris. Quia magna ingituz

De tertio

christi est leue habetur **M**atth. xi. q
onus diaboli scz peccatum sit graue ha
betur ex illo psalmo. Sicut on⁹ graue
grauate sunt super me. Item tales poti
us volunt portare quod demergat eos
in pfundū inferni. q̄ onus pro quo def
eis hono: paradisi. Item non sufficerz
onera peccatorum deponere nisi homo
caueret etiam peccata futura non comit
tere in die festiuo. quāuis omni tempo
re homo debeat a peccatis abstinere ta
men principaliter z maxime in die festi
uo. z hoc innuitur **Exod. 20.** Memen
to vt diem sabbati sanctifices. Hoc est
sanctū conserues diligenter in eo a pec
cato abstinendo. Tercium est q̄ opera
bonaz salutaria exercenda sunt diebus
festiuis. scz audiēdo missas. Unde qui
libet fm **Hosti.** tenet die dominica au
dire missam ex precepto z totaz ita q̄ ac
cipiat benedictionem sacerdotis. vt pa
tet de cōse. distin. i. **Missas.** z ca. Om
nes fideles. nisi excusetur magna neces
sitate quod notatur in dicto. c. **Missas**
Sed: si diceres remote habeo ire ad ec
clesiam. Respondeo quādo cum deuo
tione ad ecclesiam accedis. tunc angel⁹
tecum vadit z omnes gressus tuos dinu
merat. z singuli remunerabuntur tibi i
retributione iustorum: quia nullum bo
num irremuneratum. et nullum maluz
impunitum. Ergo in via eundo z rede
undo ad ecclesiam non est claffandum:
sed deuote orandum. Item verbuz dei
audiendum est in die festiuo. quia est ci
bus anime. **Uñ** **M**atth. quarto **Nō**
in solo pane uiuit homo. sed in omni s̄/
bo qd̄ pcedit d̄ ore dei. Ergo qui libet
hō si cōmode p̄t libent̄ dz audire verbū
dei in die festiuo vt aiāmpascet. **Uñ**
Bregio. **L**ib̄ ment̄ est ybū dei **E**t chri
stus dicit in euangelio vt habetur **Joā**
nis. viij. Qui ex deo est uerbum dei au
dit. propterea uos non auditis. quia ex
deo non estis. Ergo malum signum est
q̄ aliqui fugiunt sermonem. quia est si

gnum q̄ non sunt ex deo. sed a diabolo
fm dictum christi **H**oc tales nō curant
q̄ i cimiterio z i foro stant. z sic fm onem
negligit. **R** **E**t elemosyna dan
da est in die festiuo. de his que cū labor
re tuo acquisisti. **Uñ** **A**ug⁹. i. li. de uer
ta christiana dr. **I**llā elemosynā d̄s ap
probat que de iustz laboribus ministra
tur. sicut scriptum est **H**onora d̄m de
tuis iustz laboribus. **E**t contigit sepius
q̄ parum donum a paupere datū quā
doqz plus a deo remuneratur q̄ donū
a diuite. hoc patet in euangelio de pau
pere uidua que duo era obtulit. de qua
christus dixit ad discipulos **I**sta paup
uidua plus obtulit q̄ omnes dices. q̄
deus respicit intentionem z affectū p̄
q̄ incensum. **Uñ** **I**sidorus d̄ summo
bono. **Q**uali enim intentione ab vno
quoqz largitur taliter z apud deuz reci
pitur. **I**tem orationi insistendum est in
dieb; dominicis z festiuis. **Uñ** **A**ug
ustinus **O**ratio tua locutio est ad deū
Quando legis deus tibi loquit. quan
do oras deus tecum loquitur z euz deo
loqueris. **E**rgo multum z deuote oran
dum est die festiuo. **Uñ** **A**ugustin⁹.
Oratio est anime sancte presidium. an
gelo bono solamen. diabolo supplicium
deo gratum obsequium **I**tem in dieb;
festiuis laudare debemus deū quia ob
seruatio solennitatum quasi quedam in
choatio est beate uite quam expectam⁹.
Uñ sicut ibi erit operatio assidua de
laudatō. sic in festis intenderē debem⁹
laudi diuine. **Uñ** nihil a deo represen
tat in teris quendam celestis habitati
onis statum. sicut alacritas laudantiuz
deum. **Uñ** **A**ugustinus in libro con
fessionum. **V**ere felix esset qui possz di
uine laudi semp̄ insistere. **S** **Q**uar
tum est q̄ q̄etem cordis nostri debem⁹
do offerre cū meditationibus bonis vt
possimus dicere cum psal. **M**editatio
cordis mei: in conspectu tuo semper **E**t
hoc debet fieri cum meditatione benefi

adorū dei. Unde Chrysostomus sup Matth.
Optima beneficiorum custos ē ipa me-
morā hūnciōz. ⁊ perpetua cōfessio gra-
tiaz. Unde Bernardus. Dignū est deo
gratias agere sp. qz nunq̄ cessat nobis
hūnciōz. Et memorare debem⁹ si bene-
vsi fuerim⁹ hūnciōz dei tūc deus nobis
mīta meliora ⁊ maiora dabit in vita fu-
tura. qz dabit tibi se ipsuz. Un̄ Aug⁹
sup Jo. Deus tibi totū est. si esuris: pa-
nis tibi est. si sitis. aqua tibi ē. si in tene-
bris es. lumen tibi est. si nudus es. im-
mortalitas tibi vestis ē. Idem li. xi. de
ciui. dei. Qd̄ de⁹ p̄parauit diligētib⁹ se
fide nō capit. spe non attingit. charita-
te non app̄hendit. desideria ⁊ vota trās-
gredit. adquiri p̄t. estimari non p̄t.

Festa scōz p̄t sex sunt instituta

Hesta sanctorū q̄re eccl̄a instituit
Unde q̄ p̄pter q̄nq̄
Et p̄mo p̄pter honorem diuine
maiestatis. qz deū in sanctis hōramus
qui eos sanctificauit. vt si debitas gr̄az
actiones rep̄dam⁹ de donis ⁊ gratiis
quas illis p̄tulit. in hoc q̄ eos suos fili-
os ⁊ heredes fecit. Olīm deus solū mō
in seipso honorabat. mō aut̄ honorat ī
seipso ⁊ in suis sc̄is. **S**c̄do p̄pter au-
xilium n̄re infirmitatis. q̄a p̄ nos salutem
h̄re non possum⁹. qz in peccatis sumus
et peccatores deus nō exaudit. Un̄ p̄s
Iniquitatez si aspexit in corde meo ⁊c. Er-
go vt p̄ nobis intercedant eos honora-
mus. **Q**uerit̄ Vltz sancti orant
pro nob. Unde p̄ Bonauēt⁹ sup 4.
q̄ sancti orant p̄ nob duplici rōne. P̄-
mo p̄pter n̄ram necessitatem. qz indige-
mus p̄ alios releuari. Sc̄do p̄pter dei
volūtatē. qz vult vt mēbra sp̄ualia se
mutuo iuent. Ipsi enī sc̄nt dei volun-
tatē. ⁊ in oībus eam implent. et nos eo-
rū sumus mēbra. ⁊ tō solliciti sūt nos iu-
uare. Tertia rō p̄t addi p̄pter charita-
tem ⁊ affectū magnū quē h̄nt ad salutē
n̄ram. **T**ercē querit̄ Vltz sanctorū ora-
tiones sp̄ exaudiant. Unde q̄ sic. q̄a

nō orant nisi in his in quib⁹ cognoscūt
deū se velle exaudiri. qz volūtas eoz est
vniformis volūtatē diuine. sic q̄ nunq̄
peccant vel q̄cōs faciūt qd̄ sit ⁊ volūta-
tē dei. **X** Ergo errāt illi q̄ hoc fir-
mit̄ credūt et diffinitiuē tenēt q̄ q̄ncun-
q̄ hoc seruitū vel istud fecerit isti scō vt
huic. q̄ h̄ sibi fiat. vel q̄ ab ista infirmi-
tate liberet. qz p̄t eē q̄ de⁹ vult q̄ illā in-
firmitatē debes pati. vel q̄ tibi h̄ nō fē-
at qd̄ petis. qz forte nō esset ad salutem
tuā. et sc̄i nllō mō orāt p̄ te in tali casu.
S̄z spes est habēda ad suffragia scōz.
q̄ tibi h̄ qd̄ postulas ab eis. tibi impe-
trare velint a deo. Et bñ p̄nt tibi impe-
trare si salutē tue p̄derit. vel diuine vo-
lūtatē placuerit. **T**ercio vt spes n̄ra
augmētet. Si enī hoīes mortales q̄n-
dam nob̄ siles sicut sunt subleuati. vt nō
soluz a deo et sc̄is in celo honorent. s̄ in-
fr̄is ab hoīb⁹ venerātur. tūc nos debe-
mus h̄re spem q̄ mediante auxilio dei
possum⁹ etiā mereri q̄libet in statu suo
q̄ hōrabimur in celo a deo. et ab oīb⁹
venerabimur sc̄is et angel⁹ dei. Verbi
gr̄a Si es in statu m̄rimoniali: respice
br̄am Annā. ⁊ br̄am Kunigundem et
beatū Henricū. Si in viduitate: tunc
respice br̄am Elizabeth ⁊ B̄gittā. et
sic de alijs. Si es in statu v̄gitat⁹ tunc
respice br̄am Barbarā. ⁊ Katherinaz
q̄ oēs passibiles. siles nob̄. mortales fu-
erūt. et tū tāta gl̄az apud deū in cel⁹ me-
ruerūt. Sicut q̄libet n̄m p̄m suū statuz
p̄t mereri mediante gr̄a dei. ⁊ sic multa
bona p̄fert fidelib⁹ scōz cult⁹. Nam iu-
stos letificat cuz audiūt q̄ de⁹ p̄ t̄renis
celestia. p̄ t̄palib⁹ et̄na. his retribuūt q̄
sibi seruiūt. Sic econuerso cultus scōz
p̄ccōres p̄fūdīt. Q̄n̄ ad scōs p̄panē apt̄
paret q̄ bestijs siles facti sint. ⁊ illi ange-
lis. ⁊ quāta bona obtinūissent. si vt ip̄s
deo seruiūissent. **Q**uarto prop̄t debi-
tū vicissitudis. qz gaudēt de salutē n̄ra
⁊ p̄uersione in cel⁹. sic et nos de gloria i-
psorum in t̄ris. Quia magna ingitue

do videret eē angelis z alijs btis q̄ tan
ta bona fecerunt z faciunt viatoribz. ab
eis sibi nullā reuerētiaz exhiberi. p̄pter
q̄d merito a nobis mortalibz venerādi
sunt. Quinto p̄pter eoz dignitatē. q̄a
sunt Reges z Regine regni celestis. Vñ
in ps̄ de quolibet sancto dicit̄ Posuisti
dñe super caput eius coronā de lapide
p̄cioso zc̄. Si Reges terreni honoran/
di sunt h̄ in terris: multo amplius Re/
ges celestes. qui tam possident regnum
celi cū aīa. post resurrectionē cū corpore
et aīa. cū ch̄s dicet eis vt h̄ Matthi
xxv. Venite bñdicti p̄ris mei. posside/
tere regnum.

De q̄rto precep̄.

Honora patrem z matrem. In q̄
precepto s̄z Auḡ implicat̄ oīs
actus beniuolentie proximo im/
pendendus siue ex debito natural' obli/
gatōis. sicut in honore qui debet patri
naturali. siue ex debito charitatis. sicut
alij actus pietatis qui ex charitate p̄xi/
mo impendunt. **A** Sciendū q̄ h̄
p̄ceptuz trāsgrediunt̄ sex genera hoīm.
Et sunt p̄mi q̄ verecundant̄ de suis pa/
rentibz z eis seruire p̄temnunt. q̄d est
p̄ceptum dei. q̄ tenemur humiliter z re/
uerenter seruire parentibz n̄ris tota vir/
tute corp̄is n̄ri. Vñ si debiles sunt. ip̄os
corp̄aliter portemz. z eis manualit̄ ser/
uiamus. Item si ceci sūt q̄ eis ducatur
p̄beamz. et eoz quascūqz infirmitates
leuiter tractando. Vñ Eccl̄. vij. Ho/
nora patrē tuū. et genituz matris tue
ne obliuiscaris. Memento qm̄ nisi per
illos natus nō fuisses. Tria enī nobilis/
sima in parentibz n̄ris accepimz. s. esse.
nutrimentū. et doctrinā. quoz nullum
eis sufficiēter recompensare possumus.
Vñ Arist̄. ix. eth. Maḡis. dijs. z pa/
rentibz non p̄t reddi equiualens. Ergo
deo. q̄ nos creauit. Maḡistris. q̄ nos
doctuerūt. Parentibz q̄ nos genuerūt.

non potest fieri z digna recompensatō.
Ergo q̄libet n̄m p̄pendere deberet cū
q̄nto labore educatus est. et cū q̄nta so/
licitudine z inquietudine z dolore nutri/
tus et genitus sit. Vñ Tobie. iij. Ho/
nozem habebis matri tue oībus diebz
uite tue. Memento quāta p̄pessa sit in
vtero suo p̄pter te. Sic q̄libet p̄r debe/
ret puerū suū ad hoc tenere z eū i forma
re vt m̄rem honoraret sicut Tobias in
formauit filiū suū. Et filiū mō q̄libet m̄
deberet puerū suū ad hoc tenere vt pa/
trem suū in reuerētia h̄ret. **S**cd̄i sūt
q̄ in corde suo odiū portant z parētes:
cū tñ quilibet ex corde tenet̄ diligere pa/
rentes. Quod est z illos q̄ mortē parē/
tibus suis optāt vt hereditatē p̄cipiāt
vt sine rephensione s̄m motū p̄rie vo/
luntatis viuāt. q̄d valde est rephensibi/
lez graue peccatū. Quod sic p̄bat̄. Si
enī s̄m Joannē qui dicit̄. i. Jo. iij. q̄ il/
le qui odit fratrem suū. homicida est. Itē
alibi dicit̄. Qui nō diligit fratrem. ma/
net in morte. Hoc intelligit̄ de quolibz
p̄ximo. Quid tñ de illo dicendū est q̄
parentes suos odit quos plus diligere
tenet̄. **Q**uerit̄ vtz filij plus diligunt
parentes. vel ecōuerso. Vñ dicit̄ q̄ parē/
tes plus diligūt suos filios. Vñ Arist̄.
vij. eth. Parentes plus amāt filios q̄
ecōuerso. eo q̄ magis sciūt parentes q̄
filij q̄ ex eis geniti sūt. Hoc tñ intelligē/
dū est naturaliter. quod etiā est vez cō/
muniter. licet qñqz fallat. Ergo merito
parentes diligēdi sūt viceversa a filijs.
Vñ Basilius Parētes n̄ros vt p̄ria
viscera diligamz. **T**ertij. qui duris z
asperis s̄bis cū parentibus p̄tendunt.
quod est z p̄ceptuz q̄ quilibet blandis
s̄bis respondere debet parētibz suis. z
eoz rephensiones z correctōnes patien/
ter z humilit̄ sustinere: Quod est cōtra
illos qui parentibz maledicūt. et ex hoc
diuinam maledictionē incurrūt. Exod̄.
xxi. et Leuit̄. xx. Qui maledixerit p̄ri
vel m̄ri. morte moriat̄. **Q**z tales qui sic

dure et contemptibiliter cum parentibus loquuntur in hoc grauiter delinquant. hoc patet aduertere ex dictis ipsius christi in euangelio ut habet **Matth. v.** Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit gehenne ignis. hunc intelligit profundendo: de honestando: de eridendo vel paruipendendo fratrem. **¶** Quod tunc reus erit qui patrem suum antiquum fatuum nominat vel ei maledicta verba impropertat. **¶** Unde **Eccle. iij.** Male fame est quod derelinquit patrem et est maledictus a deo quod exasperat matrem. **¶** Quartus qui parentibus in necessariis non subueniunt cum tamen quilibet tenetur necessaria vite ministrare suis parentibus cum degent. Et ad hoc tenemur propter secundum donum quod ab ipsis recipimus naturale videlicet nutrimentum in hoc filij non possunt reddere equalis: quia parentes nutriuerunt filios de sua carne et suba propria. Filij autem nutriunt patres de suba aliena. Et ideo filij qui parentibus in necessitate non subueniunt: peccant mortaliter: sicut et isti qui molestant eos iniuriis. ut patet per glo. **Exodi. xx.** que dicit quod hoc precipitur quod filij honorent patres officio pietatis ipsis videlicet in eorum necessitatibus subueniendo: et ipsis beneficentiam exhibendo. **¶** Unde **Eccle. 4.** Elemosyna patris non erit in obliuione. Et possu ad hoc vti exemplis inter que precipuum est exemplum christi: qui cum esset in angustia passionis: tamen non est oblitus matris sue: imo curam ipsius habuit et iohanni eam commendaui: ut habet **ioh. xix.** Etiam ipsa irrationalia animalia de hoc nobis dant exemplum. **¶** Dicitur enim de grue quod cum patet et mater eius depilati sunt: filij querunt necessaria donec pilos habeant vel usque moriantur. **¶** Item ad ostendendum quod debemus parentibus subuenire quando sunt senectute confecti: ostenditur exemplo ciconiarum: de quibus legitur quod quando ciconie senescunt filij patres suos in nidis ponunt et velut infantes iuxta pectus suum collocant fouent et nutriunt. Soli uoluntates parentes suos fame mori permittunt. **¶** Item valde ingratus videtur esse qui pa-

rentibus suis non prouidet: quando ipsi sibi ipsis non possunt prouidere: cum ipsi sibi prouiderint in puericia eius quando ipse sibi prouidere non potuit. **¶** Item dicitur **Eph. 6.** Filij reddite vicem parentibus vestris et hoc est acceptum coram deo. **¶** Unde exemplum scribit **Valerius** ubi ostendit quod debemus parentibus subuenire quando sunt in necessitate positi. **¶** Recitat enim quod quedam mulier nobiliter ob quoddam flagitium fuit morti adiudicata: noluit tamen eam iudex comburere vel alia morte publica eam punire: propter honorem parentum: sed inclusa est carceri ut ibi fame periret. **¶** Filia vero eius que erat nupta de licentia iudicis eam quotidie in carcere visitauit: prius tamen diligenter perscrutabatur ne aliquid comestibile sibi afferret. **¶** Illa vero extracto vberum singulis diebus lacte proprio matrem alebat. **¶** Cum vero iudex miraretur quod ratio respiciuisset: reptum est ei quod fiebat a filia. **¶** Tunc iudex pietate motus: filie materem donauit. **¶** Quintus qui sunt parentibus suis inobediens. **¶** Quia quilibet tenetur honorare patrem et matrem ipsis in his que ad bonum suum et ad salutem pertinet obediendo. **¶** Et ad hoc tenetur filius ratione tertij doni quod a parentibus accepit: videlicet salutarem instructionem et doctrinam. **¶** Ad hoc nos christus proprio exemplo inducit qui suis parentibus subditus fuit: ut patet **Luce. ij.** ubi dicitur quod erat subditus illis. **¶** Ergo quilibet debet obedire parentibus in licitis. sed quando aliquid iubent quod bonum est et ad salutem anime: ut ad missam et ad ecclesiam ire: et verbum dei audire: vel tacere vel sedere vel dormitum ire: vel surgere: et sic de aliis licitis. **¶** Vel quando prohibent pueris aliquod malum sicut non chorizare vel ludere: vel de domo de nocte non exire vel ad aliquem locum inhonestum non accedere: sic de alijs. **¶** Et quando cum aliquis scienter et pertinaciter contra preceptum aliquod predictorum facit: peccat mortaliter. **¶** Sextus qui parentum suorum defunctorum obliuiscuntur et non subueniunt: cum tamen quilibet tenetur

liberare siue subuenire animabus parē/
tum suorum post hanc vitam: eorum ani/
mas missis et elemosynis et orationibus
de purgatorio liberando. Et filijs contra/
rium facientibus conqueruntur paren/
tes. Unde Job Quare me persequimini:
et carnibus meis saturamini? Et me/
rito. Nonne qui multa bona a patre suo
accepisset scilicet ducentos vel quadringē/
tos florenos: et videret eum in angustia
vel in paupertate esuriētem: sitientem:
nudum: et sibi in nullo subueniret cum ta/
men bene posset: merito infidelis esse cō/
fendus. Sic et similit in proposito ista
sexiam dicta tenentur filij parentibus
suis.

Quō malis filij puniunt. **B**
Filiorum cor perforatur quintu/
plici hasta diuine ultionis quod su/
os parentes perturbant vel eo/
rum indigentias non subleuant: aut eo/
rum mandatis pertinaciter recalcitrant.
¶ Prima est rerum temporalium subtra/
ctio: nam diuino iudicio digne talibus
infortunia rerum euentunt: qui suis pa/
rentibus contra diuinum preceptum in
suis indigentis non succurrunt. Ergo
tales malis filij sepe et frequenter de paupe/
rantur et diuitijs suis priuantur: et sem/
per habebunt infortunia in temporalibus
rebus: et hoc meruerunt in parentibus:
quia tales filij quandoque captiuantur
vel etiam quandoque spoliantur a ra/
ptoribus. Vel etiam quandoque bona eo/
rum igne comburuntur et sic de alijs in/
fortunijs. ¶ Secundo puniuntur in filijs
proprijs et hoc dupliciter. Primo quia
ipsi filij quandoque eis moriuntur propter inho/
norationem parentum. Exemplum in/
cesario de illo qui inhonorauit matrem
suam et filij eius omnes in breui defun/
cti sunt. Secundo si filij superuixerint:
tunc quandoque contingit ut talis in sua
senectute filios sibi duos inueniat. Et
hoc multotiens iusto dei iudicio punitur.
Unde legitur quod quidam pater

milias totam hereditatem suam dimisit
filio suo: filius vero ille primo benigne
habuit erga patrem. sed post expulsi
a thalamo suo volens thalamum sibi ha/
bere et uxori sue Et ad ultimum fecit sibi
lectum fieri post ostium: et cum hyems
esset et senex pater frigore grauaretur.
quod filius abstulerat sibi bonum cooperto/
rium. ipse rogauit filium filij ut rogaret
pro eo quod daret ei aliquid ad tegendum se.
Puer autem uix obtinuit duas uelinas bre/
telli a patre suo ad opus aut sui. Et cum
alie due remanent: puer flendo rogauit
eum ut sibi eas daret. Qui fletibus illius
uictus: cum quereret quid inde faceret? Filius
respondit. Seruabo illas quousque tale
sis qualis et pater tuus: nec dabo tibi amplius
sicut tu modo non vis dare patri tuo.
¶ Tertio puniuntur in corpore pa/
trio: quia quandoque tales filij incurunt
cecitate. Unde Hieronymus super
lo uerbo Honora patrem et matrem. De/
retur cecitas sue subire supplicium qui
parentum uultum toruo visu despexit
elatis oculis lesit pietatem Item quibus
et incurunt claudicationem ariditatem
et infirmitates diuersas: quia non fuerunt
parentibus cum corpore quod ab
eis receperunt ¶ Quarto quandoque pu/
niuntur per abbreviationem temporali/
s uite. Nam sicut premium parentum ho/
norantium est uite longeuitas. ut patet
Ecclesiast. iij. Qui honorat patrem suum
uita uiuet longior. Sicut sensu contra/
rio ipsos de honorantium est uite breuitas:
quia plurimi tales filij proterui in
promissa et subitanea morte moriuntur.
Unde ps. Subito defecerunt: perierunt
propter iniquitatem suam ¶ Quinto pu/
niuntur eterna morte. hoc malum est su/
per omne malum. Unde glo. super illud
Exo. xxi. Qui maledixerit patri uel ma/
tri: morte moriatur: dicit quod morietur mor/
te eterne damnationis. Nec mirum si tal/
es reputantur indigni uita eterna: qui
etiam reputantur indigni hac uita penam

hiz misera: que eis diuino iudicio repen-
tine subtrahitur: cum tamē alijs pecca-
toribus vita ad penitentiam cōcedatur
Et ex hoc pōt rationabiliter colligi qn-
tus sit reatus transgressionis illi⁹ quar-
ti precepti: quia contra hoc preceptum
peccantes eximuntur a sentētia pietat⁹
ipsius dei: que dicitur de ceteris pecca-
toribus. Nolo mortem peccatoris s; zc
De istis autē propter repētīnam mortē
qua plectuntur per diuinam sententiaz
dici poterit econtrario. Nolo vitam pec-
catoris scilicet hoc preceptum transgre-
dientis: sed vt repente moriatur z etnalī-
ter puniatur. Exemplum q; grauit pu-
nit deus filios impios Quidam diues
fuit qui cum vxore sua cessit omnib⁹ bo-
nis vnico eius filio. vt ille duceret spon-
sam ditiozem. filius autem fideliter pro-
misit patri z matri q; abundanter q; diu-
viuerent eis prouideret. Sēperat⁹ ita-
q; patre z matre habitantibus: primo sa-
tis abundāter prouidit fili⁹ ipsorum ip-
sis. Tandem cum desponsasset quan-
dam iuuēculam clausit viscera pietatis
z nimis eis tenuit procurauit Quodaz
die dominico vidit mater carnes ferri in
domū filij. Et dixit mater marito. Diu-
est q; parum de carnibus comedist⁹. ite
hodie ad domum filij nostri z inueniet⁹
ibi bonam assaturam Tempore igitur
prandij pater venit pulsans ad ostiū: sta-
timq; filius impijssimus assaturaz quā-
iam ad comedendū in partes diuiserat
abscondit. Intraute autem patre inter-
rogauit filius quid veller⁹ Respondit pa-
ter. Volebam hic prandere putans h
aliquid bonum paratum esse. At filius
Vides quid habem⁹: accipe duos de-
narios: z eme tibi z matri mee qd; come-
datis. Exeunte patre: ostium clausuz ē
z assatura reportata: cutus frustrum cū
ad comedendum ori applicaret: versum
est in bufonem: z insiliens in faciez eius
sic ei adhēsit vt pedes superiores cū dua-
bus maxillis vna caro fieret z reliquum

corpus corā ore ipsius dependeret Sta-
timq; vocato p̄sbytero p̄sentatus est ar-
chiepo peccatū suum confitens z rē ge-
stam p̄ ordinem narzans. Archieps au-
tem ei p̄ penitētia iniūxit vt iret ad om-
nes maiores villas z ciuitates francie. z
conuocatis iuuenibus z pueris factum
narzaret ne quisq; auderet de cetero pa-
rentes p̄temnere: sed sicut p̄cepit domi-
nus in quarto p̄cepto honorare. Eo tē-
pore frater Joannes de magnoponte
ordinis p̄dicatorum vidit illum parisi⁹
cū multis pueris z hoibus. **E**

Parentes tenent sex filijs suis.

Sequitur videre que parentes te-
nentur filijs. Pro quo scienduz
q; parentes tenentur sex filijs.

Primo debent eos ad hoc inducē vt of-
ferant deo innocentiam z puritates suā
cum pueris innocentibus qui sanguinē
suum propter christum fuderunt. z hoc
fit quando filij in pueritia incipiūt deo
seruire. Thren. iij. Bonū est viro cum
portauerit iugum domini ab adolescē-
tia sua. Et hoc ideo: quia bonitas insi-
git in cor pueri quod habet tenerū sub-
iectum. Unde dicit Aristo. q; aia pueri
est tanq; tabula in qua nihil est depictū
vel scriptum: tamē apta depingi Et er-
go quicquid primitus receperit in se pu-
er ad hoc semper postmodum inclinā-
siue sit bonum siue malum. Exemplum
reale de testaz capho in quem si primitus
infunditur liquor p̄ciosus. s. balsamus
saporez illum semper tenet Si autem
primitus fetor infunditur: tunc eundē
saporē semper tenebit Itē puer est tanq;
cera mollis in quam species sigilli facili-
us imprimitur. Item est sicut virgula
recens: que cito flectitur et faciliter ad
quamcunq; partem **I**tem in formaē
debent eos de bonis salutaribus: sicut
sunt pat̄ noster. z symbolum: z p̄cepta
dei quomodo ea seruare oporteat vnus
quēq; qui saluari vult. Unde Matth⁹
ix. Si vis ad vitam ingredi: serua mā-
D 2

tabula
tabella

tabula
cra

virgula

Sequarto

data. Et in signū hui⁹ tunc p̄cepta sūt
 scripta in manibus ⁊ pedibus nostris.
 sc̄p̄ decem digitos ⁊ per decē pedicas:
 ne obliuiscamur p̄cepta dei. Itē infor/
 mandi sunt vt deum timent: quia s̄m
 psal. Initiū sapientie timor dñi. Unde
 Isido. Timor expellit p̄cc̄m: timor re/
 p̄mit̄ vitiiū. timor cautū facit hoīem at/
 q̄ sollicitū. Vñ etiā Bernardus in tra/
 ctatu de septē donis Lonnera sunt qui
 dem timor ⁊ religio: nec vnū manere p̄t
 sine altero: q̄ sine timore dei. hō non p/
 seuerat in bono nec saluat. Vñ sc̄ptū ē:
 Si non instant in timore dei tenueris
 te: cito subuertet dom⁹ tua Ergo sc̄dm
 Augustinum de v̄bis dñi s̄mone. 47.
 De timend⁹ ē in publico: timend⁹ est i
 secreto: cum procedis videri: ⁊ cū intras
 in cubiculū videris ab eo. Quia q̄cūq̄
 deum semp̄ pre oculis haberet: nūquā
 vel raro peccaret. Unde salomon bene
 dicit. Beatus homo qui semper est pa
 uidus. Item infor mandī sunt q̄ deum
 ament ⁊ sibi regratent de beneficijs su/
 is: ⁊ p̄ncipaliter de passione sua. Vñ
 Anselm⁹ Fateor domine gratias ago
 quia me creasti ad imaginē tuā: vt tui
 memor sim: te cogitem: te diligam: te in
 telligam. Unde etiā Chryso. Quicquid
 potes debes creant̄ ⁊ rediment̄ ⁊ vocā
 ti te. Quia valde est homi fructuosum
 ⁊ deo acceptum pre alijs operibus ⁊ ser
 uitijs que exhibent deo. deuote memo/
 rari passionis eius. Unde Albert⁹ ma
 gnus ordinis predicatorum. Simplex
 recordatio seu meditatio passiois Ihu
 xp̄i plus valet q̄ si integrum annum iei
 unaret quis in pane ⁊ aqua vel si quot
 tidie virgis vel flagellis cederet vsq̄ ad
 effusionem sanguinis: v̄l si quotidie le/
 geret vnum psalterium. Item infor mā
 di sunt vt eccliam libent̄ visitent. exem/
 plo pueri xp̄i: qui cū esset duodecim an/
 noꝝ ascendit cū parentib⁹ suis in iherl̄m
 a nazareth: que ciuitas sita ē in galilea.
 et multū distat a iherl̄m. Et ibi debent

audire missaz ⁊ p̄cipue s̄bū dei: q̄ s̄bū
 dei est cū aie. Vñ d̄r Math. 4. Non
 in solo pane viuit hō. ⁊c. Vñ Greg⁹ Li
 bus mentis est s̄bū dei. Vñ canis de
 sc̄to Nicolao adhuc puerulo. Quēcūq̄
 de sacris sc̄pturis audire poterat. arma
 rio pectoris recōdebat. Bonum em̄ est
 pueris cū adhuc pueri sūt audire s̄bū
 dei: q̄ sine fructu nō cedit. Vñ p̄pha.
 Esa. lv. Verbū meū non reuertet ad
 me vacuū. Ex his sequit̄ q̄ vix vel nūq̄
 ita pueri erūt q̄ audiūt a iuuetute s̄bū
 dei. sicut illi q̄ sic educant̄ vt nec d̄ d̄o au
 diāt nec quicq̄ salutis addiscant: q̄ tal
 les nihil vt cōmunis operant̄ nisi que vi
 dent ab alijs fieri. S̄ heu plura mala
 vident q̄ bona. ergo heu in peius p̄su
 ciunt. Et sciendū q̄ quando puer talis
 libenter audit s̄bū dei: signū est q̄ deus
 in eo est ⁊ ad deum pertinet. Vñ Johis
 8. Qui ex deo est: verba dei audit. Sic
 econuerso quādo non p̄t de deo audire
 loqui: signum est q̄ expulit deum a se.
 Itē seruiciū talū innocentū est d̄o ml
 tum acceptū: q̄ illi qui in innocētia deo
 offerunt: vinū purū bonū ⁊ optimū deo
 offerunt. Sed inueterati dierum feces
 deo offerunt respectu iuuenum: s̄ tamē
 deus hoc non spernit ex sua misc̄dia et
 bonitate. D̄ C Item secūdo sunt filij
 infor mādi a parentib⁹ quō se habere de
 beant quo ad p̄imos quibus tria te/
 nētur. Primum q̄ eos diligant ⁊ fidelit̄
 tatem fraternam eis exhibeant. ⁊ si sūt
 pauperes q̄ eis sint misericordes ⁊ eis
 cōpatiantur in miserijs suis vt cū tales
 filij senuerint dicere possint cū Job. xxi.
 Ab infantia creuit me cū misc̄dia ⁊ mise/
 ratio. Et non debent despicerē nec de/
 ridere pauperes: quia quicquid sit eis
 christus sibi reputat esse factum. Vñ
 de Math. ei. xxv. Quicquid vni ex mi/
 nimis meis feceritis: mihi fecistis. Ra/
 tio autem quare paupes nō sūt deride/
 di: quia quilibet cogitare debet q̄ talis
 fieri potest si deus super eū fieri permis

20.

Albertus
 magister
 de passio
 ne xp̄i

rit. scz cecus claudus v'l leprosus Et illi qui a iuuentute sunt misericordes beati sunt. Unde Matthei. v. Beati misericordes: qm̄ ip̄i misericordiam consequent̄.

Et tales habebunt bonū finem vite.

Unde Hiero. in epistola ad nepotianū Nō memini me legisse mala mortemortuum: qui libenter opa pietatis exercuit. Habet em̄ multos intercessores. z i/ possibile est preces multorum non exaudiri. Scdo tenentur pximis vt eis dā/ na non inferant neq; in rebus neq; in fama: quia quicumq; infert pximo suo dā/ num in rebus: tenetur ad restitutōem: siue furando: siue ludendo ex auaritia: siue alias iniuste lucrando. Unde Augustinus. Peccatū non potest dimitti nisi restituatur ablatum. Et hoc non soluz intelligitur de rebus in magna quātitate: sed etiā de paruis rebus Verbi gratia. Si uisses ad pratum pximi tui et accepisses ei contra voluntatē suaz vnū pānum plenum cum graminibus: tūc si uere peniteas tenerē satisfacere fm̄ cō/ silium confessoris: Ergo parentes ifor/ mare debent filios ne damna inferant pximis: siue in pratis siue in segetibus: siue cum pecorib; z sic de alijs De hac materia quere infra septimo. B. et duo extra ibidem. Item informandi sunt ne detrahāt pxis denigrādo famā pximi quia tales tenentur ad restitutōes sicut isti q̄ habent res iniustas. ergo ista duo peccata. scz rerum iniustarum ablatio z detractio magis difficulter dimittuntur. Quia nō sufficit confessio z contritio nisi fiat restitutio scdm̄ possibilitatē hoīs. Unde Hiero. Non facilis uenia praua dixisse de rectis. Item tenentur pximis indulgere offensas: vt eis de? indulgeat sua peccata. Unde Luce. vi. Dimittite z dimittet vobis. Qui at nō dimittit pximo in corde: tal' non p̄t saluari. et oia bona opera sua que interim facit nō sunt a dō accepta Unde. i. Johis. 3. Qui odit fratres suū: homicida est: supple sui

ipsius ¶ Tertio informādi sunt qño se habere debeāt quo ad scipos. s. vt corpus suum mūde teneāt z caste uiuant.

Unde dixit Thobias filio suo. Attende fili ab omni fornicatiōe. Et rō hui? est quia om̄is fornicatio preterq; in matrimonio facta: semp est peccatū mortale.

Unde ap̄ls: Om̄is fornicator aut im/ mūdos nō habet partem in regno dei.

Ergo pueri debent seruare suā uirginitatem vsq; ad matrimoniu vt in uirginitate simul conueniāt In signū huius adam z eua quādo matrimoniu inchoabant uirgines fuerūt. Et tales pueri sic caste uiuentes ducūt angelicam uitā.

Unde Ambro. Qui nō nubūt z vxores non ducunt sicut angeli in terra sunt.

¶ Quarto parētes tenentur filijs dare bonū exemplū. z hoc est valde utile. vñ Grego. Nunq; peccatores ad lamentū penitētie redirent: si nulla essent bonoz exempla q̄ eoz mentē traherent. Ergo p̄muniter loquēdo quādo parētes bonum exemplū prebent filijs: tūc filij tales efficiunt magis uirtuosi. z p hoc tales parētes multū merent̄. Unde Esar' us. Quātis exemplum vere humilitatis z pfecte charitatis ostenderis cū tantis z p tantis eterna premia possidebis

Sed heu aliqui parentes informāt fili os suos ad malum uerbo z exemplo: in quo deū grauiter offendūt. Verbi gratia. sicut chorizare: grauiter incedere: z deum blasphemare. z sic de alijs Et tales rei erūt omnium peccatoz illoz que ex mala informatione vel malo exemplo filij sic addiscunt. Ergo q̄ te p̄mitus sup/ biam docuit: p̄iceps erit omnium peccatorum illoz que chorizādo vel als sup/ be incedēdo ppetrabis. z sic de alijs peccatis. Item de illis parētib; q̄ vestes pomposas suis filijs emūt dicit Bui/ lugdunensis. Qui filias suas ornāt vt eas ad choreā mittāt q̄st festucā yngūt vt eo meli? ardeat. Item aliq; parētes faciūt pueros suos ebriosos potādo eos

Sequarto

data. Et in signū hui⁹ tunc p̄cepta sūt
 scripta in manibus ⁊ pedibus nostris.
 scz p̄ decem digitos ⁊ per decē pedicas:
 ne obliuiscamur p̄cepta dei. Itēz infor/
 mandī sunt vt deum tūmeant: quia s̄m
 psal. Initiū sapientie timor dñi. Unde
 Irido. Timor expellit p̄ccm: timor re/
 p̄mittit vitia. timor cautū facit hoīem at/
 q̄ sollicitū. Un̄ etiā Bernardus in tra/
 ctatu de septē donis Lonnera sunt qui
 dem timor ⁊ religio: nec vnū manere p̄t
 sine altero: qz sine timore dei. hō non p̄/
 seuerat in bono nec saluat. Un̄ sc̄ptū ē:
 Si non instans in timore dei tenueris
 te: cito subuertet dom⁹ tua Ergo sc̄dm
 Augustinum de v̄bis dñi s̄mone. 47.
 De timend⁹ ē in publico: timend⁹ est i
 secreto: cum procedis videris: ⁊ cū intras
 in cubiculū videris ab eo. Quia q̄cūq̄
 deum semp̄ pre oculis haberet: nūquā
 vel raro peccaret. Unde salomon bene
 dicit. Beatus homo qui semper est pa/
 uidus. Item infor mandī sunt q̄ deum
 ament ⁊ sibi regratient de beneficijs su/
 is: ⁊ p̄ncipaliter de passione sua Unde
 Anselm⁹ Fateor domine gratias ago
 quia me creasti ad imaginē tuaz: vt tui
 memor sim: te cogitem: te diligam: te in/
 telligam. Unde etiā Chryso. Quicquid
 potes debes creantiz redimenti ⁊ vocā/
 ti te. Quia valde est homi fructuosum
 ⁊ deo acceptum pre alijs operibus ⁊ ser/
 uitijs que exhibent deo. deuote memo/
 rari passionis eius Unde Albert⁹ ma/
 gnus ordinis predicatorum. Simplex
 recordatio seu meditatio passiois Ihu
 xpi plus valet q̄ si integrum annum ier/
 tunaret quis in pane ⁊ aqua vel si quot/
 tidie virgis vel flagellis cederet vsq̄ ad
 effusionem sanguinis: vl̄ si quotidie le/
 geret vnum psalterium. Item infor mā/
 di sunt vt eccliam libent̄ visitent. exem/
 plo pueri xpi: qui cū esset duodecim an/
 noz ascendit cū parentib⁹ suis in iherlm
 a nazareth: que ciuitas sita ē in galilea.
 et multū distat a iherlm. Et ibi debent

audire missaz ⁊ p̄cipue s̄bū dei: qz s̄bū
 dei est cibus aie. Un̄ dicit Math. 4. Non
 in solo pane viuit hō. ⁊c. Un̄ Greg⁹ Li/
 bus mentis est s̄bū dei. Unde canit de
 sc̄to Nicolao adhuc puerulo. Quecūq̄
 de sacris sc̄pturis audire poterat. arma/
 rio pectoris recōdebat. Bonum em̄ est
 pueris cū adhuc pueri sūt audire s̄bū
 dei: qz sine fructu nō cedit. Un̄ p̄ba.
 Esa. lv. Verbū meuz non reuertet ad
 me vacuū. Ex his sequit̄ q̄ vix vel nūq̄
 ita pueri erūt q̄ audiūt a iuuētute s̄bū
 dei. sicut illi q̄ sic educant̄ vt nec d̄ dō au/
 diāt nec quicq̄ salutis addiscant: qz tal/
 les nihil vt cōmunis operant̄ nisi que vi/
 dent ab alijs fieri. S̄z heu plura mala
 vident q̄ bona. ergo heu in p̄ctus p̄su/
 ciunt. Et sciendū q̄ quando puer talis
 libenter audit s̄bū dei: signū est q̄ deus
 in eo est ⁊ ad deum pertinet Un̄ Johis
 8. Qui ex deo est: verba dei audit Sic
 econuerso quādo non p̄t de deo audire
 loqui: signum est q̄ expulit deum a se.
 Itēz seruiciū taliū innocentū est dō mi/
 tum acceptū: qz illi qui in innocētia deo
 offerunt: vinū purū bonū ⁊ optimū deo
 offerunt. Sed inueterati dierum feces
 deo offerunt respectu iuuenum: s̄z tamē
 deus hoc non spernit ex sua misc̄dia et
 bonitate. De Item secūdo sunt filij
 infor mādi a parentib⁹ quō se habere de/
 beant quo ad p̄imos quibus tria te/
 nētur. Primum q̄ eos diligant ⁊ fideli/
 tatem fraternam eis exhibeant. ⁊ si sūt
 pauperes q̄ eis sint misericordes ⁊ eis
 cōpatiantur in miserijs suis vt cū tales
 filij senuerint dicere possint cū Job. xxi.
 Ab infantia creuit mecum misc̄dia ⁊ mise/
 ratio. Et non debent despicerenec de/
 ridere pauperes: quia quicquid sit eis
 christus sibi reputat esse factum. Un/
 de Math. ei. xxv. Quicquid vni ex mi/
 nimis meis feceritis: mihi fecistis. Ra/
 tio autem quare paupes nō sūt deridē/
 di: quia quilibet cogitare debet q̄ talis
 fieri potest si deus super eū fieri permis

Albert⁹
 magn⁹
 de passio
 ne xpi

rit. scz cecus claudus v'l leprosus Et illi qui a iuuentute sunt misericordes beati sunt. Unde Matthei. v. Beati misericordes: qm̄ ipi misericordiam consequentur. Et tales habebunt bonū finem vite. Unde Hiero. in epistola ad neporianū Nō memini me legisse mala mortemortuum: qui libenter opa pietatis exercuit. Habet em̄ multos intercessores. et in possibile est preces multorum non exaudiri. Scdo tenentur proximis vt eis dāna non inferant neq; in rebus neq; in fama: quia quicumq; infert proximo suo dānum in rebus: tenetur ad restitutōem: siue furando: siue ludendo ex auaritia: siue alias iniuste lucrando. Unde Augustinus. Peccatū non potest dimitti nisi restituatur ablatum. Et hoc non soluz intelligitur de rebus in magna quantitate: sed etiā de paruis rebus Verbi gratia. Si iussis ad pratium proximi tui et accepisses ei contra voluntatē suā vnū panem plenum cum graminiibus: tūc si uere peniteas teneris satisfacere s̄m cōsiliū confessoris. Ergo parentes informare debent filios ne damna inferant proximis: siue in pratis siue in segetibus: siue cum pecorib; et sic de alijs De hac materia quere infra septimo. B. et duo extra ibidem. Item informandi sunt ne detrahāt proximo denigrādo famā proximi quia tales tenentur ad restitutōes sicut isti q̄ habent res iniustas. ergo ista duo peccata. scz rerum iniustarum ablatio et detractio magis difficulter dimittuntur. Quia nō sufficit confessio et contritio nisi fiat restitutio scdm̄ possibilitatē hoīs. Unde Hiero. Non facilis venia praua dixisse de rectis. Item tenentur proximis indulgere offensas: vt eis deo indulget sua peccata. Unde Luce. vi. Dimittite et dimittet vobis. Qui aut nō dimittit proximo in corde: tal' non potest saluari. et oia bona opera sua que interim facit nō sunt a deo accepta Unde. i. Johis. 3. Qui odit fratrem suū: homicida est: supple sui

ipsius **T**ertio informandi sunt quō se habere debeāt quo ad seipos. s. vt corpus suum mūde teneāt et caste viuant. Unde dixit Thobias filio suo. Attende fili ab omni fornicatiōe: Et rō huius est quia omnis fornicatio preterq; in matrimonio facta: semp est peccatū mortale. Unde ap'ls. Omnis fornicator aut immūndus nō habet partem in regno dei. Ergo pueri debent seruare suā virginitatem vsq; ad matrimoniū vt in virginitate simul conueniāt In signū huius adam et eua quādo matrimoniū inchoabant virgines fuerūt. Et tales pueri sic caste viuentes ducūt angelicam vitam. Unde Ambro. Qui nō nubūt et uxores non ducunt sicut angeli in terra sunt. **Q**uarto parentes tenentur filiis dare bonū exemplū. et hoc est valde vtile. vñ Grego. Nunq; peccatores ad lamentū penitētiē redirent: si nulla essent bonorum exempla q̄ eorum mentē traherent. Ergo communiter loquēdo quādo parentes bonum exemplū prebent filiis: tūc filij tales efficiunt magis virtuosi. et p hoc tales parentes multū merentur. Unde Esaius. Quātis exemplum vere humilitatis et pfecte charitatis ostenderis cū tantis et p tantis eterna premia possidebis Sed heu aliqui parentes informant filios suos ad malum verbo et exemplo: in quo deū grauiter offendūt. Verbi gratia. sicut chorizare: grauiter incedere: et deum blasphemare. et sic de alijs Et tales rei erūt omnium peccatorum illoz que ex mala informatione vel malo exemplo filij sic addiscunt. Ergo q̄ te pmitus superbiam docuit: princeps erit omnium peccatorum illoz que chorizādo vel als superbe incedēdo perpetrabis. et sic de alijs peccatis. Item de illis parentibus q̄ vestes pomposas suis filiis emūt dicit Basilugdunensis. Qui filias suas ornāt vt eas ad choreā mittāt q̄si festucā vngūt vt eo melius ardeat. Item aliq; parentes faciūt pueros suos ebriosos potādo eos

Se quarto

in vino. Contra quod dicit Aristoteles. vi. politici. Iuuenes maxime ab ebrietate custodi-
 re optet. Idem Iuuenes esse sine vino est bo-
 num: quia tales pueri postmodum efficiuntur bi-
 buli et luses et mali homines. quibus parentes
 sunt occasio per suam malam informatorem et ex-
 plum. **U**nus Gregorius. in moralibus. Tot mor-
 tibus quos dignus est: quod exemplum prauitatis in
 posteros relinquit. Quod autem mortis meruerit
 tales: quod tot exempla mala in posteros reli-
 runt. **E**t Quinto parentes tenent
 filios corrigere. quia non sufficit quod informant
 eos in bono. sed oportet etiam correctorem habere
 ad filios si excedunt. Quod omnia peccata que filii
 perpetrunt sub obedientia parentum. de his
 parentes non debent in die nouissimo. Unde
 apostolus Romanos. i. Non solum digni sunt morte
 qui faciunt: sed etiam qui consentiunt facientibus.
Ergo hic aduertite parentes quod etiam si
 sancte vite estis tamen propter filios vestros pote-
 stis damnari. Verbi gratia. Si pater matrem non
 quod peccassent: et permitteret filium aut fi-
 liam peccare mortaliter: et eos non corri-
 gunt: eternaliter cum filiis talibus dan-
 nabuntur. sicut Innocentius Gregorius
 Cyrillus. Isidorus. Augustinus: illi om-
 nes concorditer dicunt de heli sacerdote
 reueri habetur. i. Regum. i. Qui audito quod
 filii sui inhoneste se habebant in templo:
 quia ibi dormiebant cum uxoribus suis le-
 gatur quod tepide arguebat eos. ergo si dan-
 natus est: non est alia causa nisi quod non cor-
 rexerit filios suos. Sciedum quod boni filii
 cum mansuetudine verborum corrigendi
 sunt: exemplo marie videtur habetur Luc. ij
 qui dixit ad filium suum iesum Filius quid fe-
 cisti nobis sic? Mali autem filii cum aspe-
 ravirga sunt corrigendi. Unde Salomon
 puer. xxij. dicit. Non subtrahere discipli-
 nam a puero. Si enim percusseris eum
 virga non morietur: et aiam eius de infer-
 no liberabis. Ergo quando audis pue-
 rum tuum iurare deum blasphemare:
 accipe debes virgam et eundem puerum be-
 ne disciplinare: in hoc letificabis deum et
 beatam mariam et omnes sanctos: et mereberis ut

beati coronam vite eterne: cum hoc ea in-
 tentione feceris: ut puer ille creatorum
 suum amplius non offendat taliter blas-
 phemando vel etiam aliter peccando.
Ergo parentes nunquam debent maledi-
 cere filiis suis verbis maledicis. Quia
 maledicendo pueris deum grauius of-
 fendunt et pueri in hoc nihil proficiunt
 et plus eis obest quam prodest. **E**xemplum
 in Cesario de puero quem diabolus
 cum corpore et anima abstulit propter maledi-
 ctionem parentum: quod amplius parentes
 illum puerum nunquam viderunt. Et hoc de-
 us permisit in terrorem aliorum parentum
 ne filiis suis maledicant: sed potius cum
 aspera virga corripiant: immo maledice-
 re non licet alicui irrationali creature in-
 quantum creatura dei est. quia omnis
 creatura dei bona est. ut patet Genesis
 primo. Viditque deus cuncta que fecer-
 rat et erant valde bona. Ex isto patet quod
 si non licet equo vel asino vel canis vel
 boui vel oui maledicere: multo minus
 licet hominibus maledicere. ergo nun-
 quam aliquid alicui homini debet maledice-
 re. Contra quod faciunt aliquid parentes qui
 maledicunt suis propriis filiis. Et etiam per-
 uersi viri qui sepius ex ira et vindicta ma-
 ledicunt suis propriis filiis et uxoribus De
 illis maledictibus dicit apostolus. quod neque
 maledici neque rapaces regnum dei possi-
 debunt. **S**ciendum quod parentes qui
 filios suos educant tali intentione ut effici-
 antur boni christiani et famuli dei: quod quid
 erga filios suos faciunt totum erit eis meri-
 torium cum in gratia sint et sine peccato mor-
 tali. Ergo mater quoties lactat puerum
 quoties inquietat a puero: quotiens por-
 tat vel balneat vel quando cum puero ammi-
 nistrat semper meretur. Unde apostolus
 ad Romanos octauo. Scimus
 quoniam diligentibus deum omnia co-
 operantur in bonum. Ex his patet quod pa-
 rentes possunt mereri in filiis suis eternam
 gloriam: vel etiam eternam damnationem.
Ergo pueri a parentibus informantur